

T. C.
BAŞBAKANLIK
KANUNLAR VE KARARLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı : B.02.0.KKG.0.10/101-706/5542

Ankara

30/11/2004

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Adalet Bakanlığı'nca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulu'nca 23/11/2004 tarihinde kararlaştırılan "Ceza ve Tedbirlerin İnfazı Hakkında Kanun Tasarısı" ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

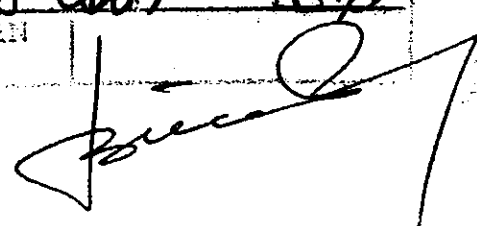
Gereğini arz ederim.

Recep Tayyip ERDOĞAN
Başbakan

Eki _____:

- 1- Kanun Tasarısı
- 2- Gerekçe (Genel-Madde)

T. B. M. M. BAŞKANLIĞI	
Tali Kom.	
Esas Kom.	-Adalet
Tarih	1.12.2004 1/933
K. Md.	8/000, K.D.Bşk. 15/13
BAŞKAN	

GENEL GEREKÇE

Ceza ve tedbirlerin infazına ilişkin mevzuat esasta, ceza adalet sistemi çerçevesinde gerçekleştirilen yargılamalar sonucunda verilen kararların, her türlü yargı derecelerinden geçerek kesinleşmelerinden sonra, fiilen ve maddeten ceza ve tedbirlerin infazını kapsayan ve büyük kısmı itibarıyla, idarî nitelikte olan göre ve faaliyetleri içeren hükümlerden oluşmaktadır.

Hâkim ve mahkemeler, esas hakkındaki kararlarını verince, artık işten ellerini çekmeleri ceza muhakemesi hukukunun temel ilkesidir. Ancak “kesin karardan sonra davayı bırakma” ilkesinin istisnaları da bulunmaktadır. Bir kere, hâkim veya mahkeme, kararındaki müphem, tereddütlü kısımları talep üzerine yorumlayıp açıklayabilir; kararının içerebileceği maddî hataları düzeltebilir. Ancak karara yeni hükümler, yeni gerekçeler eklenemez.

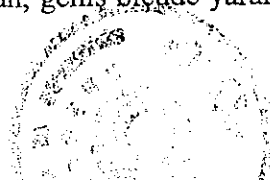
13/7/1965 tarihli ve 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanun, mahkeme kararlarının kesinleşmesinden önceki kovuşturma evresinde yapılacak yargısal işlemleri ve verilecek kararları düzenleyen hükümleri de içermektedir. 647 sayılı Kanunun bu şekilde hazırlanmasındaki temel düşünce, 1960'larda artık eskidiği anlaşılmış olan Türk Ceza Kanununun, hiç değilse, cezalar sistemini düzeltmek, bu bakımdan bir reforma tâbi tutmak olmuştur. Söz konusu Kanunun, meydana getirildiği dönem itibarıyla, bir reform kanunu kimliğini taşıdığı söylenebilir.

İnfaz hukukunun kaynaklarını ülkemizin kabul ettiği milletlerarası sözleşmelerde, kararlarda, tavsiye kararlarında, özellikle hapis cezalarının fiilen ve maddeten infazına ilişkin hükümler ve ilkeler yer almaktadır: Bunlar arasında, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Bildirisi, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, Siyasî ve Medenî Haklar Sözleşmesi, Birleşmiş Milletlerin diğer bildirileri, Avrupa İnsan Hakları Bakanlar Komitesinin tavsiye kararları, Birleşmiş Milletlerin hürriyeti bağlayıcı cezalara ilişkin olarak meydana getirdiği minimum standartlar ve Avrupa Konseyinin yayınladığı hapis cezası kuralları sayılabilir.

İnfaz hukukunun Anayasa başta olmak üzere millî ve milletlerarası kaynakları da mevcut bulunmaktadır. Bu kaynaklar arasında Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesince 12 Şubat 1987 tarihinde (No. R (87) 3) numaralı “Avrupa Hapis Cezası Kuralları” ve yine Birleşmiş Milletlerce kabul edilmiş olan “Mahpusların İslahı İçin Asgarî Standart Kuralları ve İşkenceyi Önleme Sözleşmesi”, “İşkenceyi Önleme Komitesi Raporları” en önemlileridir. Bu nedenle, infaz kanunu yapılırken, mutlaka söz konusu milletlerarası metinlerde yer alan bu ilkelerin daima göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Ülkemizde, özellikle hapis cezalarının infazı konusunun uzun bir süreden beri çağdaş telakkilerden uzak kalmış bulunmakla kalmayarak, özellikle terör suçlularının büyük sayılarda infaz kurumlarında yer almalarından sonra, terörün bir tür kaynağı hâline geldiği bilinmektedir. Ancak büyük çabalar gösterilerek bu kötü durumdan çıkılmıştır. Hâlen uygun cezaevlerinin inşasına çalışılmakta, böylece içine düşülmüş olan kötü durumun temel kaynağındaki koğu sisteminden çıkılmasına gayret edilmektedir.

“Ceza ve Tedbirlerin İnfazı Hakkında Kanun Tasarısı” hazırlanırken, yukarıda belirtilen milletlerarası kaynaklardan, geniş ölçüde yararlanılmış ve bu metinlerle Türk İnfaz

2

Hukuku arasında uyum sağlanmasına çalışılmıştır. Tasarının temel yapısı şu esaslara dayanmaktadır:

1) Tasarının amacı, 1 inci maddede açıklandığı gibi, mevzuatta yer alan ceza ve tedbirlerin ne suretle yerine getirileceğini göstermektir.

2) Bazı ülkelerde, sözgelimi Almanya'da, infaza ilişkin özel bir kanun bulunmaktadır. Bazılarında ise, Fransa'da olduğu gibi, infaza ilişkin hükümler, özellikle Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununda yer almakta ve hükümler, çok geniş biçimde düzenlenen tüzük ve yönetmeliklerle tamamlanmaktadır.

Tasarı, bu iki tür uygulamaya göre daha farklı bir sistemi benimsemiştir: Cezaların ve tedbirlerin infazında amaçlar, temel ilkeler, özellikle hapis cezalarının infazına ilişkin hususlar Tasarıda yer almış ve temel strateji olarak da iyileştirmeye, başta gelen önem verilmiştir.

İnfaz kurumlarının tanımları yapılmış ve bununla ilgili esaslar saptanmıştır, iyileştirme amacının yeterince izlenebilmesi bakımından hükümlülerin gözlem ve sınıflandırılmaları zorunlu olduğundan, Tasarıda bu hususlara ilişkin hükümlere yer verilmiştir.

3) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ile çift şeritli yaptırım esası benimsenmiştir. Buna göre, yaptırımlar, cezalar ve güvenlik tedbirleri olmak üzere iki ana tasnife tâbi tutulmuş, hapis cezaları ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası, müebbet hapis cezası ve süreli hapis cezası olarak tasnif edilmiştir. Tasarı, esasen bu temel yapının infazına ilişkin düzenlemeleri kapsamaktadır.

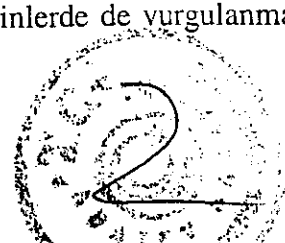
4) Ceza infaz kurumlarının idaresinde, mutlaka birlikte ve dengeli olarak varlığını sürdürmesi gereken dört görev veya fonksiyon bulunmaktadır. Bunlar:

- a) Güvenlik, hükümlülerin kurumda muhafazası, kaçmalarının önlenmesi,
- b) Kurumda düzenin sağlanması,
- c) İnfaz kurumunun temel amacının hükümlülerin iyileştirilmeleri olduğunun esas ilke olarak kabulü ve bunun gereğinin çağdaş penoloji esaslarına göre yerine getirilmesi,
- d) Hükümlü hakkında uygulanacak işlem ve yaptırımlar bakımından adalet esaslarının egemen kılınması ve bunun gereği olan hukukî mekanizmanın tesisi.

Bu dört fonksiyon veya görev arasında eşit bir öncelik tesisinin çağdaş bir infaz kurumu idaresinde daima göz önünde tutulması gereği belirtilmiş ve Tasarıda yukarıda belirtilen dört fonksiyon ve görevin gerektiği gibi yerine getirilmesini sağlamak üzere uygun hükümlere yer verilmiştir.

5) Kriminolojinin bir kısmını oluşturan "cezalara ait bilim (penoloji)" verilerinin uygulanmasını sağlayacak ilkeler ve hatta bazı ayrıntıları belirten hükümler Tasarıda yer almaktadır. Kriminoloji suça oranla ne ise, penoloji de infaz hukukuna göre o niteliktedir. Bilimin esaslarına dayalı uygulama biçimlerinin esasta infaz hukukunu belirten bir Tasarıda yer alması bütünüyle mümkün olamayacağından, noksanların ve ayrıntıların Tasarıya dayalı olarak meydana getirilecek tüzük ve yönetmeliklerle giderilmesi ve infaz sisteminin böylece tamamlanması öngörülmüştür. Bu itibarla infaza ilişkin diğer normatif düzenlemeler, tüzük ve yönetmeliklerle tamamlanacak ve böylece amaca çok daha kolaylıkla ulaşılabilecektir.

Tasarıda, ceza ve tedbirlerin infazında mutlaka göz önünde bulundurulması gerekli ve çağdaş temel insan haklarına saygılı bir ceza infaz sisteminde, bulunması zorunlu zihniyeti açıklayan ilkeler yer almaktadır. Bunlar, milletlerarası metinlerde de vurgulanmakta ve millî

çerçeve de meydana getirilecek olan infaz kanunlarına ışık tutmaktadırlar. Tasarının hapis cezalarının infazına ilişkin hükümleri ise, yukarıda açıklanan ve çağdaş bir infaz kurumunun işlev ve görevlerini belirten dört hususun bir arada ve eşit bir öncelikte nasıl yerine getirilmesi gerektiğini saptayan esasları içermektedir:

a) Tasarıda, ceza infaz kurumlarındaki hükümlülerin firarlarını önlemek suretiyle, muhafaza altında tutulmaları işlevinin yerine getirilmesine ilişkin hükümlere, bu maksadın geçerliliğini sağlamak üzere, çeşitli bölümler içerisinde yer verilmiştir. Söz konusu işlevi, kurumda güvenliğin sağlanması terimi ile de belirtilmiştir. Güvenliği sağlamak bakımından kurumda pasif ve dinamik güvenlik araçları kullanılacaktır. Bu husus Tasarıda infaz kurumları türleri belirlenirken açıklanmaktadır. Güvenliğin çok sıkı muhafaza ve tecrit uygulamalarına götürmesi hâlinde, uzmanlar, daha fazla şiddete neden olduğunu saptadıklarını ifade etmektedirler. O hâlde aktif ve pasif güvenlik, penolojinin verilerine uygun olarak dengeleştirilmeli ve yönetmelik hükümleri ile sağlanmalıdır. Tasarı bu hususu vurgulayıcı hükümleri içermektedir.

b) Kurumda "güvenlik" ile "düzen" arasında fark bulunmaktadır: Güvenlik, hükümlünün, zorunlu olduğu sürece toplumun dışında muhafaza edilmesini gerektiren bir işlevdir. Oysa düzen, ceza infaz kurumu içerisinde ve dışarı ile temaslarda göz önünde bulundurulacak esaslara ilişkin bir kavramdır; düzenin temel amacı hükümlünün iyileştirilmesini sağlayacak bütün faaliyetlerin, nizasız ve ahenkli bir şekilde cereyanını ve hükümlünün bunlara katılabilmesini sağlamaktır. Düzen, hapis cezasının emin biçimde ve koşullarına uygun olarak çekilmesini sağlayacak bütün faaliyetler olarak da belirlenebilir. İnfaz kurumunda düzen olumsuz yönleri ele alınarak da tanımlanabilir ve bu hâlde düzen, şiddetin, çekişmelerin ve sosyal alışkanlıkların bertaraf edilmesi, yok edilmesi tehlikesinin, riskinin yokluğunu ifade edebilir.

Bu itibarla, güvenlik ve düzen kurum idaresini bazen bir ikilem ile yani söz konusu iki işlevden birisini seçme durumu ile karşı karşıya bırakabilir. Kurum idaresince, kaçmanın önlenmesine, isyan riskine öncelik verildiğinde bu hâl, hükümlülerin yaşam vasfının azalmasına neden olabilir. Güvenlik ve düzenin birlikte geçerli olması, kurum içerisinde, elbetteki güçlü ve etkin bir denetim düzeninin varlığına bağlıdır. Tasarı bu gerekleri vurgulayan hükümlere yer vermiş ve böylece, çeşitli hükümleri ile güvenlik ve düzen arasındaki dengeyi sağlamıştır: Hükümlülerin tasnifi, yükümleri, yükümlerinin ihlali hâlinde disiplin düzeni, hükümlünün hakları, bunların teminatı, infaza ilişkin kararların şikâyet üzerine 16/5/2001 tarihli ve 4675 sayılı Kanun hükümleri uyarınca infaz hâkiminin denetimine tabi olması, 14/6/2001 tarihli ve 4681 sayılı Kanunla infaz kurumlarını izleme kurullarının kurulması gibi.

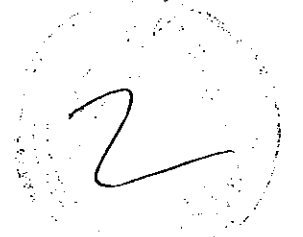
Bütün bu hususlara ilişkin hükümleri ile Tasarı, söz konusu dengeyi sağlama olanaklarını tesis etmiş bulunmaktadır.

c) Tasarıda hükümlünün temel yükümü olarak cezayı çekme, buna katlanma belirtilmiş ve bunu açıklayan çeşitli hükümlere yer verilmiştir. Besinleri reddetmek, ölüm orucu yapmak veya bu hususa tahrik fiilleri Tasarıda yaptırımlarla karşılanmıştır. Ancak yaptırımlar bakımından adalet esaslarına uygun surette hareket edilmesi vurgulanmıştır.

d) Tasarı iki kitaptan, her kitap kısımlardan ve kısımlar da bölümlerden oluşmaktadır. Bu tasnif biçiminin kabulünde esas düşünce, ceza ve tedbirlerin infazı hususundaki temel ilkeleri açıkladıktan sonra, uygulayıcıların kolaylıkla hükümlülerin tâbi tutulacakları rejimin esaslarını algılayarak gereklerini yerine getirmelerini sağlamak olmuştur.

Öte yandan Tasarıda, Türk Ceza Kanunu ile getirilen yeni yaptırım türlerinin infazında uygulanacak hükümler, esas ve ilke düzeyinde tespit edilmiştir. Şartla salıverilme kavramı cezanın bireyselleştirilmesi ve bu kavramın amacı da dikkate alınarak yeniden düzenlenmiştir.

Tasarı, yukarıda belirtilen amaçlarla hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Madde, ilke olarak Kanunun kapsam ve amacını göstermektedir.

Madde 2- Madde ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 14 üncü maddesinde, diğer milletlerarası sözleşme ve hak bildirilerinde ve Anayasamızın 10 uncu maddesinde öngörülen “insanlar arasında cins, ırk, renk, din, mezhep, milliyet, siyasal ve fikrî kanaat, millî ve sosyal köken, bir azınlığa mensup olma, servet, doğum ve benzeri nedenlerle ayırım yapılmayacağı”na ilişkin ilkenin, hükümlüler yönünden de aynen geçerli olduğu açıklanmaktadır.

Anayasamızda kısaca “kanun önünde eşitlik” olarak da anılan bu ilke dikkate alınarak, infaz sırasında aynı statüde yer alan hiçbir hükümlüye ırk, renk, din, mezhep, milliyet, siyasal veya başka fikir ve düşünceler, millî ve sosyal köken, bir azınlığa mensup olma, doğum, ekonomik ve diğer toplumsal konular ve benzeri nedenlerle ayrıcalık tanınmaması, farklı bir uygulama yapılmaması amaçlanmıştır.

Ceza ve tedbirlerin hükümlünün kişiliğine uydurulması maksadı ile hükümlünün iyileştirilmesi amacına dayalı bireyselleştirmeler, elbette ki, bu maddede yer alan temel ilkeye aykırı sayılmayacaktır.

Ayrıca, madde de ceza ve güvenlik tedbirlerinin infaz edilirken, hükümlü üzerinde zalimane, aşağılayıcı ve insanlık dışı etki yapmasının engellenmesi ve cezanın insan onuruna yakışır bir biçimde yerine getirilmesi ilkesini belirtmekte ve bu bakımdan daima özen gösterilmesi yükümlülüğüne işaret edilmektedir. Esasen Anayasanın 17 nci maddesinde hiç kimsenin insan onuru ile bağdaşmayan ceza veya işleme tabi tutulamayacağı belirtilmiştir.

Madde 3- Madde genel olarak cezaların infazı ile ulaşılmak istenilen temel amaç ve hedefleri belirtmek üzere düzenlenmiştir. Maddede, infazda temel amacın suçluyu infaz yolu ile ayrıca cezalandırmak veya ondan öcalmak olmadığı açıklanmaktadır. Böyle olunca toplumu suça ve suçluya karşı korumak, hükümlüyü yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirerek sosyalleştirmek ve buna teşvik etmek, pişmanlık göstermesini sağlamak üretken, hukuka ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmak temel amacı oluşturmaktadır.

Bu hedef ve amaçlar, hükümlünün üretken bir toplum iştirakçisi hâline gelmesi, toplumsal kurallara ve kanun ve nizamla saygılı bir kişilik kazanması ve sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunun kolaylaştırılması amacına yönelik olup, maddede bu husus vurgulanmaktadır.

Madde 4 - Madde mahkûmiyet hükümlerinin infaz koşulunu belirtmektedir.

Bir mahkûmiyet kararının infazına başlanabilmesi için onun kesinleşmiş olması gerekmektedir. Kesinleşmeyen kararların değişebilmesi ihtimaline karşılık infaz edilen cezanın meydana getirdiği zararın karşılanmasına olanak bulunmadığından, kesinleşme koşulunun kabul edilmesi yerinde ve insan haklarının gereği olan bir ilkedir.

Madde 5 - Madde ile infazın dayanakları ve hangi merci tarafından yerine getirileceği açıklanmaktadır.

Mahkeme kesinleşen ve yerine getirilmesini onayladığı cezaya ilişkin hükmü Cumhuriyet savcısına gönderecektir. Cumhuriyet savcısı cezanın infazını izlemekle

2

görevlidir. Demek oluyor ki, Cumhuriyet savcısı, söz gelimi hapis cezasının mevzuata uygun olarak infaz edilmesini denetlemekle yükümlüdür.

Madde 6- Hapis cezalarının infazında, mutlaka uyulması gerekli ilkeler, başta hükümlünün kurumda muhafazası ve kaçmasının önlenmesi, kurumda mutlaka düzenin korunması, kurumdaki yaşamın hükümlünün iyileştirilmesi hedefi ile bağımlı olması ve her hâlde kurum yaşamında adaletin egemen kılınmasıdır. İşte madde bu dört ilkenin hayata geçirilmesi yönünden infaz rejiminde izlenmesi gerekli amaçları ve uyulması zorunlu ilkeleri yedi bent hâlinde belirtmektedir. Bu bentlerde belirtilen infaz amaç ve ilkeleri özetle, infazda keyfiliğe kaçılmaması, insan onuruna saygılı maddî ve manevî koşullarda infaz, infaz ve iyileştirme işlemlerinde kanunilik ve hukuka uygunluk ilkelerine uyulması, infaz rejiminin bireyselleştirilmesi, kurumların denetlenmesi ve hükümlülerin yaşam hakları ile bedensel ve ruhsal bütünlüklerinin korunmasına yönelik tedbirlerdir.

Hapis cezalarının infazında gözetilecek amaçlar doğrultusunda, hükümlülerin bazı haklarının kısıtlanabileceği, kanunlarda gösterilen tutum, davranış ve eylemler ile kurum düzenini bozanlar hakkında bu Kanunda belirtilen disiplin cezalarının uygulanacağı belirtilmiştir. Ayrıca, kanun, tüzük ve yönetmeliklerde belirlenen kurallara hükümlülerin uymalarının bir zorunluluk olduğu belirtilmekte böylece hükümlünün hak ve yükümlülükleri bulunduğuna işaret edilmiş olmaktadır.

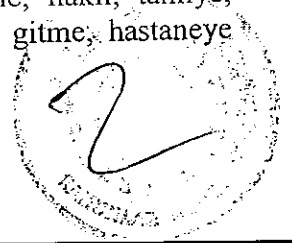
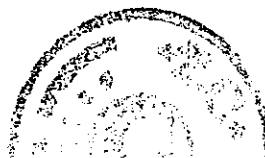
Madde 7- Maddede, hapis cezasının insan onuruna saygının korunmasını sağlayan koşullar altında çektirilmesi ilkesinin yaşama geçirilebilmesi ve hükümlünün yeniden toplumla bütünleşmesini, toplumun üretken, kanunlara saygılı, sorumluluk taşıyan bir birey niteliğini kazanmasını gerçekleştirme amacına ulaşılabilmesi için gerekli başarı ölçütü gösterilmiştir. Burada hapis cezalarının infazında iyileştirmenin ölçütünün, hükümlünün gösterdiği pişmanlık ve bu süreçte uygulanan programlara uyum hususundaki gayret ve başarısı olduğu belirtilmiştir.

Ancak tutum ve becerilerin elde edilmesi mutlaka hükümlünün bu hususta istekli olmasına bağlı olduğundan, infaz rejimi, bu isteğin oluşmasını teşvik edecek tarzda donatılacaktır. Ancak her hâlde iyileştirme programlarının başarısının, hükümlünün sağlığını ve kendine olan saygısını koruyacak biçim ve nitelikte düzenlenmesine ve gerçekleştirilmesine, bu programlara istekle katılmasına bağlı bulunduğu daima hatırlanacaktır.

Madde 8- Madde, kapalı ceza infaz kurumlarını tanımlamaktadır; maddeye göre özellikle kaçmayı önlemenin vurgulandığı bu kurumların nitelikleri şunlardır;

- Kurumlar firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmıştır.
- Kurumun oda ve tüm koridor kapıları kapalı tutulur.
- Hükümlüler aynı oda içinde bulunanlarla temas eder ve aynı yerde yaşarlar; ancak mevzuatın belirttiği hâllerde oda dışındaki diğer hükümlülerle ve dış çevre ile temas edebilirler,
- Kurumlarda iç ve dış güvenlik personeli bulunur ve yeterli düzeyde güvenlik sağlanır,
- Hükümlülerin gereksinimlerine göre bireysel ve toplu iyileştirme yöntemleri uygulanabilir.

Bu kurumlar, açık cezaevlerine ayrılmamış hükümlülerin cezalarının infaz edildiği tesislerdir. Hükümlüler iyi hâl gösterip açık cezaevlerine ayrılincaya kadar bu kurumlarda tutulurlar. Mevzuatta yer alan eğitim, ziyaretçileri ve avukatla görüşme, nakil, tahliye, duruşmaya gitme, yürüttüğü soruşturma nedeniyle Cumhuriyet savcısına gitme, hastaneye

sevk, işyurdunda çalışma, berbere veya hamama gitme, başka odaya nakil gibi hâllerde hükümlüler birbirleriyle temas edebilirler.

Madde 9- Madde, kapalı ceza infaz kurumlarının bir türünü tanımlamaktadır.

Maddenin birinci fıkrası tanımı, esasta 8 inci maddede yer alan kapalı ceza infaz kurumları gibi yapmaktadır. Ancak yüksek güvenlikli infaz kurumlarında odalarda bir veya üç hükümlü bulundurulur.

Bu kurumların diğer bir özelliği kurumlarda, toplumsal değil fakat bireysel ve grup hâlinde iyileştirme yöntemlerinin uygulanmasıdır.

Maddenin ikinci fıkrasının bentlerinde bu kurumlara hangi tür, kategorideki hükümlülerin gönderileceklerini göstermiş bulunmaktadır. Ancak yüksek güvenlikli infaz kurumlarına gönderilen bu hükümlüler hakkında da Kanunun kabul ettiği temel ilkeler geçerli olmakla birlikte başta gelen düşünce, hükümlünün kendisine veya etrafına, topluma zarar vermesini ve kaçmasını önlemektir. İnfaz kurumunun dört temel işlevinden hükümlünün kaçmasını önleme ve kurumda düzen başta gelen etmeni oluşturmaktadır.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin R (82) 17 sayılı Tavsiye Kararında "işlediği cürmün nitelik ve icra şekli göz önüne alındığında, toplum için ciddi bir tehlike oluşturan ve cezaevinin güvenlik ve nizamını ihlâl edebileceği inancının teessüsü için delil var olan, hükümlü tehlikeli sayılır." denilmektedir. Raporda tehlikeli hâlin işlenen suçun ciddiyetine, kurum toplumu içindeki davranışın niteliğine, kaçakçılığa veya bu hususta teşebbüste bulunulmasına veya izhar edilen şiddete cezaevi toplumu veya genel toplum için arzettiği temel risklere bağlı olabileceği de belirtilmiştir.

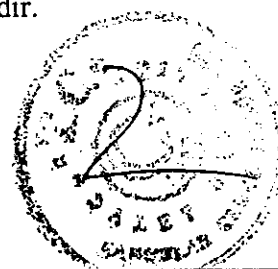
Ayrıca, Kanun hükümlerine göre disipline aykırı davranışları dolayısıyla disiplin cezası olarak hakkında sıkı güvenlik rejimi uygulanması gerekenlerinde bu kurumlara gönderilecekleri ve birinci fıkrada tanımı yapılan kurumların ihtiyacı karşılama bakımından yetersiz olması hâlinde, diğer kapalı ceza infaz kurumlarının yüksek güvenlikli bölümlerinin kullanılacağı hükme bağlanmıştır.

Madde 10- Ülkemizde varolan ceza infaz kurumları, erkek hükümlü ve tutukluların gereksinimlerini karşılamaya yönelik olarak yapıldığından, kadın hükümlü ve tutuklular ceza infaz kurumlarında sunulan birçok hizmetten yararlanamamakta ve kısıtlı bir ortamda yaşamaktadırlar. Madde ile kadınların gereksinimine cevap verebilecek kapalı cezaevlerinin tanımı yapılmakta, koşulları belirtilmektedir. Ayrıca, uluslararası infaz mevzuatında yer alan (Mahpusların Tâbi Tutulacağı Asgarî İnsanî Muameleler Hakkında Esaslar -18/a ve Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin R (87) 3 sayılı Tavsiye Kararının 11/2 maddelerinde) belirtilen önerilerin de yerine getirilmesi amaçlanmaktadır.

Ceza infaz kurumlarında personelin çoğunluğu erkektir. Geçmişte yaşanmış bazı olaylar nedeniyle, hangi düzeyde olursa olsun, erkek personel kadın hükümlü ve tutuklulara ürkek yaklaşmakta ve gerekli iletişimi sağlayamamaktadır. Bu nedenle, kadınlara özgü kapalı ceza infaz kurumlarındaki güvenlik personelinin kadınlardan oluşturulması öngörülmüştür.

Maddenin ikinci fıkrasında, çeşitli nedenlerle yeterli sayıda kadınlara özgü kapalı ceza infaz kurumu bulunmaması hâlinde, kadınların sömürülmesini önleyecek gerekli güvenlik önlemlerinin alınması koşuluyla, cezalarının diğer kurumların kadınlara ayrılan bölümlerinde infaz edilmesi öngörülmüştür.

Madde 11- Madde, çocuklara özgü hapis cezaları ile çocuk eğitim evlerinden disiplin veya diğer nedenlerle ve kanun hükümlerine dayalı olarak kapalı infaz kurumlarına nakline karar verilen, çocukların barındırıldıkları, firara karşı engelleri olan iç ve dış güvenlik personeli bulunan eğitim ve öğretim esasına dayalı tesislerdir.

Bu kurumlarda, maddenin ikinci fıkrasında belirtildiği üzere Oniki-onsekiz yaş grubu çocuklar cinsiyetleri ve fizikî gelişim durumları göz önüne alınarak bu kurumların ayrı ayrı bölümlerinde barındırılırlar.

Maddenin birinci fıkrasında belirtilen kurumların bulunmadığı hâllerde diğer kapalı cezaevlerinin çocuklara ayrılan bölümlerine yerleştirileceklerdir.

Maddenin son fıkrasında bu kurumlarda çocuklara eğitim ve öğretim verilmesi ilkesinin titizlikle uygulanması gerektiği vurgulanmıştır.

Madde 12- Çağdaş ceza infaz sistemlerinde kadın ve erkek genç hükümlüler yetişkinlerden ayrı barındırılmakta ve yaşlarına uygun özel iyileştirme yöntemlerine tâbi tutulmaktadır. Bunun nedeni bu suçlu grubunun diğer yaşlı hükümlülerle biraraya konulduklarında çeşitli ciddi sakıncaların ortaya çıktığının gözlemlenmesidir.

Hâlen yürürlükte bulunan "Müşahade ve Sınıflandırma Merkezine Dair Yönetmelik" hükümlerine göre onsekiz-yirmi yaş grubunda bulunan hükümlüler diğerlerinden ayrılmaktadır. Bu grupta bulunanların sayısı az olan yerlerde müstakil kurumlar kurulamayacağından, adı geçenler yetişkinlere özgü cezaevlerinin gençler için ayrılan bölümlerinde barındırılmaktadır.

Madde, söz konusu gereksinimin karşılanması bakımından hukukî dayanağı oluşturmak maksadıyla kaleme alınmıştır.

Maddenin üçüncü fıkrası ile, yüksek güvenli kapalı ceza infaz kurumuna gönderilecek gençlerin cezalarının, kadın ve erkek gençlik kapalı ceza infaz kurumlarının yüksek güvenli bölümlerinde yerine getirileceği belirtilmiştir.

Bu hüküm uygulanırken cinsiyet farklılığı göz önüne alınır.

Madde 13- Tasarı, hapis cezalarının amaç ve hedeflerini belirlemiş ve iyileştirmede bireyselleştirmeyi temel bir araç olarak öngörmüştür. Bu itibarla gerek kurumda düzen ve muhafaza, gerekse bireyselleştirme yolu ile iyileştirme sürecinin ilk aşamasını oluşturan işlem, hükümlünün gözlem yolu ile sınıflandırılmasıdır.

Sınıflandırma sonucuna göre hükümlü hakkında uygulanacak infaz rejimi, gönderilmesi gereken infaz kurumu belirlenecektir.

Madde, bu çok önemli işlevin, gözlem ve sınıflandırma merkezlerince yapılacağını belirtmektedir.

Esasta bu merkezlerin ayrıca kurulmaları kabul edilmiş olmakla birlikte, yoklukları hâlinde gözlem ve sınıflandırma diğer kurumların bu iş için ayrılmış bölümlerinde yapılacaktır.

Kadın, çocuklar için ayrı merkezlerin kurulması 23 üncü maddede öngörülmüş ise de, kurulamamaları hâlinde kadın, çocuk kapalı ceza kurumlarının bir bölümü bu maksatla ayrılacaktır.

Madde 14- Maddenin birinci fıkrasında açık ceza infaz kurumları tanımlanmaktadır. Bu kurumlar firara karşı engeller ve dış güvenlik personeli bulunmayan, güvenliğin kurum personelinin gözetimi ve denetimi ile sağlandığı tesislerdir. Ancak bu tesislerin iyileştirme işlevi bakımından temel özelliği hükümlülerin çalışmalarına ve meslek edinmelerine, diğer işlevlere göre öncelik verilmesidir. Böylece çağdaş ceza infaz sistemlerine uygun olarak, hapis cezalarının infazı bakımından, hükümlünün suçluluk nedeni, suç sicili, fizik ve ruhsal yeteneği ve sınırları, kişisel doğası, arz edebileceği tehlike hâli ve hapis cezasının süresi de dikkate alınarak, iş ve çalışma esasına dayalı açık ceza infaz kurumlarına gönderilmesi gereklidir.

Maddenin ikinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde kadın ve gençlik açık ceza infaz kurumları ayrıca öngörülmüştür.

Hükümlülerin açık cezaevlerine ayrılmasına ilişkin esas ve usuller yönetmelikte gösterilecektir. Ayrıca, ilk defa suç işleyenler ve iki yıl ve daha az süre ile hapis cezasına mahkûm olanlar bu kurumlara gönderilebileceklerdir.

Maddenin son fıkrasında kınama dışında disiplin cezası alan, haklarında hükümlü oldukları suçtan başka bir fiilden dolayı tutuklama kararı bulunanlar ile soruşturma konusu olan suçun kanunda öngörülen cezasının üst sınırı yedi yıldan az olmayan bir başka suçtan hazırlık tahkikatı veya böyle bir suçtan tutuksuz yargılaması devam etmekte olanlar ve yaş, sağlık durumu, bedensel ve zihinsel yetenekleri nedeniyle çalışmaları olanaklı bulunmayanların bu kurumlara gönderilemeyeceklerini hükme bağlanmıştır. Bu durumda oldukları sonradan ortaya çıkanların kurum yönetim kurulu kararı ile kapalı cezaevlerine gönderilmelerine karar verilir; ancak bu karar infaz hâkiminin onayı ile varlık kazanır.

Madde 15- Maddede, çocuklara özgü hapis cezalarının infaz edileceği kurumlar, çocuk eğitimevleri olarak adlandırılmıştır. Bu kurumlar çocukların temel gereksinimlerini karşılayabilecekleri, sahip oldukları yetenekleri eksiksiz biçimde kullanabilmelerini sağlayacak bilgi, beceri ve alışkanlıkları kazanabilecekleri yerlerdir.

Kurumlarda çocuklara verilen cezaların infazı, Türk Ceza Kanunu, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ve konu ile ilgili uluslararası belgeler ile çağdaş eğitim anlayışına uygun olarak sağlanacaktır.

Maddenin ikinci fıkrasında, kurum içinde veya dışında herhangi bir eğitim ve öğretim programına devam eden ve onsekiz yaşını dolduran çocukların eğitim ve öğretimlerini tamamlayabilmeleri bakımından yirmibir yaşını bitirinceye kadar kurumlarda kalabilmelerine olanak sağlanmıştır.

Maddenin son fıkrasında, çocuk hükümlülerin, tutukluluk ve 11 inci madde dışında, kapalı infaz kurumlarına gönderilemeyecekleri belirtilmiştir. .

Madde 16- Madde, hapis cezalarının infazının ertelenme nedenlerini düzenlemektedir. Maddenin erteleme nedeni olarak gösterdiği hâller: Cezanın amacı dışında etki yaratabileceği veya cezanın infazı ile maksada ulaşılamayacağı anlaşılan hâllerdir.

Maddenin birinci fıkrasına göre, hükümlünün akıl hastalığına tutulması hâlinde hapis cezasının infazı, hastalığın geçmesine kadar ertelenecek ve Türk Ceza Kanununun 57 nci maddesinde düzenlenen güvenli sağlık kuruluşunda koruma ve tedavi altına alınması düzenlenmektedir. Ayrıca akıl hastalığı dışında tıbben tedavisine olanak bulunmayan veya tedavisi uzun sürebilecek bir takım hastalıkların varlığı da öngörülerek, ikinci fıkrada, diğer hastalık hâlleri cezanın hastane mahkûm koğuşunda infazında hükümlünün hayatı için kesin bir tehlike oluştuyorsa birinci fıkra hükümlerinin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır yani bu hâlde de cezanın infazı ertelenecektir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, hastalık nedeniyle mahkûmun cezasının infazının geri bırakılması kararından sonra, geri bırakma süresince mahkûm hakkında Cumhuriyet savcılığınca alınabilecek önlemler ile mahkûmun uyması gereken kurallar gösterilmektedir. Buna göre birinci ve ikinci fıkralarda düzenlenen hapis cezasının infazının hastalık nedeniyle geri bırakılması belirli koşulların uygulanması kaydıyla verilebilecek; bu koşulların yerine getirilmemesi veya ihlâli hâlinde geri bırakma kararı kaldırılacaktır.

Gebelik ve yeni doğum hâlleri de hapis cezasının infazının geri bırakılması nedeni olarak son fıkrada düzenlenmiştir. Gebe olan veya doğumdan itibaren altı ay geçmemiş bulunan hükümlünün cezasının infazı geri bırakılacaktır. Demek oluyor ki, gebelik süresine ek olarak altı ay zarfında hapis cezasının infazı geri bırakılacaktır. Çocuk ölmüş veya anasından başkasına verilmiş olursa, infaz doğumdan itibaren iki ay geri bırakılır.

Madde 17- Madde, hükümlünün istemiyle infazın ertelenmesini düzenlemektedir.

Birinci fıkra, üç yıl ve daha az süreli hapis cezalarının derhâl infazının hükümlü veya ailesi için mahkûmiyetin amacı dışında ağır bir zarara neden olacağı anlaşırsa, hükümlünün istemi üzerine infazın en fazla altı ay ertelenebileceğini belirtmektedir.

Erteleme isteminin kabulü, bir güvence gösterilmesine veya başka bir koşula bağlanabilecektir.

Madde 18- Yeni Türk Ceza Kanununun 57 nci maddesiyle akıl hastalığı olan kişilerin yüksek güvenliklı sağlık kuruluşlarında tedavisi öngörülmektedir. Uygulamada ceza infaz kurumlarında bulunan mahkumlardan akıl hastalığına tutulanlarda sağlık bakanlığına ait ruh ve sinir hastalıkları hastanelerine gönderilmektedir. Ancak bu hastaneler mahkumları bir süre sonra iyileşmiş olmaları ileri sürülerek ceza infaz kurumlarına geri gönderilmektedirler.

Diğer taraftan ceza infaz kurumlarında akıl hastası olmayıp da psikolojik, sinirsel veya depresif rahatsızlıkları bulunan mahkumlar bulunmaktadır. Gerek bu mahkumlar gerekse akıl hastanelerince geri gönderilen mahkumlar uygulamada ruh ve sinir hastalıkları hastaneleri bulunan Samsun, Bakırköy, Adana, Manisa ve Elazığ kapalı cezaevlerinde barındırılmaktadırlar.

Madde ile Batı Avrupa ülkelerinde olduğu gibi ülkemizde mevcut cezaevlerinin bazıları psikiyatri ceza infaz kurumları olarak tanımlanmakta ve buralarda bulunan mahkumların tedavisi ile topluma kazandırılmaları için mevcut cezaevi personeli ile sağlık personeline ilaveten Sağlık Bakanlığından ilâve sağlık personeli istenmektedir.

Bu kurumlarda mahkumlar bir taraftan topluma kazandırılmakta bir taraftan da cezaevinin sıkıcı ortamı nedeniyle tutuldukları psikolojik rahatsızlıklardan gerekli tıbbi müdahalelerle arındırılmaktadırlar. Avrupa Cezaevi Kurallarının 26 ncı maddesi de bu tür ceza infaz kurumları oluşturulmasına cevaz vermektedir.

Madde 19- Madde ile cezasını çekmeye gelmeyen veya kaçacağından şüphe edilen hükümlülere ne gibi işlem yapılacağı hüküm altına alınmıştır.

Hükümlü cezasını çekmek üzere yapılan davete rağmen gelmez ya da kaçacağı hakkında şüphe uyandırır, kaçar veya saklınırsa Cumhuriyet savcısı hapis cezasının infazını sağlamak için yakalama müzekkeresi çıkartacaktır.

Madde 20- Hapis cezalarının infazında yapılacak yanlışlıkların giderilmesi mümkün olmadığından bu tür ilâmların infazında herhangi bir yanlışlığa yer verilmemesi yönünden ilâmın mahkemece Cumhuriyet başsavcılığına tevdiinden itibaren yapılacak işlemler maddede ayrıntılı bir biçimde gösterilmiştir.

Birden fazla kişinin birlikte bir suç işlemleri veya bir kişinin aynı andaki eylemleri ile birden fazla suç işlemesi hâlinde hükmolunacak hapis cezalarının infazında cezaların türü ve miktarı farklı olabileceğinden ve bu vasıfları itibarıyla da değişik zamanaşımı sürelerine tâbi olduklarından, yanlışlıklara neden olunmaması maksadıyla her ceza için ayrı bir kesinleşmiş ilâmın Cumhuriyet başsavcılığına verilmesi öngörülmüştür.

Madde 21- Madde, ceza infaz kurumuna alınacak hükümlüler hakkında yapılacak işlemleri belirlemektedir. Maddeye göre yapılacak işlemler sırası ile şunlardır:

- a) Hükümlü, Cumhuriyet savcısının yazılı emri ile kuruma kabul edilecektir.
- b) İlk işlem hükümlünün üstünün ve eşyasının aranmasıdır.
- c) Bundan sonra hükümlü kabul odasına konulacak ve tabip muayenesinden geçirilecektir. Bu muayenenin nasıl yapılacağı, ne gibi hususların saptanacağı, tüzük veya yönetmeliğinde belirlenecektir.

d) Kurumda var olması gerekli hükümlü defterinde ne gibi hususlara yer verileceği, maddenin ikinci fıkrasında gösterilmiştir.

e) Her hükümlüye bir numara verilecek ve bu numara hükümlü kayıt defterindeki sıra numarası olacaktır.

f) Hükümlünün tanısının yapılması yaşamsal önem taşıdığından ve yerine bir başkasının kuruma sokulması da olası bulunduğundan, parmak ve avuç içi izleri alınacaktır. Ayrıca fotoğrafı çekilecek, kan grupları, bedensel dış özellikleri ve ölçüleri alınıp kaydedilecektir.

g) Hükümlü için bir kişisel dosya tutulacak ve (f) paragrafında belirtilen bilgiler buraya kaydedilecektir. Kayıt altına alınan bilgiler hükümlünün kişisel dosyasında ve/veya elektronik ortamda saklanacaktır.

h) Bu bilgiler gizli olacak ve kanunun izin verdiği hâllerde resmî kurumlara verilebilecektir.

ı) Bilgilerin yok edilmesine, ilgilinin cezasının tümünü çekmesinden sonra, başvuru üzerine mahkemece karar verilebilecektir.

Madde 22- Maddeye göre, ceza infaz kurumlarına alınan hükümlülerin, nerede olduklarına dair ailelerine ve yakınlarına haber verilmesini talep etme hakları vardır. Hükümlü yabancı ise uyruğu devletin diplomatik temsilcilğine veya konsolosluluğuna bilgi verilecektir. Hükümlü askerlik çağında veya hâlen silah altında ise, gerekli işlemlerin tahliye sonrasında yürütülebilmesini sağlamak üzere durumu kayıtlı bulunduğu askerlik şubesine de bildirilecektir.

Hükümlünün ölmesi hâlinde de yukarıdaki işlemler gerçekleştirilecek ve durum ayrıca ailesine derhâl bildirilecektir.

Maddede ceza infaz kurumlarına alınan hükümlülerin ne gibi hakları ve yükümlülükleri bulunduğu, bilgi edinme ve şikayette bulunma hakları, kurum yaşamına uyum sağlamak için ne tür bir davranış içerisinde bulunmaları gerektiği ve haklarında uygulanacak eğitim ve iyileştirme programları konusunda bilgilendirilmeleri de öngörülmüştür.

Bu husus Avrupa Cezaevi Kurallarının 41 ve 42 nci maddelerinde düzenlenmiş bulunmaktadır. Söz konusu bilgiler hükümlüye yazılı olarak verilecek, ayrıca sözlü olarak da anlatılacaktır. Türkçe bilmeyen yabancı uyruklulara bu bilgiler kendi dilinde, mümkün olmadığında İngilizce olarak verilir. Maddede ayrıca, duyma, konuşma veya görme engellilere bilgilendirmenin ne şekilde yapılacağı da gösterilmiştir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, bu bildirimin yapılmamasını tazminat gerektiren bir hâl saymaktadır.

Madde 23- Tasarının 13 üncü maddesi gereğince, hükümlünün temelde iyileştirilmesini amaçlayan infaz sisteminde yapılacak işlemlerin ilk aşaması gözlem ve sınıflandırma olduğundan bu işlevlerin içeriğini ve bu husustaki kurumları göstermekte ve açıklamaktadır. Zira kuruma yerleştirme ve uygulanacak iyileştirme programının belirlenmesinde gözlem ve sınıflandırma esastır. Bu nedenle; maddede gözlem ve sınıflandırmada yapılması gereken incelemeler ve işlevler teker teker sayılmıştır.

Gözlem ve sınıflandırmada saptanması gerekli hususlar şunlardır: Hükümlünün kişisel özellikleri, bedensel, aklî ve sağlık durumu, suç işlemekten önceki yaşamı, sosyal çevre ve ilişkileri, sanat ve meslek faaliyetleri, ahlakî eğilimleri ve suça bakış açısı, hükümlülük süresi ve işledikleri suçlarla, ayrılması gerekli infaz kurumu. Bütün bunların saptanmasından sonra infaz ve iyileştirme rejimi belirlenir.

Gözlem ve sınıflandırmanın uzmanlık ve ekip çalışmasını gerektiren bir işlem olması nedeniyle, maddenin üçüncü fıkrasında merkezde görev alacak personelin niteliği ayrıntılı bir şekilde belirtilmiştir.

Tüm yaş ve cinsiyet grupları için ayrı gözlem ve sınıflandırma merkezlerinin açılmasının zorluğu dikkate alınarak, dördüncü fıkra bu konuda bir esneklik getirilmiş ve ayrı gözlem ve sınıflandırma merkezlerinin yokluğu hâlinde gözlem ve sınıflandırmanın kadın, çocuk, kadın ve erkek gençlik kapalı ceza infaz kurumlarının bu hizmete ayrılan bölümlerinde gerçekleştirilmesi uygun sayılmıştır.

Gözlem sırasında hata payını en aza indirgeyebilmek için, hükümlülerin etkilerden arındırılarak incelenebilmelerini olanaklı kılmak üzere tek kişilik odalarda işlemlere tâbi tutulmaları öngörülmüştür. Gerekli hizmet birimlerinin kurulması, uzmanların yetişmesinin zaman alması ve uygulamada doğuracağı ekonomik sorunlar nedeniyle, kısa süreli hapis cezasına mahkûm olanlar için bilimsel gözlem yapılmaması uygun görülmüştür. Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu ile uyum sağlaması yönünden gözlem süresi altmış günle sınırlı tutulmuştur.

Madde 24- İnfaz kurumuna kabul edilecek hükümlülerin kişisel ve adlî durumları birbirinden farklı bulunduğundan farklı kişilikleri nedeniyle başkalarına zararlı etki yapabilmeleri veya kişiliklerinden başkalarının yararlanması olanaklıdır. Bu nedenle yönetim ve güvenlik gerekleri yönünden ve uygulanacak iyileştirme metot ve programları bakımından hükümlü ve tutukluları gruplandırmak zorunludur. İşte maddede, gruplandırmada göz önünde bulundurulacak kişisel ve adlî durum ve esaslar gösterilmiştir. Hükümlüler gruplandırmalarına göre ya ayrı kurumlarda bulundurulacak veya bir kurumun ayrı kesimlerine konulacaklardır.

Girişte toplanan bilgi ve bulgular, tutuklu ve hükümlünün özel barınma ihtiyacını tanımlama için kullanılabilir. Tutuklu ve hükümlünün yerlerinin belirlenmesi, sağlık ve cezaevi personeli tarafından yapılmalıdır. Bu husus saldırı, baskı ve hastalıkların sirayeti risklerinin azaldığı bir çevre oluşturulması için önemlidir. Gruplandırma sistemi, hükümlüler arasında çatışmaların asgarîye indirilmesine neden olacağı gibi, emosyonel stres ve enfeksiyon hastalıklarının da daha az görülmesine neden olacaktır.

Bu bakımdan grupların bir kısmı Türk Ceza Kanunu ve diğer kanunlarda da tanımlanmıştır:

- a) İlk defa suç işleyenler,
- b) Mükerrirler,
- c) İtiyadî suçlular,
- d) Suç işlemeyi meslek edinenler,
- e) Aklî durum,
- f) Terör suçluları,
- g) Çıkar amaçlı suç örgütlerine mensup olanlar,
- h) Suç örgütleri,
- ı) Yaş.

Maddenin sonuncu fıkrası, hükümlülüklerin, süreleri itibarıyla, uzun veya kısa yahut orta süreli olarak da tasniflerini öngörmüştür. Penolojik bakımdan uzun süreli hükümlüler kurumda istikrar unsuru olabilecekleri gibi, ümitsizlikleri nedeniyle tehlikeli de olabilirler.

Madde 25- Bu maddede Türk Ceza Kanununda, en ağır ceza olarak yer verilen "Ağırlaştırılmış müebbet hapis" cezasının infazı rejimine ait esaslar gösterilmiştir. Suçların niteliğine göre verilecek cezaların farklı olması ve bu farklılığın korunması gereklidir. Nitekim Fransa'da yeni Ceza Kanunu bazı ağır suçların cezalarının infazında faillerin bir güvenlik dönemine tâbi tutulmalarını kabul etmiştir. Sıkı infaz rejimi mahkumun cezaevi

2

dışında çalıştırılmaması, ziyaretçi kabulü, dışla temas konusunda bir kısım kayıt ve kısıtlamalara tâbi tutulması, mahkûma izin verilmemesi ve bu tür mahkûmların cezaevlerinin özel kısımlarında bulundurulmaları gibi bazı uygulamalara muhatap olacaklardır. Bu infaz rejimi aslında bütün ceza süresince devam edecektir.

Madde 26- Maddenin birinci fıkrasında hükümlünün temel yükümlülüğü açıklanmaktadır. Bilindiği üzere, suç nedeni ile Devlet ve birey arasında oluşan ilişkinin her iki tarafa yüklediği mükellefiyetler ve sahip kılındığı haklar vardır. Hükümlünün yükümlülüğü suçun cezasına maruz kalmak ve cezayı çekmek hukukî borcudur. Hükümlü, Devletin cezayı çekirme işlevini yerine getirmesine engel olmamak ve bu hususta her türlü direnişten kaçınmakla yükümlüdür. Ölüm orucuna girişen veya bu hususta teşvik ve tahrikte bulunan kişiler bu yükümlülüğü ihlâl eden direnişçilerdir ve kurum düzenini ihlâl edenler oldukları için Devletin hukuka aykırı bu direnişleri, zorunlu olduğunda kuvvet de kullanarak giderme hakkı vardır.

Maddenin son fıkrasında bu yükümlülük daha da açıklanmakta ve ölüm oruçları gibi teşebbüslerin, cezanın yerine getirilmesine katlanma yükümlülüğünün ihlâli sayılacağı belirtilmektedir. Dolayısıyla bu kişiler ve tahrikçiler Kanunu ve disiplin hükümlerini ihlâl etmiş olurlar ve yaptırımlara tâbi tutulurlar.

Yukarıda açıklanan yükümlülükler karşılığı Devletle birey arasında oluşan ilişkinin hükümlüye verdiği haklar ve Devletin yükümlülükleri aşağıdaki maddelerde ayrıca belirtilmektedir.

Madde 27- Bu madde ile, 26 ncı maddede açıklanan genel yükümlülüğün yeterince yerine getirilmesini sağlamak üzere, hükümlüye düşen ödevler belirtilmektedir. Ödevler şunlardır; Hükümlü:

- a) Sağlığını koruyacaktır.
- b) Salgın hastalıkların önlenmesi için gerekli ve alınmış tedbirlere uyacaktır.
- c) Sağlık için tehlike doğuran durumları gecikmeksizin kurum yönetimine bildirecektir.
- d) Kendi ve içinde yaşadığı odanın temizliğine uygun davranışlar içinde bulunacaktır.
- e) Kendi ve diğer hükümlülerin beden ve ruh sağlığını tehlikeye düşürebilecek eylemlerden kaçınacaktır.

Madde 28- Hükümlünün 26 ncı maddede yer alan yükümlülüğüne dahil diğer bir ödev bu maddede yer almaktadır. Hükümlü barındığı odasını, kurum binasını, yönetimce kendisine bırakılan şeyleri düzenli bir biçimde kullanmak ve bunlarla diğer kişilere ait eşyayı özenli bir biçimde korumakla yükümlüdür. Gerekli özenin kasten gösterilmemesi ceza ve disiplin kovuşturmasına neden olabilecektir.

Madde 29- Kurum tabibi tarafından ruhsal ve bedensel olarak sağlıklı olduğu belirlenen meslek sahibi olmayan hükümlüler ile meslek sahibi olan istekliler kurum imkanları ölçüsünde belirlenen ücret karşılığında atölye veya işyurtlarında çalıştırılabileceği hükme bağlanmıştır.

İkinci fıkrada çalıştırmanın temel amacı, hükümlülerin salıverilmeden sonraki yaşamlarını sürdürebilecek bir meslek veya sanatı öğrenmeleri veya önceden sahip oldukları meslek veya sanatı koruyup geliştirmeleri olarak belirlenmektedir. Bu nedenle çalışma, hükümlü için hem bir hak ve aynı zamanda bir ödevdir.

Maddede, hükümlülerin kurumda, işyurtları veya atölyelerde çalıştırılacakları; çalıştırmada yetenek, beceri, eğilim, zihinsel, bedensel ve ruhsal durumlarının göz önünde bulundurulacağı; çocuk hükümlülerin çalıştırılmasının yalnızca mesleki eğitime yönelik

2

olacağı; öğretim kurumlarına veya örgün eğitime devam eden çocuklar ile genç hükümlülerin öğretim yılı içinde atölye ve işyerlerinde çalıştırılmayacakları ve bunların öğretim yılı dışında, 3308 sayılı Meslekî Eğitim Kanununun bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri gözetilerek çalıştırılabilecekleri belirtilmiştir.

Madde 30- Madde, hükümlülerin ceza infaz kurumu dışında çalıştırılma olanaklarını belirtmektedir. Bilimde allaperto olarak da tanımlanan bu çalıştırma biçimi, tarım, deniz ve su ürünleri avcılığı, inşaat, yol, maden, orman gibi iş alanlarında geçerli olacak ve ekip hâlinde yürütülecektir. Bireysel olarak bu tür çalıştırma yaptırılamaz.

Açık ceza infaz kurumlarında bulunanlar ile kapalı ceza infaz kurumlarında bulunup da açık ceza infaz kurumlarına ayrılmaya hak kazanmış hükümlülerin, kurum dışındaki iş alanlarında çalıştırılabileceği, ayrıca açık ceza infaz kurumlarında bulunanların ceza infaz kurumu personeli gözetiminde, kapalı ceza infaz kurumunda bulunanların ise iç ve dış güvenlik personeline alınacak tedbirler altında çalıştırılacakları hükme bağlanmıştır.

Çocuk eğitimevlerinde bulunan hükümlülerin, kurum dışında çalıştırılmaları sırasında, kurum personelinin gözetimi ve muhafazası aranmayacaktır.

Bunun dışında iş alanlarına sahip kuruluşların hükümlü çalıştırmaları teşvik olunacağı düzenlenmiştir.

Hükümlülerin kurum dışında çalışma esasları tüzükte gösterilir

Madde 31- Madde, cezasının en az bir yılını çekmiş ve iyi hâlli olduğu saptanmış hükümlülerin kurum içi hizmetlerde çalıştırılmalarına olanak tanımaktadır. Ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlülerin eğitilerek topluma kazandırılmaları, bir meslek sahibi olmaları veya boş zamanlarını değerlendirmeleri önem taşıdığından, mutfak işleri, temizlik işleri, kütüphane ve revir gibi yerlerde çalıştırılmalarına olanak sağlanmaktadır. Ancak böylece çalıştırılacak hükümlülerin, durumlarına uygun kurum işlerinde istihdamları gereklidir. Söz gelimi bir yazar olan hükümlünün kütüphane yerine, temizlik işinde istihdamı, durumuna uygun olmaz. Böylece hükümlü hem bir meslek veya sanat öğrenebilmekte veya boş zamanını değerlendirerek cezaevinin sıkıcı atmosferini yumuşatabilmektedir. Çocuk hükümlülerin kendi yaşam alanları ve eğitsel amaçlar dışında çalıştırılmayacakları belirtilmiştir.

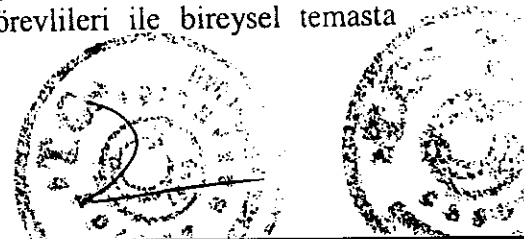
Ancak hükümlüler yöneticilerin ve personelin kişisel işlerinde çalıştırılmazlar.

Madde 32- Maddede, hükümlülere kurum işyurtları ve atölyelerinde, kurum içi hizmetlerde veya kurum dışında tarım, deniz ve su ürünleri avcılığı, inşaat, yol, maden ve orman iş alanlarındaki çalışmaları sonucu olan üretimleri karşılığında ücret ödeneceği hükme bağlanmıştır.

Ücret, işin türüne ve verim düzeyine göre belirlenir ve çalıştırılan hükümlüler ülkede yürürlükte olan yasal düzenlemeler çerçevesinde sosyal haklardan da yararlanırlar.

Madde 33- Maddede kurumların iç güvenliğinin Adalet Bakanlığına bağlı infaz ve koruma personeli tarafından sağlanacağı, iç güvenlik personelinin gerektiğinde dış güvenlik personeli ile işbirliği yapacağı, açık kurumlar ile çocuk eğitimevlerinde idare ve infaz koruma personelinin firarların önlenmesi, asayiş ve disiplinin sağlanması için gözetim ve denetimle yükümlü olduğu belirtilmiştir.

Madde 34- Ceza infaz kurumlarında düzen ve güvenlikle ilgili esasların belirtildiği yedinci bölümde yer alan bu maddede hükümlülerin odalarında barındırılmayan diğer hükümlülerle birinci fıkradaki hâller dışında beraber olamayacakları, ivedi hâller dışında nöbetçi infaz ve koruma memurları ve kurumun diğer görevlileri ile bireysel temasta

bulunamayacakları belirtilmiştir. Maddede önemle belirtilen bir konu ise oda ve koridor kapılarının açılması koşullarıdır. Maddede açıkça belirtilen durumlar dışında oda ve koridor kapıları kapalı olacaktır.

Madde 35- Bu madde kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlülerin, oda ve eklentilerinde bulundurabilecekleri veya bulunduramayacakları kişisel eşya, gıda, tıbbi malzeme ve diğer ihtiyaç maddelerinin yönetmelikte gösterileceğini belirtmektedir.

Kuşkusuz yönetmelikle yapılacak düzenlemede bu eşya ve malzemelerin ihtiyaç durumuna göre miktarı ve gerekli diğer özellikleri açıklanacaktır.

Madde 36- Ceza infaz kurumlarında düzenin tam olarak sağlanması için başvurulması gereken tedbirlerin başında kuruma sokulması yasaklanmış malzemenin kuruma girmesinin önlenmesi gelmektedir.

Bu itibarla gerek kuruma girişlerde hükümlülerin eşya ve üzerlerinin ve gerekse kurum içindeki yerlerin ve hükümlülerin üst ve eşyasının aranması gerekmektedir. Madde ile aramaların ne şekilde yapılacağı düzenlenmektedir.

Bugünkü uygulama aramaların cezaevi personeli tarafından yapılması şeklindedir.

10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilât Görev ve Yetkileri Kanununun, genel olarak görevleri belirten 7 nci maddesinin (a) bendinde "Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevlerinin Dış Korunması" jandarmanın mülkî görevleri arasında sayılmış aynı maddenin adli görevleri belirten (b) bendinde jandarmaya ceza ve tutukevleri ile ilgili bir görev verilmemiştir.

Bu durumda Kanunda jandarmaya cezaevi içinde yerine getirilmesi gereken bir görev verilmiş değildir.

4/7/1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununda da ceza infaz kurumları içinde polise verilmiş bir görev yoktur.

Bu itibarla bugünkü uygulamada ceza infaz kurumlarındaki aramalar sadece cezaevi personeli tarafından yapılmakta, jandarma ve polis, ancak cezaevi personeline arama yapıldığı sırada hükümlüler tarafından yapılan veya yapılabilecek saldırıları veya direnmeyi ortadan kaldırma ve bu fiili yapanları yakalamak için ceza infaz kurumu içine girebilmektedirler.

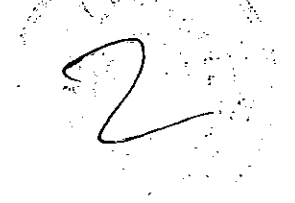
Madde ile bu hususa açıklık getirilmekte gerektiğinde dış güvenlik güçleri ve kolluk kuvvetleri ile diğer kamu görevlilerinden arama işlemi sırasında yararlanılabilmesi sağlanmakta ve belirtilen personelin cezaevi içinde görev yapmaları böylece kanuna dayanır hâle getirilmektedir.

Bu şekilde gerçekleştirilecek aramalar daha sağlıklı olacak ve sonuç olarak da ceza infaz kurumlarında idarenin düzeni sağlaması temin edilmiş olacaktır.

Madde 37- Ceza infaz kurumlarında düzenli bir yaşamın sürdürülmesi, güvenliğin ve disiplinin sağlanması, hükümlülerin haklarını kullanabilmeleri ve yükümlülüklerini yerine getirebilmeleri yönünden gerekli, iyileştirme programlarının uygulanabilmesi ve başarıya ulaşabilmesi için de ön koşuldur.

Bu nedenle, maddede, disiplin cezalarının niteliğine ve uygulama koşullarına ilişkin kural belirtilmiş, kurala kusurlu olarak aykırı davranışın nitelik ve ağırlık derecesine göre disiplin cezalarının uygulanacağı, suç oluşturan eylemden dolayı kamu davası açılmasının, disiplin soruşturmasının ertelenmesini, uygulamasını önlemeyeceği açıklanmıştır.

Madde 38- Hükümlülerin, ceza infaz kurumlarında güvenlik ve disiplinin sağlanması, sürdürülmesi için uyulması gerekli kural ve emirlere kusurlu olarak aykırı davrandıklarında,

eylemlerinin niteliği ve ağırlık derecesine göre haklarında uygulanabilecek disiplin cezaları maddede altı bent hâlinde sayılmıştır.

Madde 39- Maddede disiplin cezası olarak kınama tanımlanmıştır.

Madde 40- Maddenin mahkûmun katılmaktan alıkonulacağı etkinlikler kültürün ve sanatın çeşitli dallarında düzenlenmiş programları izleme ve katılma, ifade yeteneklerini geliştirme ve bilgi edinme, ifade özgürlüğü çerçevesinde yayınlar yapma, beden eğitimi ve eğlendirici oyunlarda yer alma, buna özgülünmüş yer ve araçlardan yararlanma; kültürel ve spor faaliyetleridir.

Madde 41- Ücret karşılığı bir işten yoksun bırakma cezasının, hükümlünün kurum yönetiminde ücret karşılığı çalıştığı işten bir aydan üç aya kadar yoksun bırakılması olduğu belirtilmiştir.

Madde 42- Maddede, hükümlünün bir aydan üç aya kadar telgraf almak ve yollamaktan, televizyon izlemekten, radyo dinlemekten, telefon etmekten ve diğer iletişim araçlarından yararlanmasından tamamen veya kısmen yoksun bırakılması cezası düzenlenmiştir.

Gelen mektup ve telgrafların disiplin cezasının infazından sonra hükümlüye verileceği ve ölüm, ağır hastalık ve doğal afetler nedeniyle yapılması gereken haberleşmeler ile maddede belirtilen yakınları ve resmî merciler ve avukatlarıyla ilişkilerde bu madde hükmünün uygulanmayacağı da ayrıca belirtilmiştir.

Madde 43- Hükümlüler yönünden dışarıyla ilişkiler ve özellikle ziyaretçilerle görüşme en önemli haklardan biridir.

Tüzükte gösterilen nedenlerle, hükümlülerin bir aydan üç aya kadar bu haktan yoksun bırakabilecekleri öngörülmüştür.

Ancak resmî ve yetkili merciler ve avukatlar ile yasal temsilcilerle görüşmelerde bu hüküm uygulanmayacaktır.

Madde 44- Hükümlüye tüzükte gösterilen eylemlerin karşılığı olarak bir günden onbeş güne kadar hücreye konulma cezası verilir.

Bu ceza, hükümlünün geceli ve gündüzlü bir hücrede tek başına tutulması ve her türlü temastan yoksun bırakılması suretiyle uygulanır. Ancak hükümlü günde en az bir saat açık havada bulunabilmek hakkından mutlaka yararlandırılır.

Hücrenin yaşamsal gereksinimlerini karşılayacak biçimde düzenlenmiş olması zorunludur. Bu hususta evrensel nitelikteki ölçülere uyulacaktır.

Resmî ve yetkili mercilerin ziyaretleri ile savunma hakkının dokunulmazlığı nedeniyle avukatların görüşmelerinde bu hükmün uygulanmayacağı belirtilmiştir.

Madde 45- Maddede çocuk hükümlüler hakkında uygulanabilecek disiplin cezaları düzenlenmiştir.

Madde 46- Çocuk hükümlüler hakkında uygulanabilecek disiplin cezalarının neler olduğu belirtilmiştir.

Madde 47- Maddede, disiplin soruşturması, savunmanın alınması, bunların kim tarafından, nasıl ve ne sürede yapılacağı, disiplin cezalarını vermeye yetkili kişi ve kurul ile bunların görevleri, kararlara ve tebliğine ilişkin kurallar belirtilmiştir.

2

Kınama ve bazı etkinliklerden alıkoyma cezalarının kurum en üst amiri, diğer disiplin cezalarının disiplin kurulunca verileceği, savunma alınmadan disiplin cezası verilemeyeceği, kararların gerekçeli ve itiraz mercii ile süresini de belirtir biçimde yazılacağı ve tebliğ edileceği maddede açıklanmıştır.

Hakkında soruşturma yapılanın, kurumun iç düzenini ve hükümlülerin yaşam ve beden bütünlüklerini ciddi tehlikeye maruz bırakması durumunda 49 uncu maddede açıklanan tedbirler alınarak soruşturmanın başlatılabileceğine de maddede yer verilmiştir.

Madde 48- Madde ile disiplin cezalarının infazı ve kaldırılmasına ilişkin esas ve usuller belirtilmiştir.

Madde 49- Ceza infaz kurumu yönetimi, hakkında disiplin soruşturması yapılan hükümlü hakkında tedbir olarak odasını, iş ve çalışma yerini değiştirebilir, adı geçeni kurumun başka bir kesimine nakledebilir ve diğer hükümlülerden ayırabilir.

Kurumun düzeninin ve kişilerin güvenliklerinin ciddi tehlikeye karşı karşıya kalması hâlinde, asayiş ve düzeni sağlamak için kanunda açıkça belirtilmeyen diğer tedbirler alınacak, tedbirlerin uygulanması, disiplin cezasının verilmesine engel olmayacaktır.

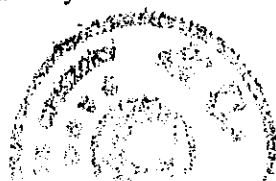
Madde 50- Madde ile, 49 uncu maddenin öngördüğü hâller dahil, hiçbir tedbirin, zincir ve demire vurmak biçiminde uygulanamayacağı vurgulandıktan sonra, büyüklerin bedensel hareketlerini kısıtlayıcı araçların kullanılma nedenleri (a), (b) ve (c) bentlerinde belirlenmiştir. Ancak, çocuk hükümlüler (a) bendinin belirttiği kısıtlamaya tâbi tutulamayacaklardır.

Madde 51- Ceza infaz kurumlarında genel hâl ve hareketleri, iyileştirme faaliyetlerine olan ilgileri ve uyumları, kurumların düzenlerine karşı tutum ve davranışları, kendilerine verilen işlerdeki çabaları nedeniyle beklenen durumları gösteren hükümlülere teşvik edici ayrıcalıkların tanınması konusu düzenlenmiştir.

Madde 52- Disiplin ceza ve tedbirlerine karşı yapılacak şikâyet ve itirazlarda, 16/5/2001 tarihli ve 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

Madde 53- Maddeye göre, hükümlülerin başka bir kuruma nakilleri, toplu sevk, kendi istekleri, disiplin, asayiş veya güvenlik, hastalık, eğitim, öğretim, suç ve yargılama yeri gibi nedenlerle yapılabilir. Hükümlü nakilden önce aranır ve nakledilmesinde sağlık yönünden herhangi bir sakınca olup olmadığının saptanması için tabip muayenesinden geçirilir. Muayene sonucu yola çıkamayacakları anlaşılanlar bu durumun tevsiki ve gerekli tedavi için, resmî bir sağlık kuruluşuna sevk edilerek durumları doğrulanacaktır. Hükümlü hâle gelen tutuklular, ailelerinden daha uzak yerdeki ceza infaz kurumuna sevk edildikleri için hekim raporu temini çabası içine girdiklerinden, hastalığın uzmanı olan en az iki tabibin imzaladığı ve baştabibin onayladığı bir rapor ile hastalığın belgelenmesi uygun sayılmıştır.

Madde 54- Madde, hükümlülerin, kendi istekleri ile bulundukları kurumdan başkasına nakledilebilmeleri için gerekli koşulları belirlemektedir. Aslında hükümlünün ailesine yakın bir kurumda bulundurulması iyileştirme çabalarını kolaylaştıran ve tercih edilen bir durumdur. Ayrıca hükümlü diğer meşru nedenlerle de nakil isteminde bulunabilir. Ancak, istikrarlı bir iyileştirme programının uygulanması sürekli nakillerin geçerli olduğu kurumlarda yürütülemez. Bu nedenle madde isteğe bağlı nakilleri koşullara bağlamıştır. Son fıkrada, nakledilen hükümlülerin, ilke olarak yeni kurumlara bir yıl geçmedikçe gönderilmemeleri

2

hüküm altına alınmıştır; ancak çocuk hükümlüler bakımından bu süre altı ay olarak uygulanacaktır. Hastalık, eğitim gibi zorunlu hâllerde bu kuraldan ayrılınabilecektir.

Madde 55- Madde, disiplin nedeniyle nakil işlemini düzenlenmektedir. Hükümlünün hücreye koyma cezasını gerektiren eylemlerde bulunması hâlinde, hakkında kurum yönetimince disiplin işlemine tâbi tutulması ve düzeni, disiplini bozan eylemden dolayı kurumlarda kalması sakıncalı bulunduğunda, kurum en üst amirinin isteğiyle Adalet Bakanlığınca başka kurumlara nakledilmeleri kabul edilmiştir.

Hükümlü, disiplin cezasını yeni kurumda çekecek ve mahkeme kararı, kurum güvenliği, can güvenliği veya hastalık nedeniyle nakil dışında, yeni kurumda en az altı ay kalacaktır.

Madde 56- Maddede ceza infaz kurumlarının kullanılmaya elverişsiz ve yetersiz hâle gelmesi, kapsama gücünün (istiab haddinin) aşılması, kullanılamaz hâle gelmesi veya çok eskimesi durumları, büyük onarım, yangın, doğal afet gibi hâller ile 55 inci maddede sayılanların dışındaki kurum düzen ve disiplini bozan asayiş ve güvenliğe ilişkin zorunlu durumlar nedeniyle hükümlülerin başka kurumlara nakli düzenlenmiş ve böylece can güvenliklerinin ve kurumların düzeninin ve disiplininin korunması hüküm altına alınmıştır.

Madde 57-Madde ile ceza infaz kurumlarında verilen sağlık hizmetlerinin yetersiz kalması durumunda, hastaneye sevki zorunlu görülen hükümlülerin tam teşekküllü Devlet veya üniversite hastanelerinde tedavisi öngörülmektedir.

İkinci, üçüncü ve dördüncü fıkralarda tedavi hakkının kötüye kullanımını engelleyebilmek için, bazı kısıtlamalar getirilmiş ve yapılacak işlemler ayrıntılı bir şekilde belirlenmiştir. Acil hâller dışında hükümlülerin özel sağlık kurumlarında tedavileri mümkün değildir. Acil hâllerde özel sağlık kurumlarına yatırılma durumu Adalet Bakanlığına bildirilecektir.

Maddenin son fıkrası ile, hükümlülere sağlık nedeniyle kurum değiştirme olanağı sağlanmaktadır.

Madde 58- Madde ile, hükümlülerin kendi istekleri, disiplin, asayiş ve güvenlik, hastalık, suç ve yargılama yeri nedenleriyle yapılan nakillerinde alınacak tedbirlere ilişkin esaslar düzenlenmiştir.

Maddenin ilk fıkrasında, hükümlülerin nakilleri sırasında hâlkla bir araya gelmelerini ve başkaları tarafından görülmelerini engelleyecek tedbirlerin alınması konusu düzenlenmiştir. Bu düzenlemeyle hükümlülerin bir saldırıya, merak uyandırmaya veya herhangi bir şekilde sergilenmeye karşı korunmaları için gerekli tedbirlerin alınması öngörülmek suretiyle, güvenliklerinin sağlanması ve kişilik haklarının korunması amaçlanmıştır.

Maddenin ikinci fıkrasında ise, hükümlülerin yeterli hava ve ışıklandırması olmayan araçlarla ve kendilerini fizik sıkıntı içinde bırakacak, eziyet verici ve onur kırıcı şekilde nakledilemeyecekleri hüküm altına alınmıştır. Nakiller sırasında alınacak tedbirlerin, hükümlünün firar etmesini önleyici ve hâlkla biraraya gelip, başkalarınca görülmelerini engelleyici sınırları aşamayacağı, ayrıca hükümlülerin birbirleriyle ve görevlilerle herhangi bir tartışmaya girmelerini engelleyici boyutları geçemeyeceği ifade edilmiştir.

Ayrıca, açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitimevlerine nakillerin kurum personelinin gözetiminde yapılacağı ve tüm nakillerde hükümlünün iase ve bedensel gereksinimlerinin giderileceği hükme bağlanmıştır.

Maddenin getirdiği tedbir ve kayıtlar evrensel nitelikteki kuralları yansıtmaktadır.

Madde 59- Anayasa ile teminat altına alınmış temel haklar, hükümlüler açısından da varlıklarını sürdürürler. Ancak bu haklar infazın amacı olan 3 üncü maddede gösterilen hususlara ulaşmak amacı ile, belirli ölçüde kısıtlanarak kullanırlar.

Madde ile, "avukatlık hizmetinin icrası çerçevesinde avukatlık hizmeti verilmesi" ile "ceza alanında savunma" haklarının nasıl düzenleneceği konusunda temel ilkelere yer verilmiştir.

Temsil edilme ve savunma haklarının kullanılmasındaki ana ilke, hükümlünün vekâletname sahibi bir avukatla görüşme hakkının varlığıdır. Ancak hükümlü, avukatlık mesleğinin icrası çerçevesinde ve gerekçesini yazılı olarak bildiren avukatları ile vekâletname aranmaksızın en çok iki kez görüşme hakkına sahiptir. Başka bir suçtan tutuklu olan sanık, o suçu bakımından avukat ile görüşmek isterse, vekâletname istenmeyecektir.

Madde "avukatlık mesleğinin icrası çerçevesinde avukatlık hizmeti verilmesi" ile, "ceza davalarındaki avukatlık" şeklindeki avukatlık hizmetini ayırmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6 ncı maddesindeki düzenlemeyle dengeli olarak, maddenin dördüncü fıkrasında, "savunmaya ilişkin belgelerin" incelemeye tâbi tutulamayacağı açıklanmıştır. Bunun dışında kalan hâllerde ise, savunma hakkının kullanılması söz konusu olmayıp, hukukî çekişmelerle ilgili bir görüşme yapıldığı için, bunun "duyulamayacağı", fakat "güvenlik nedeniyle görülebileceği" kuralı konmuştur.

Madde ile yabancı avukatların Türk infaz kurumlarındaki hükümlüler ile görüşmelerinin yolu açılmıştır. Özellikle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılan bireysel başvurular açısından, hükümlülerin kullanabileceği bir hak ortaya çıkmıştır. Tutukluların Sözleşmeden kaynaklanan böyle bir hakkı yoktur, çünkü bireysel başvuru yolunun açılması için, iç hukuk yollarının tüketilmesi gereklidir.

Hükümlünün yabancı avukatla görüşmesi, "dava konusu ile sınırlı olma" ve "vekâletname bulunması" koşullarına bağlanmıştır. Ancak vekâletnamesi olmayan yabancı uyruklu avukatlar, hükümlü ile Türkiye barolarına kayıtlı bir avukatla birlikte görüşme yapabileceklerdir.

Madde 60- Madde, olanaklar elverdiği derecede olmak üzere, hükümlüler için kültür ve sanatın resim, musikî gibi dallarını temsil eden programların ve bunlara hükümlülerin katkılarını sağlayacak usullerin, kurumlarca hazırlanmasını öngörmektedir.

İkinci fıkraya göre bu programların temel hedefi hükümlülerin bilgi ve yeteneklerini artırmaktır.

Programların ne suretle düzenleneceğine dair esaslar Adalet Bakanlığınca hazırlanacak ve bunlara göre kurumun en üst âmiri tarafından düzenlenecektir; Devlet kuruluşları da gerekli yardımları yapacaklardır.

Hapis cezasına mahkûm edilmiş olanlar da, temel bir hak olan ifade hürriyetini bütünü ile kaybetmezler; ancak adı geçenlerin yayın etkinlikleri, kurumdaki çalışmaya ve koşullara ve bu husustaki hükümlere bağlı olarak gerçekleştirilebilecektir.

Madde 61- Madde ile kurumlarda verilecek olan kütüphane hizmetlerine ilişkin esaslar belirlenmiştir. Hükümlülerin seçim yapabilmeleri, yaşadıkları ortamın dışına çıkabilmeleri, özetle dış dünya ile bağlantılarının sürdürülmesi amacıyla, ikinci fıkrada haftada en az bir kez kurum kütüphanesinden kitap seçme hakkı verilmiştir; hakkın kullanılması gezici kitaplıklarla da yerine getirilebilecektir.

Kütüphanelerde yer alacak eserler ders kitapları, boş zamanların değerlendirilmesini ve okuma alışkanlığı edinilmesini sağlayacak nitelikteki eserler olacaktır.

Madde 62- Maddeye göre, hükümlüler, ilke olarak süreli ve süresiz yayınlardan, bedelini karşılamak koşuluyla yararlanmak hakkına sahiptirler.

Ancak, mahkemelerce yasaklanmış olanlarla kurumun güvenliğini tehlikeye düşüren veya müstehcen haber, yazı, fotoğraf, yorumu kapsayan yayınlar hükümlülere verilmez. Resmî kurumlarla, üniversiteler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla bakanlar kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflar ve kamu yararına çalışan dernekler tarafından çıkartılan gazete, kitap ve basılı yayınlar, hükümlü ve tutuklulara ücretsiz olarak ve serbestçe verilir.

Her düzeyde eğitim ve öğretime devam eden hükümlülerin ders kitapları denetime tâbi tutulamaz.

Hükümlü ders kitapları dışında odasında gereksiniminden çok yayın bulunduramaz ve bunlar emanet eşya deposunda korunur. Hükümlü salıverildiğinde kitaplar kendisine teslim olunur.

Madde 63- Tehlikeli olan hükümlüler, bir veya üç kişilik odalarda, diğer hükümlüler ise kurumun fizik yapısı, kapasite durumu ve güvenlik gerekleri göz önüne alınarak cezaevi yönetimi tarafından belirlenecek sayıda mahkumun kalabileceği odalarda barındırılacaklardır. Bu hükümlüler, cezaevinde kendilerinin veya başkalarının yaşam ve beden bütünlüklerini tehlikeye koyan davranışlarda bulunanlar, diğer hükümlüleri verilen besinleri reddetmeye çağıranlar, intihar teşvikçiliği yapanlar, firar veya firara teşebbüs edenlerdir. Bir veya üç kişilik odaya konuluşlarının nedeni, başkalarına zarar verilmesini ve cezaevi düzeninin bozulmasını önlemektir.

Yerleştirme işlemi, idare tarafından belirlenirken bir arada olacak hükümlülerin birbirleri karşısındaki fizik güçleri, anlaşabilip anlaşamayacakları, eğitim düzeyi ve terbiyeleri, diğer hükümlülerin o hükümlüyle aynı odayı paylaşmayı isteyip istemedikleri göz önüne alınacaktır.

İdare, başkasıyla bir odayı paylaşamayacak kadar tehlikeli olan hükümlüyü yalnız bırakacaktır. Bir odada tehlikeli hükümlü sayısı iki kişi olamayacaktır. Bunun nedeni birinin diğerini her yönde emir, kontrol ve sömürsü altına alma olasılığının güçlü bulunmasıdır.

Başkalarıyla uyumlu, hükümlü olarak kaderine razı, cezaevi düzenine saygılı hükümlüler de bir kişilik odalarda bulundurulabilecekleri gibi sekiz kişilik odalarda da barındırılacaklardır.

Hükümlüler arasında ayırım yapılmasını ve yatak farkı tartışmasını önlemek üzere, her hükümlüye tek tip yatak verilecektir. Yatak farkı nedeniyle yapılacak tartışmalar cezaevi düzenini bozabilecek hâle gelebilir.

Yatak verilirken cezaevinin bulunduğu yörenin iklim koşulları da göz önüne alınacaktır.

Yataktan başka yatak takımı da verilecektir. Takım yeterli sayıda olacaktır. Bunun anlamı herkese en az iki takım verilmesidir.

Kadın hükümlüler ile erkek hükümlüler, bir araya gelemezler. Birbirleriyle ilişki kuramazlar.

Çocuk hükümlüler bir araya gelemeyecek ve birbirleriyle bağlantı kuramayacaklardır. Aksi hâlde birbirlerini kötü yönde etkilemeleri olanağı tanınmış olur.

Örgütlü suçluları, çıkar amaçlı örgüt suçluları ve terör suçluları da bir araya gelemeyecekler ve birbirleriyle haberleşemeyecek, bağlantılı olamayacaklardır. Amaç birbirlerini kötü yönde etkileyebilmelerini ve idareye karşı ayaklanmalarını, firar gibi eylemlere teşebbüs etmelerini önlemektir.

Hükümlülerin kaldıkları odalar aydınlatılmış, ısıtılmış ve hijyen sağlanmış olacaktır. Bunun ölçüsü insan sağlığının gerekleridir.

2

Madde 64- Muhtaç hükümlülere talepleri hâlinde, idare tarafından iklim ve sağlığa uygun giysiler verilmesi hükme bağlanmıştır. Ayrıca, hükümlülerin giysileri iç ve dış güvenlik personelinin giymekte olduğu üniformalara benzer şekil ve renkte olamayacağı ifade edilmiştir.

Madde 65- Madde iki esas saptamaktadır; anne bakımına muhtaç olan sıfır-altı yaş grubundaki çocukların gereksinimlerini karşılamak ve ceza infaz kurumlarına alınan çocukların beden ve ruh sağlığı açısından örselenmelerini önlemek. Bu nedenle, hükümlü çocuklarının gelişimlerini sağlayacak çevre, eğitim ve etkileşim olanaklarına kavuşturulması için önce çocuğun dışarıda korumasını sağlayabilecek anası dışında bir kimsesi olup olmadığı araştırılacaktır; varsa ve ehliyetli ve istekli ise çocuk ona bırakılacaktır. Böyle bir kimsesi yoksa veya ehil yahut istekli değilse yahut emzirilme olanağı varsa çocuk anası yanında bırakılabilecektir. Ancak gündüzleri, çocuğun infaz kurumu bünyesindeki kreşlerde veya gündüz bakımevlerine gönderilmeleri, geceleri ise annelerinin yanında kalmaları temin edilecektir.

Analarının yanında kalan çocukların, kötü beslenmeye bağlı olarak fizik gelişim geriliği göstermelerini önleyebilmek amacıyla, ikinci fıkrada bu çocukların beslenmesine ilişkin hükümler konulmuştur.

Maddenin üçüncü fıkrasında, ceza infaz kurumunda bulunan üç yaşını doldurmuş çocukların, hâkim kararı ile çocuk yuvalarına veya yetiştirme yurtlarına yerleştirilmeleri öngörülmüştür. Ancak bu çocukların anaları ile temasları koparılmayacak ve temasların zaman zaman bir program çerçevesinde sürdürülmesini sağlayacak usul ve programlar geliştirilecektir.

Madde 66- Madde, hükümlülerin telefon kullanabilmelerini, çeşitli yönden bir düzene bağlamak zorunluluğu nedeniyle kaleme alınmıştır. Maddede hem hükümlünün iyileştirilmesi ve hem de kötünüyetli eylemleri önlemek bakımından bazı esaslar saptanmıştır:

a) Kapalı ceza infaz kurumlarında hükümlülerin ankesörlü telefonlardan yararlanmaları esas ve usulünü tüzük belirleyecek ve konuşmalar idarece dinlenip, kayıt altına alınabilecektir.

b) Açık ceza infaz kurumlarında ve çocuk eğitimevlerinde ankesörlü telefondan yararlanma serbesttir.

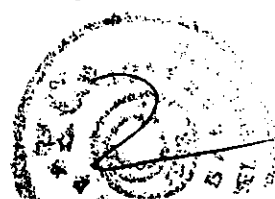
c) Bütün infaz kurumlarındaki hükümlüler üstsoy, altsoy, eş ve kardeşlerinin ağır hastalık veya ölüm hâllerinde kuruma ait iletişim araçlarından derhâl yararlanırlar. Ancak bu hâlde konuşmalar tutanak ile belgelenecek ve saklanacaktır.

Maddenin son fıkrası açık ve kapalı kurumlarda, çocuk eğitimevlerinde araç telefonu, telsiz telefon veya cep telefonu ve benzeri iletişim araçlarının bulundurulmasını ve kullanılmasını yasaklamaktadır. Bu hak tehlikeli halde bulunan ve örgüt mensubu hükümlüler bakımından kısıtlanabilir.

Madde 67- Birleşmiş Milletler Hükümlülerin İyileştirilmesi İçin Asgari Standart Kurallarının 39 uncu maddesi, hükümlülerin radyo dinlemeleri, konferansları veya kurum idaresinin çıkardığı veya denetlediği benzeri araçları izlemeleri sağlanarak, önemli haberler hakkında düzenli olarak bilgi sahibi olabilmelerini öngörmüştür.

Hükümlülerin ve ailelerinin menfaatleri, yakınları ve dış dünya ile geliştirici ilişkilerini muhafaza etmeyi ve kuvvetlendirmeyi gerektirmekte ve bu keyfiyet, eğitim ve iyileştirme amaçlarından birini oluşturmaktadır.

Nitekim, Avrupa Cezaevi Kurallarının "Dış Dünya ile Temas" başlığını taşıyan bölümün 45 inci maddesi, hükümlülere idarenin izin verdiği veya kontrol ettiği gazeteleri,

dergileri ve diğer yayınları okuyarak, radyo ve televizyon yayınları ile konferans ve benzeri yollarla düzenli olarak bilgi edinmesine izin verilmesini tavsiye etmektedir.

Bu tavsiyelerin ışığında düzenlenen maddeyle, ilke olarak, hükümlüler, merkezî yayın sistemi varsa bu sisteme bağlı olarak radyo ve televizyon yayınlarını izleyebileceklerdir. Merkezî yayın sistemi bulunmayan kurumlarda, bağımsız anten kullanılarak televizyon ve radyo yayınlarının izlenmesine izin verilebilecektir. Ancak bu durumda, maksat yönünden zararlı olabilecek yayınların izlenmesini ve dinlenmesini engelleyecek tedbirler alınacaktır. Örneğin, yalnızca TRT yayınlarını izleyebilecek şekilde cihazlar kullanılacak veya antende teknik değişiklik yapılabilecektir.

Hükümlülere dışarıdan getirilen radyo, televizyon ve bilgisayarlar kuruma sokulmayacak, ancak bedeli ödenmesi koşuluyla hükümlü adına kurum tarafından satın alınacaktır. Ayrıca, Adalet Bakanlığının uygun görmesi hâlinde eğitim ve kültürel amaçlı olarak bilgisayarın ceza infaz kurumuna alınmasına izin verilebilecektir.

Kapalı ve açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitimevlerinde ancak, eğitim ve iyileştirme programları çerçevesinde kurum yönetimince belirlenen yerlerde görsel ve işitsel eğitim araç ve gereçlerinin kullanımına izin verilebilecektir; hükümlüler odalarında bilgisayar bulunduramayacaklardır.

İnternette yararlanabilmede, keza eğitim ve iyileştirme programlarının gerekli kıldığı ölçülerde mümkün olabilecektir.

Madde 68- Birleşmiş Milletler Hükümlülerin İyileştirilmesi İçin Asgari Standart Kurallarının dış dünya ile irtibat kurma başlığını taşıyan 37 nci maddesinde, "Gerekli gözetim altında hükümlülerin düzenli aralıklarla aileleri ve yakın arkadaşları ile haberleşmelerine olanak sağlanarak iletişim kurmalarına izin verilir." denilmektedir.

Avrupa Cezaevi Kurallarının 43 üncü maddesinde de benzeri tavsiye kuralı bulunmaktadır.

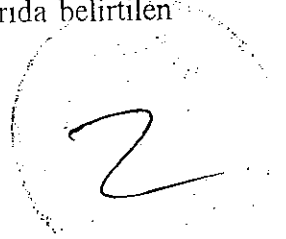
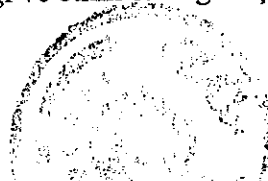
Bu madde ile hükümlülere, kurum üst âmirinin veya varsa mektup okuma komisyonunun denetiminden geçen mektup, faks ve telgrafları göndermek veya kendilerine gelenleri almak hakkı verilmektedir.

Yine Avrupa Cezaevi Kurallarının 42 nci maddesinin (3) numaralı bendi, "her hükümlünün cezaevleri merkez idaresine, adli makama veya diğer yetkili makamlara, kapalı zarfla, istek veya şikâyetle bulunmasına izin verilmesi" tavsiyesini içermektedir. Şüphesiz istek ve şikâyetlerin kurumun denetimine tâbi tutulması bu hakkı işlemez hâle getirebileceğinden kapalı zarfla istek ve şikâyetle bulunmasına izin verilir denilmiştir.

Maddenin dördüncü fıkrasında, hükümlünün resmî makamlara veya avukatına gönderdiği mektup, faks ve telgrafların denetime tâbi olmayacağı esası benimsenerek, savunma hakkı vurgulanmıştır.

Cezaevinin güvenlik ve disiplini asıl olduğundan, asayiş ve güvenliği tehlikeye düşürecek haberleşmelere izin verilmeyecektir. Bu husus maddenin üçüncü fıkrasında yer alan hükümle sağlanmıştır.

Madde 69- Hükümlülerin, ceza infaz kurumlarında kaldıkları süre içinde insan olmanın gerektirdiği koşullara uygun ortam ve olanaklar içinde bulundurulmalarını sağlamak çağdaş bir hukuk devletinin görevleri içindedir. Bu madde ile getirilen düzenlemede, kurumlarda bulunan hükümlülere insancıl düşünceler çerçevesinde, dinî bayram, yılbaşı veya kendi doğum günlerinde dışarıdan gönderilen ve kurumlara girmesi yasaklanmamış ve kurum güvenliği için tehlikeli olmayan bir hediyeyi kabul etme hakkı verilmiştir. Hükümlünün gündelik yaşamdaki haklarından biri olarak getirilen "hediye kabul etme hakkının" bu bölümde düzenlenen diğer haklarla bir bütün olarak değerlendirildiğinde, yukarıda belirtilen amaca ulaşmada büyük önem taşıyacağı ve etkin olacağı düşünülmektedir.

Madde 70- Din ve vicdan özgürlüğü, hapis cezasının veya tedbirlerin infazı sırasında da, her türlü müdahâleden ayrık olarak varlığını sürdürmelidir; bu husus hem lâik devlet düzeninin bir gereğidir ve hem de cezanın infazında temel amaç oluşturan iyileştirmenin en etkin amaçlarından birisini oluşturmaktadır. Bu nedenle madde dinsel gereklerin yerine getirilebilmesini hükümlünün temel haklarından birisi olarak belirtmektedir. Ancak lâik bir düzende ibadet ve diğer dinsel görevler, devlet düzeninin kapsadığı diğer görev ve ilkelerin bertaraf edilmesine veya ihlâline neden olamaz ve buna cevaz verilemez. Bu nedenle madde, ibadetlerin düzeni bozmayacak ve çalışmayı engellemeyecek biçimde icra olunacağını belirtmektedir.

Hükümlünün, bu haklarının kapsadığı diğer bir olanak ibadette kullanılan şeylerin veya dinsel yaşam bakımından zorunlu olan kitap ve eserlerin, temin edilebilmesi ve yine hükümlünün bunları bulundurulduğu yerde muhafaza edebilmesidir.

Hükümlü ayrıca mensup bulunduğu dinin görevlilerince ziyaret edilebilecek ve onlarla iletişim kurabilecektir. Ancak bu olanak kurum güvenliğinin tehlikeye düşürülmemesi koşulu ile sınırlıdır.

Madde 71- Anayasanın 73 üncü maddesinde; "... Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlama,... amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden plânlayıp hizmet vermesini düzenler." denilmektedir.

Ülkemizde sağlık örgütlenmesinde, alt yapısında ve hizmetin sunumunda varolan sorunlar, ceza ve tutukevlerinde daha yoğun biçimde göze çarpmaktadır. Hizmetten yararlanmak için tümüyle sisteme bağımlı kılınan insanların, anayasal hakları olan sağlık haklarının sınırlandırılmaması çok önemlidir. Aksi hâlde sağlık hizmetlerinin yetersizliği veya yokluğunun ikinci, belki de ölümcül bir ceza olması kaçınılmazdır.

Ceza ve tutukevi ortamında bulunan kişiler, bağımsız olarak tıbbî bakım elde edemezler. Onlar sistem tarafından sağlanmış hekimlerin beceri, verim ve iyiniyetlerine güvenmek durumundadırlar.

Tutuklu ve hükümlü ile iletişim kurmak ceza infaz kurumlarının sorumluluğundadır. İşitme engelli veya dil sorunu olan tutuklu ve hükümlülere sağlık hizmeti sunulabilmesi, ancak iletişim kurulabildiği ölçüde mümkün olabileceğinden, ceza infaz kurumlarında uzman personel bulundurulmalıdır. Bunun için hükümlüler öncelikle kurum revirinde, mümkün olmaması halinde Devlet veya Üniversite Hastanelerinin mahkum koğuşlarında tedavi ettirilecektir.

Her kurum, tıbbî gereksinimi olduğunda hizmete ulaşmak için gerekli işlemler konusunda tutuklu ve hükümlüleri bilgilendirmelidir.

Madde 72- Maddenin birinci fıkrası hükümlülere verilecek besinlerin nitelik ve niceliklerini belirleyen ölçüleri göstermektedir. Gerçekten bir infaz kurumu ortamında, hürriyetlerinden yoksun durumda bulunan hükümlülerin besin ihtiyaçları yönünden şu hususlar her zaman göz önünde bulundurulmalıdır. Besinler sağlığa yararlı, insan tüketimi için güvenli ve besleyici olmalıdır. Enfeksiyon veya zehirlenme gibi besin kaynaklı hastalıklar hâlk sağlığının ilgi alanındadır. Besinler, bakteri ve diğer organizmaların gelişimi, bakteri ve bakteri toksinlerinin çoğalması için bir ortam oluşturabilirler. Besinler kimyasal toksin ve zehirlerin geçişi için bir araç da olabilir.

Besin hazırlama işlemleri ve donanımı, ulusal besin ve hijyen standartlarına uygun olmalıdır. Tüm besinlerin saklanması ve uygun koşullarda soğutulması ile besin kaynaklı hastalıkları ve besin israfını önleyecek besin depo olanakları sağlanmalıdır. Her zaman güvenli ve sağlıklı besin bulunması sağlanmalıdır.

2

Besin hazırlama ve sunum alanları hizmetten yararlanacak insan sayısı ile uyumlu, amacına uygun donanımda olmalıdır. Besin hazırlama, depolama ve sunumunda tüm alanların ve donanımın temiz koşullarda sürdürülmesi gereklidir.

Susuzluk, tutuklu ve hükümlülerin fiziksel ve ruhsal iyiliklerine yönelik ciddi bir tehdit oluşturduğundan içme suyu donanımı sağlık ve miktar yönünden yeterli olacaktır. Bu temel gereksinim birinci fıkranın son cümlesinde ayrıca belirtilmiştir.

Maddenin ikinci fıkrasında günlük besin ve zorunlu ihtiyaç maddeleri dışındaki ihtiyaçlarını hükümlünün kantinden, yokluğu hâlinde, kontrol altında dışarıdan temin edilebileceği belirtilmiştir.

Maddenin üçüncü fıkrasına göre, hasta hükümlüye tabibin belirleyeceği besinlerin verileceği açıklanmıştır.

Maddenin son fıkrasına göre, kurumda annesiyle birlikte kalan çocuklara ve süt emziren annelere durumlarına uygun gıda verileceği hükme bağlanmıştır.

Madde 73- Hapis cezalarının infaz rejiminde gözetilen amaçlarının başında, hükümlülerin kişilikleriyle uyumlu bireyselleştirilmiş programlar doğrultusunda iyileştirilerek, topluma yeniden kazandırılması ilkesi gelir. Madde metninde hükümlüye bireyselleştirilmiş iyileştirme programlarında gözetilecek ölçütler gösterilmektedir. Bunlar; hükümlünün geçmişi, suçluluk nedeni, suç sicili, fizik yeteneği ve ruhsal yapısı, kişisel doğası, taşıdığı tehlike hâlleri, cezasının süresi, salıverildikten sonraki beklentisinin ne olduğudur. Madde metninde, kurumlarda eğitim ve psiko-sosyal hizmet servislerince işaret olunan ölçütler ve beklentiler doğrultusunda, hükümlülerin gereksinimlerini karşılayacak iyileştirme programlarının hazırlanması ve uygulanması zorunlu kılınmaktadır.

İyileştirme programlarının hükümlü veya kurumun durumuna göre farklı mekanlarda yürütülmesi olanaklıdır. Madde metninde, hükümlülerin iyileştirme programları gereğince bir kurumun farklı bölümlerinde barındırılmasına veya bulunduğu kurum bu iyileştirme programının gerçekleştirilmesine uygun değil ise başka bir kuruma gönderilebilmesine olanak tanınmaktadır.

Madde 74- Hükümlüler için uygulanacak iyileştirme programları, bireyselleştirme ilkesi ile doğrudan ilgili bir konudur. Bu nedenle iyileştirme programlarından sonuç alınabilmesi için programa katılan hükümlü gruplarının aynı özellikleri taşıması gereklidir. Ancak, grup sayısı kurum güvenliğini tehlikeye düşürmeyecek biçimde saptanmalıdır.

Madde, hükümlülerin barındırılmalarında kurum güvenliğini tehlikeye düşürmeyecek bir şekilde ve bireyselleştirmeye uygun bir sayıda bulundurulmalarını, iyileştirme programları için seçilen grupların aynı özellikleri gösteren hükümlülerce oluşturulmasını ve tehlikeli hâlde oldukları saptanan hükümlüler için uygulanacak iyileştirme programlarında sayının on kişiyi aşmamasını öngörmektedir.

Madde 75- Madde, hükümlülerin eğitimi konusunu düzenlemektedir. Gerçekten suçluların eğitimi çağdaş toplumlarda, cezanın temel işlevlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Hükümlüler ceza süreleri içinde yeniden suç işlemelerini önleyecek ve salıverilmelerinden sonra yaşamlarını sürdürmelerini temin edecek çeşitli eğitim programlarına alınmaktadırlar. Maddede eğitim programlarının seçilmesi ve uygulanmasına ilişkin ilkeler belirlenmiştir.

Maddenin ikinci fıkrasında programların seçiminde, dikkate alınacak hükümlü özellikleri ile eğitim programlarının türleri belirtilmektedir.

Madde 76- Hükümlülerin salıverilmelerinden sonra eğitimlerine devam edebilmeleri ve verilen eğitimin işe yarar olabilmesi için, ceza infaz kurumlarında verilecek eğitimin

2

toplumda verilen eğitime denk olması sağlanmış ve kurumların niteliğine göre verilecek eğitim türleri belirlenmiştir. Madde ile ayrıca açık cezaevinde bulunan hükümlülere eğitim kurumlarına devam hakkı tanınmıştır.

Madde 77- Ceza infaz kurumlarında yapılacak olan eğitim, elbette ki; parasal kaynakların varlığını gerektirmektedir. Kısıtlı bütçe olanakları ile bu masrafların karşılanmasının güçlüğü dikkate alınarak, hükümlülerin iyileştirilme çabalarında vakıflar, gönüllü kişi ve kuruluşlar ve kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yapılması uygun görülmüştür.

Maddenin ikinci cümlesi, hükümlülerin eğitimi hususunda yardımlarda bulunmayı kamu kurum ve kuruluşları için bir yükümlülük olarak saptamıştır; bu yardımlar kurum ve kuruluşların olanaklarının elverdiği derecede olacaktır.

Madde 78- Madde, hükümlülerin muayene ve tedavilerine ilişkin ilkeleri belirlemektedir. Toplu yaşanan yerlerde sağlık hizmetinin sunulması hâlk sağlığının temel konularından birisidir. Ceza ve tutukevleri, tutuklu ve hükümlülerin sağlık hizmetine ulaşmada sınırlılıkları ve tümüyle cezaevi sistemine bağımlı olmaları nedeniyle daha da özellikli bir konumdadır ve gereksiz acı ve mağduriyetten tutuklu ve hükümlüleri koruyacak fiziksel ve ruhsal sağlık hizmetlerine cezaevlerinde önemle yer verilmelidir.

İnfaz kurumu tıbbî personel açısından hastaların tıbbî ihtiyaçlarının olağan bir iletişimle sürdürülmesini zorlaştırıcı ortamdır. Bunun için resmî açıdan tanımlanmış aktif iletişim kanallarına ihtiyaç vardır. Bu itibarla infaz kurumlarında sağlık hizmetleri, fizik ve ruhsal açıdan gereksiz acı veren durumlardan, yozlaşmanın olanaklı, kendini geliştirmenin olanaksız olduğu ortamlardan bireyleri esirgeyecek ve koruyacak biçimde plânlanmalıdır.

Hâlk sağlığı uzmanları, infaz kurumlarında bireylerin daha fazla fizik ve ruhsal engellerle karşılaşacağını ve topluma girmede zorlanacağını ve sağlık hizmetlerinin verilmemesinin fizik işkence anlamına geleceğini öne sürmektedirler. Bu hâl kalıcı fiziksel ve duygusal sakatlıklara yol açabilir.

Bütün bu nedenlerle infaz kurumlarında tıbbî şikâyetlere uygun çözümler sağlayarak, sorunlara yardımcı olabilecek ve her zaman ulaşılabilecek bir hekim bulunmalıdır. Tutuklu ve hükümlüler gereksinimlerini günlük olarak sağlık personeline iletebilmelidirler.

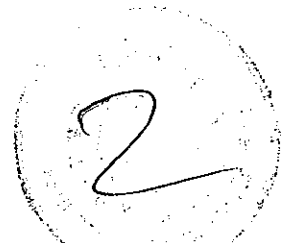
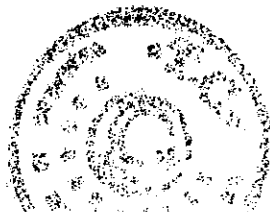
Tüm tıbbî gereksinimler sağlık çalışanı tarafından günlük olarak değerlendirilip, sonuçlar dosyalara ve sağlık izleme kartına kaydedilmelidir.

Eğitilmiş, ilk yardım ve acil bakım sertifikası olan görevlilerin bulunduğu birimlerde, düzenli şekilde kontrol edilen ve özel malzemelerle desteklenen acil paketler içinde ilk yardım malzemeleri her zaman hazır bulundurulmalıdır. Kurum hekimi veya uzmanlaşmış sağlık görevlisi, ileri yaşam desteği konusunda eğitim almış olmalıdır.

Maddede zorunlu durumlarda üniversite sağlık kuruluşlarının da gerekli tedavileri yerine getirmekle yükümlü olduklarını belirtmektedir.

Rızası olsa bile hiçbir hükümlü üzerinde tıbbî deney yapılamayacaktır.

Madde 79- Kurumda tespit edilen hastalıkların tedavisi ve hastalananların sayısına, hastalıkların önüne geçmek için gerekli görülen tedbirlere, ayrıca besinlerin niteliğine, miktarlarına ve dağıtım şekillerine, hükümlü ve tutuklular ile personelin temizliğine, onların elbiseleri ve yatak takımlarına, kurumun sihhî tesisat, ısıtma, aydınlatma ve havalandırma tesislerinin sağlık koşullarına elverişli bir şekilde işleyip işlemediğine, beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin sağlık koşullarına uygun bir şekilde yürütülüp yürütülmediğine dair hususlar, yetkili sağlık çalışanı tarafından ayda en az bir kez denetlenerek, hazırlanacak bir raporla cezaevi idaresine bildirilir.

Sağlık personeli, tüm çalışan tutuklu ve hükümlülere sürekli tıbbî gözlem, izleme ve tarama yapmalıdır. Sağlık personeli iş sağlığının temel yönleri konusunda eğitilmeli ve cezaevi iş gücüne yönelik özgün görevlerin gerektirdiği fiziksel özellikler hakkında doğru bilgi sahibi olmalıdır.

Kurumun sağlık personeli ulusal standartlara uygun olarak hastalık ve yaralanmalara ait istatistik kayıtlarını tutmalıdır.

Madde 80- Madde, hükümlünün hastalığının, adı geçen bir hastaneye sevkini gerektirdiği hâllerde kurum hekiminin derhâl bir rapor düzenleyerek durumu kurum yönetimine bildirmekle yükümlü olduğunu belirtmektedir. Böyle bir raporu alan yönetimin, gereğini derhâl yerine getirmesi zorunludur.

Madde 81- Madde, kurum tabibi veya görevli tabibin önemli bir ödevini belirtmektedir. Kurum tabibi muayene ve incelemeleri sonucunda hükümlünün cezasını yerine getirebilmesine engel olabilecek bir hastalığını, söz gelimi bir akıl hastalığına veya diğer bir hastalığa yakalandığını saptadığında durumu derhâl kurum yönetimine bildirecektir.

Bu bildirim üzerine yönetim, gereken işlemlere hemen girişecektir.

Madde 82- Maddede, açlık grevi ve ölüm orucunda bulunanlar ile sağlık sorunu olan hükümlüler hakkında hangi hâllerde zora başvurulabileceği ve bunların kendilerine verilen yiyecek ve içecekleri sürekli olarak reddetmeleri hâlinde alınacak tedbirler ve yapılacak çalışmalar belirtilmektedir.

Madde, Kanunun temel ilkelerinden birisini oluşturan "hükümlünün cezasını çekmek yükümlülüğü"nün, yiyecek ve içeceklerin reddi suretiyle ihlâli hâlinde ne suretle hareket olunacağını göstermektedir. Bu durum içinde bulunan hükümlüye önce kurum tabibi, eyleminin meydana getirebileceği bedensel ve ruhsal hasarları izah edecek, onu bilgilendirecektir. Ayrıca psiko-sosyal hizmet birimi de, eylemin durdurulması hususunda ikna çalışmalarına girişecektir.

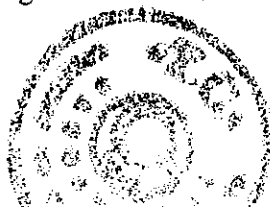
Bütün bu çabalara karşın bir sonuç alınamadığında kurum tabibince önerilen süre içerisinde hükümlünün, uygun bir ortamda beslenmesine başlanacaktır.

Maddenin ikinci fıkrasına göre bütün bu çabalara karşın hayati tehlikeye giren veya bilinci bozulan hükümlüler hakkında, tıbbın olanak verdiği bütün vasıtalarla başvurulur ve tabiplerce hükümlünün yaşamının kurtarılmasına çalışılır.

Zira, tutuklu veya hükümlü, hem kendi hem de diğer mahkûmların sağlığını tehlikeye düşürebilecek eylemlerden de kaçınmak zorundadır. Aksine davranışlar, cezasının infazını engellemeye yönelik kabul edilecektir. Böylece hükümlünün hayatının veya sağlığının önemli ölçüde tehlike içinde bulunması veya diğer kişiler için tehlike arz eden bir durumun varlığı hâlinde muayene ve teşhise yönelik tıbbî araştırma, tedavi ve aynı şekilde beslenme gibi önlemlere zoraki başvurmak gerekmektedir. Ayrıca, maddede öngörülen tedbirlere kurum tabibinin tavsiye ve yönetimi altında başlanacaktır.

Bu tedbir ve çalışmalarla, başta Anayasanın 17 nci maddesi olmak üzere, uluslararası sözleşme ve bildirgelere, Avrupa İnsan Hakları Komisyonu kararlarına ve karşılaştırmalı hukuka uygun olarak "yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkı"nın korunması amaçlanmıştır.

Madde 83- Madde, hükümlüleri ziyareti düzenlemektedir. Ülkemizde ceza infaz kurumlarında bulunan akraba, arkadaş ve yakınların ziyaretine büyük önem verilmektedir. Uygulamadaki aksaklıklar veya keyfî hareketler, cezalarını çekmekte olan kişilerin üzerinde olumsuz etkiler yapmakta bulunduğundan madde, bu konuyu objektif bazı esaslara bağlamayı

2

uygun saymış ve uygulamanın hükümlüler, ziyaretçiler ve uygulayıcılar yönünden bilinmesi böylece sağlanmıştır.

Maddenin birinci fıkrasında genel kural olarak hükümlülerin kimler tarafından, hangi zamanlarda ve hangi aralıklarla ziyaret edilecekleri belirtilmiştir.

İkinci fıkrada da istisnâî hâllerde ziyaretlerin Cumhuriyet başsavcısının yazılı izniyle yapılabileceği açıklanmıştır.

Cumhuriyet başsavcısına böyle bir yetkinin verilmesinin gerekliliği hükümlülerin iyileştirilmesi, topluma kazandırılması, moral güçlerinin kuvvetlendirilmesi yönünden yararlı sonuçlar verebileceği görüşüne dayanmaktadır; ayrıca, bu yetkinin yazılı olarak kullanılabilecek olması da görevlilerin denetimleri olanağını vermektedir.

Maddenin son fıkrasına göre, hükümlülerin iyileştirilme ve topluma kazandırılabilmesi yönünden aile bireyleri ile bağılıklarının devamını sağlamak üzere Adalet Bakanlığınca açık görüş yapılabilmesi konusu yeniden düzenlenmektedir.

Madde 84- Maddede ceza infaz kurumlarındaki yabancı uyruklu hükümlülerin, vatandaşı oldukları devletin diplomatik temsilciliği veya konsolosluğu ile ilişki kurmaları, bu yoldaki istemlerin mevzuatta belirlenen esas ve usullere uygun olarak yerine getirilmesi konuları düzenlenmiştir. Konsolosluk ilişkilerine dair Viyana Sözleşmesi gereğince ziyaretin hükümlü tarafından da kabul edilmesi gerekir.

Yurdumuzda diplomatik temsilciliği veya konsolosluğu olmayan devletlerin vatandaşı olan hükümlüler ile mülteci veya vatansız olan hükümlülerin yararlarını koruyan devletin diplomatik temsilciliği veya bu gibi kimseleri koruma görevini üstlenmiş ulusal veya uluslararası kuruluşlarla görüştürülmelerinde aynı hükümler uygulanacaktır.

Türk vatandaşı hükümlülerin ziyaretlerine ilişkin 83 üncü maddede düzenlenen esas ve usuller bu madde içinde geçerli sayılmıştır.

Madde 85- Ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlüler, zaman zaman, Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi ile Avrupa Konseyi ve Birleşmiş Milletler İşkenceyi Önleme Komiteleri ve denetim komisyonları gibi uluslararası kişi ve kuruluşların ilgi alanına girmekte ve bu kişi ve kuruluşların ziyaretleri sözleşmelerden kaynaklanmaktadır. Bu tür ziyaretlerde Bakanlıktan izin alınması zorunluluğu uygulaması diğer ülkelerde uygulanmakta ve İşkencenin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesinin 5 inci maddesi de bu durumu doğrulamaktadır.

Bilimsel araştırma yapacaklarla, görsel ve yazılı basın mensupları da aynı hükme tâbi tutulmuşlardır.

Bu tür ziyaretlerde ziyaretçiler, kurumda mevcut bütün uygulamalara riayet etmek zorundadırlar. Güvenliği tehlikeye atmayacak tedbirlere uyulmak zorunlu olup, bu bakımdan hükümlüler kalabalık gruplar hâlinde bir araya getirilmeyecektir. Uluslararası ve yasal zorunluluklar dışında, ziyaretler personelin gözetiminde yapılacaktır. Daha önceden izin verilmiş olsa bile olağanüstü hâllerde ziyaret izni geri alınabilir.

Madde 86- İnfazın temel amacı hükümlünün iyileştirilmesi ve topluma yeniden kazandırılması olup, hükümlülerin eşi, üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımları ile vasisi ve kayyımı ve hatta kendilerinin bildirecekleri en fazla üç kişi tarafından belirli aralıklarla ve yine belirli sürelerle ziyaretlerine izin verilmesi de bu temel düşüncenin sonucudur. Bu kişilerin dışında gerek uluslararası sözleşmelerden, gerek karşılıklılık ilkesinden ve gerekse iç hukukumuzdaki düzenlemelerden kaynaklanan ve temelde yine aynı amaca yönelik olarak bazı resmî heyetlerin ve özel kişilerin de kapalı ve açık infaz kurumlarında ziyaret ve görüş yapmalarına izin verilmiştir. Ancak, bu izin verilirken belirli kuralların konulması ve kurallara

uyulması da gerek kurumun iç ve dış güvenliğinin, gerekse hükümlünün sağlığının korunması açısından bir zorunluluktur.

Bu tür uygulamaların kurallara uygun olarak yapılmaması veya siyasal veya idari baskıların sonucu yaptırılmaması infaz kurumu yönetiminin otoritesini yitirmesine neden olabilir.

Kurumda kalan hükümlülere para veya eşyanın ne biçimde ve ne kadar miktarda verileceği de Kanun ve yönetmeliklerle belirlenmiş olup, bunun dışında doğrudan verilecek paranın veya eşyanın ne tür olursa olsun, hükümlüler arasında ayrıcalık yaratacağı gibi, özellikle, belirlenenden fazla paranın bulundurulmasının da hem hükümlülerin kendi aralarında, hem de hükümlülerle personel arasında bir takım çıkar ilişkilerin gelişmesine, giderek parası olanın kural dışı rahat bir yaşam sürmesine, olmayanın ise bu yaşama kavuşmak için para bulmaya zorlanmasına veya parası olanın güdümüne girmesine neden olabilir ve giderek yönetim otoritesinin kaybolması gibi sonuçlar da doğurabilir.

Kurumları ziyarete gelenlerin sıfat ve nitelikleri ne olursa olsun Kanun ile belirlenmiş düzenlemelere uymaları, kuruma giriş ve çıkışlarında duyarlı kapıdan geçmek zorunda oldukları ve metal dedektörle aranmaları, eşyaların da x-ray cihazı veya benzeri güvenlik sistemlerinden geçirilip, şüphe hâlinde de elle aranmaları, kurumun ve kurumda kalanların güvenlikleri ve sağlıkları açısından zorunlu olduğu kadar, ayrıcalık tanınmadan yapılan bu işlemlerin gerek personelin gerekse hükümlülerin üzerinde olumlu ruhsal etki yaratacağı da yadsınamaz bir gerçektir. Ancak elle arama konusunda maddede belirtilen bazı meslek gruplarına istisna tanınmıştır.

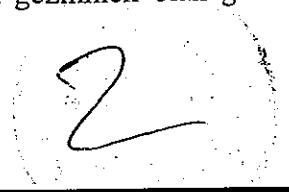
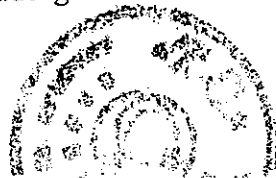
Konusu suç teşkil etmeyen her türlü eşya, çıkışta sahibine verilmek üzere kurum idaresince muhafaza altına alınacaktır. Öte yandan, hükümlüler odalarından çıkış veya dönüşlerinde ayrı yerlerde ve farklı memurlarca üst ve eşya aramasına tâbi tutulacaklardır. Ayrıca, aramalarda insan onuruna saygı esas olacaktır.

Ziyaret ve görüşlerde kurallara uymamanın ceza infaz kurumlarının iç ve dış güvenliğini, hükümlülerin sağlığını tehlikeye düşüreceği gerçeğinden hareketle bu duruma uymayan heyet ve kişilerin ziyaret ve görüşmelerinin sürdürülmesine derhâl son verilmesinden daha doğal bir davranış olmaması gerekir. Hükümlülerin içinde bulundukları ruh hâli de dikkate alındığında bazen küçük de olsa verilen tavizlerin ileride daha büyük tavizleri gündeme getirebileceği, kuralı uygulamaya çalışan görevlilerle, uymamak için direnen ziyaretçiler arasında meydana gelecek tartışmaların, sonuçta hükümlülerin infaz kurumu görevlilerine karşı ayaklanmasına kadar gidebilecek olaylara neden olabileceği de göz önünde tutulmalıdır. Bu nedenlerle, olay yaratmadan hemen başlangıçta kurallara uymayanların görüşmelerine son verilmesi, görevlilere sövme, direnme, yasak silâh sokma vb. gibi davranışların da ilgili idarî ve adlî makamlara bildirilmesi hem bir zorunluluk, hem de bir görevdir.

Bunun dışında görüşme hakkına sahip özel kişilerin kurum güvenliğinin korunması amacıyla alınan tedbirlere aykırı davranış ve istekte bulunmaları nedeniyle görüşme haklarının kurum üst amirince belirlenecek, ancak bir aydan az bir yıldan çok olmayacak bir süre ile kısıtlanması da kuralları uygulanabilir kılmak, davranışın tekrarını önlemek ve infaz kurumlarının iç ve dış güvenliği ile hükümlülerin sağlıklarını korumak için bir yaptırım olarak düşünülmüştür.

Madde bütün bu düşünceler çerçevesinde kaleme alınmıştır.

Madde 87- Maddeyle hükümlünün toplumsal, ruhsal ve bedensel gelişmelerini sağlamak amacıyla, fiziksel ve ruhsal sağlık durumlarının elverdiği ölçüde spor, beden eğitimi ve eğlendirici etkinliklere katılmasına müsaade olunacağı ve olanaklar ölçüsünde yer ve araç sağlanacağı, açık havada çalışmayan veya kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlüye hava koşullarının elverdiği ölçüde günde en az bir saat açık havada gezinmek olanağının

verileceği, kurum dışındaki etkinliklerden ise sadece açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitimevlerinde bulunan hükümlülerin yararlandırılacağı belirtilmiştir.

Madde 88- Kanunları ihlâl etmiş olan kişilerin, bu eylemleri nedeniyle belli bir süre için ceza infaz kurumlarına alınarak özgürlüklerinden mahrum bırakılması onların yaşamsal haklarını ortadan kaldırmayı gerektirmez. Ceza ve infaz hukukunda temel ilke öç alma veya kişiliği yok etme değil aksine iyileştirme ve topluma yeniden kazandırma. İyileştirme ise, hükümlülerin sosyalleşmelerini cesaretlendirip, yeniden suç işlemekten yaşamlarını sürdürme yeteneklerinin kazanılması doğrultusunda bütün etkinlikleri içermektedir. Bu kapsamda ceza infaz kurumlarının fizik ve psikolojik yönden hükümlüler üzerinde yarattığı olumsuz etkilerin giderilmesi için hükümlülerin tiyatro, müzik, resim, folklor, lisan ve benzeri konularda kurum yönetimince düzenlenen sosyal ve kültürel özellik taşıyan kurslara katılabilecekleri gibi kütüphaneden yararlanabilecekleri maddede belirtilmiştir. Bu konudaki programlar uzmanların önerileri ve hükümlünün talepleri de dikkate alınarak kurum yönetimince belirlenecektir. Hükümlülerin pratik bilgi ve becerilerinin artırılması, kendilerine güven duymalarının ve geleceğe ümitle bakmalarının sağlanması amacıyla getirilen bu düzenleme ile Avrupa Bakanlar Komitesinin üye devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları hakkındaki R(87) 3 sayılı Tavsiye Kararına uyum sağlanmıştır.

Madde 89- Maddeye göre, hükümlünün iyi hâlinin saptanmasında, bu Kanunun 107 nci maddesinde öngörülen süreleri kurumların düzen ve güvenliği amacıyla konulmuş kurallara içtenlikle uyarak, haklarını iyi niyetle kullanarak, yükümlülüklerini eksiksiz yerine getirerek geçmiş olmaları ve ceza infaz kurumu yönetimince bu hususları da içeren ve iyileştirme programlarına göre toplumla bütünleşmeye hazır olduğunun disiplin kurulunun görüşü alınarak idare kurulunca belirlenmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Madde 90- Hapis cezasının yerine getirilmesi ve uygulanan iyileştirme programlarının amacı, hükümlünün toplumla bütünleşmesini, toplumun üretken ve kanunlara saygılı ve sorumluluk taşıyan bir üyesi olmasını sağlamaktır.

Bu nedenle hükümlünün salıverildikten sonraki yaşamını nasıl düzenleyeceğini düşünmesi, planlaması gerekir.

Madde, ceza infaz kurumu yönetimine, bu sonuca ulaşılabilmesi için gerekli tedbirleri almayı ve belirtilen konuda hizmet veren resmî ve özel kuruluş veya kişilerle hükümlülerin ilişki kurmalarına katkıda bulunmayı görev olarak vermektedir.

Madde 91- Hükümlü için salıverildikten sonraki yaşamını düzenlemede en önemli sorun iş bulmak veya kendi işini kurmaktır.

Maddede, bu konuda öncelikle hükümlünün çaba sarfetmesi gerektiği vurgulanırken, kurum yönetiminin onu bu yönde özendirilmesi, ayrıca kurum ve kuruluşlarla hükümlünün işbirliğini sağlaması bakımından çabalar gösterilmesi vurgulanmıştır.

Koruma ve danışma kurulu, resmî ve özel kurum ve kuruluşlar, gönüllü kişilerin salıverilen hükümlüye iş temini ve iş kurması için katkıda bulunulması ile ilgili ayrıntılar tüzükle düzenlenecektir.

Madde 92- Maddede kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlülerin hangi hâllerde kurum dışına çıkarılabilecekleri düzenlenmiştir. Hükümlülerin kapalı ceza infaz kurumları dışına çıkarılabilmeleri için yetkili makamlarca verilmiş yazılı emir aranmaktadır. Maddede öngörülen yazılı emir, konusuna göre mahkemeler veya Cumhuriyet başsavcılıkları ile Adalet Bakanlığı veya kurumun en üst amiri tarafından verilecektir.

Madde 93- Madde ile, yüksek güvenlikli ceza infaz kurumlarında bulunanlar dışında kalan hükümlülere mazeret, özel ve iş arama izinleri verilebileceği kabul edilmiştir. Böylece izinde geçen süreleri hükümlülükte geçmiş sayılacaktır.

Madde 94- Maddede, hükümlünün ana, baba, eş, kardeş veya çocuğunun ölümü hâlinde hükümlülük süresinin en az üçte birini iyi hâlde geçirmiş olmak koşulu ile mazeret izni verilmesi öngörülmüştür.

Çağdaş infaz sistemlerinde hükümlülerin aileleriyle ilişkilerinin sağlıklı bir biçimde sürdürülmesi, hükümlünün yeniden topluma kazandırılmasında etkili olmaktadır. Tasarıda bu husus göz önünde tutulmuş ve hükümlünün yakınlarının ölümü hâlinde kendisine mazeret izni verilmesi esasına yer verilmiştir.

Öte yandan hükümlünün (a) bendinde sayılan yakınlarından birisinin önemli ve ağır hastalık veya depresyon, su baskını, yangın gibi felaketler nedeniyle, zarara uğradıklarının belgelendirilmesi koşuluyla mazeret izni verilebilmesi olanağı getirilmiştir. Bu hâlde mazeret izni kurum amirinin görüşü, Cumhuriyet başsavcılığının önerisi ve Adalet Bakanlığının onayıyla verilebilecektir.

Mazeret izni süresi en çok, yol dışında on gün olarak belirlenmiştir.

Tehlikeli hükümlüler dışında, hükümlülerin infaz kurumunun bulunduğu yerde olmak ve dış güvenlik personelinin refakatinde bulunmak koşuluyla, hükümlünün talebi ve Cumhuriyet başsavcısının onayı ile ana, baba, eş, kardeş ve çocuklarının cenazesine katılabilecekleri hükme bağlanmıştır.

Madde 95- Maddede hükümlülerin yeniden topluma kazandırılması bakımından aileleriyle bağlarının sürdürülmesi veya güçlendirilmesi ve dış dünyayla uyumlarının sağlanması amacıyla, açık ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlüler ile kapalı ceza infaz kurumunda olup da açık ceza infaz kurumlarına ayrılmaya hak kazananlara özel izin verilmesi öngörülmüştür.

Madde 96- Maddede, ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlülere iş aramaları için izin verilmesine ilişkin esaslar düzenlenmiştir. Hükümlülük sürelerinin en az altı ayını kesintisiz geçirmiş ve koşullu salıverilmelerine bir ay kalmış hükümlülere kurumun en üst amirinin önerisi ve Cumhuriyet başsavcılığının onayı ile çalışma günleri içinde sekiz saate kadar izin verilebilecektir.

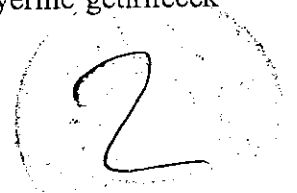
Maddede hükümlülerin olağan yaşantılarına döndüklerinde uyum sorunuyla karşılaşmamaları ve iş bulma olanaklarının sağlanması amaçlanmıştır.

İzinlerin kullandırılması ile ilgili ayrıntılar tüzükte gösterilecektir.

Madde 97- İzinden dönmeyen veya iki günden fazla bir süre geçtikten sonra dönen hükümlüler hakkında Türk Ceza Kanununun 292 nci ve devamı maddelerinde yazılı hükümlerin uygulanması öngörülmüştür.

Maddenin ikinci fıkrasına göre kendisine mazeret, özel veya iş arama izni verilen hükümlünün, izin süresini iki gün veya daha az bir süre geçirmesi halinde hakkında disiplin işlemi yapılacağı gibi, firar edenlere de bir daha mazeret izni, özel izin veya iş arama izni verilmeyecektir.

Madde 98- Madde ile infazı söz konusu olabilen yani kesinleşmiş bir mahkûmiyet kararının yorumunda, içeriğinin belirlenmesinde veya çektirilecek cezanın hesabında tereddüt edilirse yahut hükümlünün adının yanlış yazılması gibi bir nedenle cezanın infaz olunmayacağı ileri sürülürse veya sonradan yürürlüğe giren kanun lehe ise yerine getirilecek

cezanın belirlenmesi veya tereddütün giderilmesi için, bir karar alınmak üzere yargılama makamına başvurulması hususları düzenlenmiştir.

Açıklama yargılaması da denilen bu kurum, medenî muhakemedeki hükümlerin tavzihi (açıklanması) ne benzemektedir. Açıklama yargılaması ancak mahkûmiyet kararları hakkında söz konusu olabilmektedir. Başvuruyu, infaza memur olan Cumhuriyet savcısı yapabileceği gibi hükümlü avukatı ve hakkında yanlışlıkla infaza geçilen kimse de yapabilir.

Başvuru, yorumunda veya cezanın hesabında tereddüt edilen mahkûmiyet kararını vermiş olan mahkemeye yapılır. Açıklama yargılaması Yargıtayın ıslah ederek veya esas mahkeme olarak verdiği mahkûmiyet kararlarında da olanaklıdır.

Maddenin üçüncü fıkrasında, bu başvurular nedeniyle infazın ertelenemeyeceği veya durdurulamayacağı açıklanmıştır. Ancak mahkeme infazın ertelenmesine veya durdurulmasına karar verebilir.

Madde 99- Madde, birden fazla kesinleşmiş hükümlere ait cezaların ne suretle toplanacağını göstermektedir.

Bir kimse hakkında birden fazla hüküm verilmiş ve mahkemece cezaların toplanmasına ilişkin hükümler uygulanmamış olursa, infaz için cezaların toplanması gerekeceğinden, mahkemeye başvurmak gerekecektir. Bu başvuruyu, Cumhuriyet savcısı veya sanık yapabilecektir.

Madde 100- Bu maddede ceza muhakemesinde yapılan "mahsup muhakemesinin" bir türü olarak, hastanede geçen sürenin cezadan indirilmesi hüküm altına alınmıştır.

Birinci fıkra hükmünün uygulanabilmesi için, infaz sırasında hükümlünün akıl hastalığı veya yaşamı için ağır bir tehlike oluşturan bir hastalığa tutulması gerekir. Hasta hükümlüler için önce cezaevi revirinde veya cezaevi hastanelerinde tedavi olanağı aranmalıdır; olanaklı bulunmadığında hasta hükümlü başka bir hastaneye kaldırılmalıdır.

Dışarıdaki bir hastanede geçen sürenin, hükümlünün hastalığa kendisinin neden olmasından dolayı cezadan mahsup yapılamayacağı iddia edilmesi hâlinde Cumhuriyet savcısı ikinci fıkra hükmü gereğince mahkemeden bir karar almak zorundadır. Bu hâlde mahkemenin iddianın doğru olup olmadığını incelemesi ve hastalık süresinin cezaya mahsup edilip edilmeyeceği hususunda bir karar vermesi gerekir.

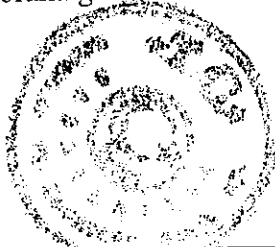
Madde 101- Madde, cezanın infazı sırasında hükmün açıklanması gereksinimi ortaya çıktığında veya cezanın infazında tereddüt edildiğinde veya birden fazla hükümlerdeki cezaların toplanması ve hastanede geçen sürelerin cezadan indirilmesi için verilecek kararlarda, mercii ve usulü göstermektedir:

1. Cezanın infazı sırasında 98 ila 100 üncü maddeler gereğince mahkemece duruşma yapılmaksızın karar verilecektir. Mercî, Cumhuriyet savcısının ve hükümlünün iddialarının nedenlerini yazılı olarak bildirmelerini isteyebilecektir.

2. 99 uncu madde gereğince cezaların toplanmasına dair karar verme yetkisi en ağır türden cezaya hükmetmiş mahkemeye aittir; cezalar aynı türden ise en fazla cezaya hükmetmiş bulunan mahkeme yetkilidir. Bu durumda bulunan birden fazla mahkeme varsa son hükmü veren mahkeme yetkilidir.

Hükümlerden birisi doğrudan doğruya bölge adliye mahkemesi veya Yargıtaydan verilmiş ise, cezaların toplanması kuralının uygulanması yetkisi bölge adliye mahkemesi veya Yargıtaya aittir.

Bölge adliye mahkemesi veya Yargıtaydan başka diğer mahkemelerin bu konudaki kararlarına karşı acele itiraz yoluna gidilebilir.

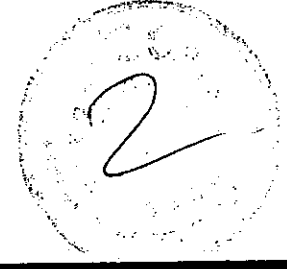
2

Madde 102- Suç işleyenlerin önemli bir kısmının belirli bir meslek veya beceri sahibi olmadıkları, eğitim düzeylerinin düşük olduğu gözlemlenmektedir. Cezaların infazına ilişkin temel ilkeler ile hükümlülerin ruhsal ve toplumsal durumları bu açıdan ele alındığında, gerek ceza infaz kurumundaki yaşantıları, gerekse salıverilmesinden sonra topluma uyum sağlamaları, kendilerini suç işlemeye iten ortamdan kurtulabilmeleri, geleceğe umutla bakabilmeleri için, öncelikle kurum içerisinde meslek veya sanat edinmelerini, mesleklerini veya sanatlarını geliştirmelerini ve eğitim düzeylerini yükseltmeyi, mesleklerini veya sanatlarını kurum içerisinde de kullanarak ailelerine parasal yönden yük olmaktan kurtulmayı sağlamak amacıyla açılacak kursları, verilecek eğitimleri programlamak, gerçekleştirmek ve sonuçta üretken hâle getirmek için yapılacak tüm çalışmaların tek başına Adalet Bakanlığının ve ceza infaz kurumunun üstesinden gelebileceği bir uğraş olmadığı, eğitim ve teknik eğitim, toplum bilim ve ruhbilimi yönünden program yapmanın yanı sıra eğitici ve teknik araç, gereç yardımını gerektirdiği gibi, hükümlünün salıverilmesinden sonra da kendisine iş bulması, iş kurması veya sermaye edinmesi açısından da maddî veya teknik yardım alınmasını da gerektirmiş, Sağlık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı ve diğer bakanlıklardan, kamu kurum ve kuruluşları ile özel ve kamu tüzel kişilerinden destek ve hizmet istenmesini zorunlu kılmıştır. Konunun önemi ve duyarlılığı göz önüne alınarak, destek ve hizmetin etkin ve süratli bir biçimde yerine getirilmesini sağlamak amacıyla, ilgili bakanlıklara, kamu kurum ve kuruluşları ile özel ve kamu tüzel kişilerine görev alanlarına giren konularla sınırlı kalmak kaydıyla yerine ve isteğin ivediliğine göre Adalet Bakanlığının veya kurum en üst amirinin isteklerini yerine getirme yükümlülüğü getirilmiştir. Ayrıca kabul eden gönüllü kişi, kurum ve kuruluşlardan da yardım alınabilecektir.

Madde 103- Madde, meslek ve sanatlarında becerili olan hükümlülerin, diğer hükümlülerin iş, meslek veya sanat öğrenmelerine katkıda bulunarak kurumda çalışabilmelerini öngörmektedir. Böylece meslek sahibi olanlarda iyileştirmenin bir parçası olarak, topluma yararlı olma bilinci yerleşmiş olacak ve mesleklerinde körelmemeleri sağlanmış bulunacaktır. Meslek ve sanat sahibi olmayan ancak çalışma yeteneğine sahip ve istekli hükümlülerin de bu sayede gerek ceza infaz kurumlarında kaldıkları, gerekse kurumdan salıverildikten sonraki yaşamlarında kendilerine, ailelerine ve giderek ülke ekonomisine üretken bireyler olarak kazandırılmaları mümkün olabilecektir. Ancak, bu tür çalışmaların hükümlülerin kendi inisiyatiflerine bırakılmasının da keyfiliği, istismarı ve birtakım çıkar ilişkilerinin doğmasını, bunun sonucu olarak gruplaşmaları ve giderek kurumda disiplinsizliği yaratmasını önlemek amacıyla, bu tür çalışmaların kurum yönetimi ile işbirliği hâlinde yürütülmesi uygun görülmüştür.

Madde 104- Maddede hapis dışı bir güvenlik tedbirine mahkûm edilen kişilerin toplum içinde izlenmesi, iyileştirilmesi, psiko-sosyal sorunlarının çözülmesi, ve güvenlik tedbirlerinin infaz edilmesi, suç mağdurlarına yardım edilmesi, suçlular hakkında adli mercilere sosyal araştırma raporları sağlanması gibi görevleri yapmak üzere bu kanunda kurulması hedeflenen denetimli serbestlik ve yardım merkezlerinin ayrı bir kanunla kurulması öngörülmektedir.

Tahliye edilen eski hükümlülerin topluma uyumlarını kolaylaştırmak, iş bulmalarında ve isteyenlere araç ve kredi sağlanmasında, karşılaştıkları diğer güçlüklerin çözümünde yardımcı olmak, çocuk ve genç hükümlülerin öğrenimlerine devam etmelerini sağlamak amacıyla infaz sonrası yardım hizmetlerini yürütmek üzere, Adalet Bakanlığınca uygun görülecek il merkezlerindeki Cumhuriyet başsavcılıkları nezdinde "koruma kurulları" oluşturulması öngörülmektedir.

Madde 105- Kısa süreli hapis cezalarının seçeneklerini düzenleyen Türk Ceza Kanununun 50 nci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde yer alan kamuya yararlı bir işte çalıştırılması düzenlenmiştir.

Maddede kısa süreli hapis cezalarına hüküm giyenlerden, hükümlülük süresinin yarısını iyi hâlde geçirenlerin, kendileri, yasal temsilcisi veya Cumhuriyet savcısının istemi ve hükümlünün de rızasının bulunması koşuluyla, kamuya yararlı bir işte çalıştırılmalarına mahkemece karar verileceği öngörülmüştür. Mahkemenin kararında belirteceği çalışma esasları ve rejime uyulmaması hâlinde geriye kalan ceza aynen çektirilecektir.

Denetimli serbestlik ve yardım merkezleri, kendi bölgelerinde bulunan kurumlardan hükümlüleri çalıştırma olanakları konusunda bilgi alarak, bir liste hazırlayıp, mahkemelere verirler. Mahkeme, bu listelerden uygun gördüğü hizmeti ve süresini hükümlüye önerir ve bunu reddetme hakkı olduğunu da hatırlatır.

Madde 106- Maddeyle, mevzuatımızda para cezalarının infazında uygulanmakta bulunan hükümler yönünden önemli bazı değişiklikler yapılmıştır. Yeni Türk Ceza Kanununda "adli para cezası" ibaresi kabul edilmiştir.

Bilindiği gibi para cezaları bakımından en önemli husus bu cezaların fiilen yüksek bir oranda infaz edilmesinin sağlanmasıdır. Kanun koyucu, bir kısım yabancı mevzuatın da kabul ettiği üzere para cezalarının taksitle ödenmesi sistemini benimsemiştir.

Yeni Türk Ceza Kanununun 52 nci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen usule göre tayin olunacak bir miktar meblağın Devlet hazinesine ödenmesi suretiyle adli para cezasına hükmedilecektir.

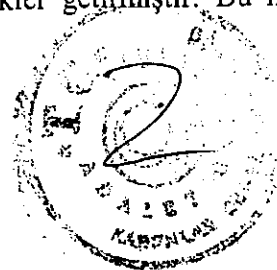
Maddeyle getirilen hükümler gereğince, adli para cezasının hükmünü içeren ilâm kesinleştiğinde Cumhuriyet başsavcılığına verilecek ve Cumhuriyet savcısı tarafından hükümlüye bir ay içerisinde adli para cezasının ödenmesi için ödeme emri tebliğ edilecek ve tebliğ olunan ödeme emri üzerine belli süre içinde adli para cezası hükümlü tarafından ödenmezse Cumhuriyet savcısının kararı ile ödenmeyen kısma karşılık gelen gün miktarınca hapsedilecektir. Mahkeme ilâmında hapse çevrilmeye ilişkin bir açıklama bulunmasa dahi bu hüküm Cumhuriyet başsavcılığınca uygulanacaktır. Çocuklar hakkında verilen adli para cezaları ile kısa süreli hapis cezasından çevrilen adli para cezaları ödenmemesi hâlinde bu cezalar hapse çevrilemeyecektir. Adli para cezası hükümle birlikte taksitle bağlanmamış ise, yukarıda belirtilen bir aylık süre içinde adli para cezasının üçte birini ödeyen hükümlünün isteği üzerine geri kalan kısmının birer ay ara ile iki eşit taksitte ödenmesine izin verilir. Ancak, ilk taksit süresinde ödenmezse verilen bu izin geçersiz olacaktır.

Adli para cezası yerine çevrilen hapsin süresi hiçbir hâlde üç yılı geçemeyeceği gibi birden fazla hükümle adli para cezalarına mahkûmiyet durumunda da bu süre beş yılı geçemeyecektir. Bunun dışında hükümlünün hapis yattığı günlerin dışındaki günlere karşılık gelen parayı ödemesi durumunda cezaevinden çıkartılacaktır.

Yeni Türk Ceza Kanununun 50 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi hükmü saklı kalmak kaydıyla, adli para cezasından çevrilen hapsin infazı ertelenemeyecek ve bunun infazında şartla salıverilmeden yararlanılmayacaktır. Getirilen bir başka hüküm ise hapse çevrilmiş olsa dahi, hak yoksunlukları açısından esas alınacak olan adli para cezasıdır.

Maddeyle getirilen bir başka yeni hüküm ise, infaz edilen hapis cezasının süresi adli para cezasının tamamıyla karşılanmamış olursa geri kalan adli para cezasının tahsili için ilâm Cumhuriyet başsavcılığınca mahallin en büyük mal memuruna verilir.

Madde 107- Maddede, şartla salıverilme kurumu düzenlenmektedir. Söz konusu kurum bakımından madde esaslı bir takım yenilikler getirmiştir. Bu hususta çağdaş ceza hukuku eğilimlerinden yararlanılmıştır.

Maddenin birinci fıkrasında yer alan düzenlemeyle, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm edilenler otuzaltı yılını, müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiş olanlar otuz yılını, diğer mahkûmlar cezalarının üçte ikisini infaz kurumunda çektikleri takdirde şartla salıverilmeden yararlanabilirler. Ancak, bunun için mahkûmun kurumdaki infaz süresini iyi hâlli olarak geçirmesi gerekmektedir. Şartla salıverilme süresinin hesabında onsekiz yaşından küçük hükümlünün, onsekiz yaşını dolduruncaya kadarki geçirdiği bir gün iki gün olarak dikkate alınacaktır.

Bunun dışında suç işlemek için örgüt kurmak veya yönetmek ya da örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçtan dolayı mahkûmiyet hâlinde; hükümlü, mahkûm olduğu ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının otuzdokuz yılını, müebbet hapis cezasının otuzdört yılını, süreli hapis cezasının ise dörtte üçünü infaz kurumunda iyi hâlli olarak çektiği hâlde şartla salıverilebilecektir. Devletin güvenliğine ve anayasal düzene karşı işlenen suçlardan dolayı ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde şartla salıverilme hükümleri uygulanmayacaktır.

Birden çok ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına veya ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile birlikte müebbet hapis cezasına ya da birden fazla müebbet hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde şartla salıverilmeden yararlanabilmek için infaz kurumunda geçirilmesi gereken süre kırk yıldır. Aynı şekilde ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası veya müebbet hapis cezası ile süreli hapis cezasına ya da birden fazla süreli hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde bu süre en fazla kırk yıldır. Şartla salıverilen hükümlünün tâbi tutulacağı denetim süresi infaz kurumunda geçirdiği sürenin yarısı kadar olacaktır. Hükümlü denetim süresi içinde infaz kurumlarında öğrendiği meslek veya sanatı sürdürmek için bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başka kişinin gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılabilir. Onsekiz yaşından küçük hükümlüler denetim süresinde eğitimlerine gerektiğinde barınma imkanı bulunan bir kurumda da devam etme imkânına sahiptirler. Denetim süresi içinde hükümlüye rehberlik edecek bir uzman kişi görevlendirilebilir ve bu uzman hükümlünün sorumluluk bilinci altında iyi bir yaşam sürmesini temin konusunda ve kötü alışkanlıklardan uzak durması yönünde öğütte bulunup, eğitim gördüğü kurum görevlileri veya nezdinde çalıştığı kişilerle görüşerek istişarelerde bulunabilir, hükümlünün davranışları, sosyal gelişimi ve sorumluluk bilincindeki gelişme konusunda rapor düzenleyecektir.

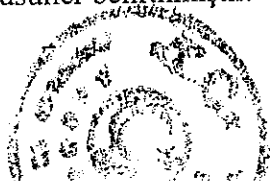
Hâkim, şartla salıverilen hükümlünün kişiliğini ve topluma uyumdaki başarısını dikkate alarak; denetim süresinin, denetimli serbestlik tedbiri uygulanmadan veya herhangi bir yükümlülük belirlemeden geçirilmesine karar verebileceği gibi; denetimli serbestlik tedbiri uygulanmasını veya belirlenen yükümlülükleri, denetim süresi içinde kaldırma yetkisine sahiptir.

Şartla salıverilen hükümlünün, denetim süresinde hapis cezasını gerektiren kasıtlı bir suç işlemesi veya kendisine yüklenen yükümlülüklerle, hâkimin uyarısına rağmen, uymamakta ısrar etmesi durumunda; şartla salıverilme kararı geri alınır ve şartla salıverilme tarihi itibarıyla kalan cezasının tamamen veya kısmen infaz kurumunda aynen çektirilmesi yoluna gidilir. Hükümlü, söz konusu bu ceza ile ilgili olarak bir daha şartla salıvermeden yararlanamaz. Ancak, aynen çektirilmesine karar verilen kısmı, sonraki suçun işlendiği tarih itibarıyla kalan cezasından az olamaz.

Denetim süresinin hükümlü tarafından yükümlülüklerle uygun veya iyi halli olarak geçirilmesi durumunda, cezası infaz edilmiş sayılacaktır.

Şartla salıverme kararının geri alınmasında ilk hüküm veren mahkeme bu konuda karar vermeye yetkilidir.

Madde 108- Mükerrirlere özgü infaz rejimi ve denetimli serbestlik tedbirinin uygulanmasına ilişkin esas ve usuller belirtilmiştir.

2

Maddeye göre, tekerrür halinde işlenen suçtan dolayı mahkûm olunan; ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının otuzdokuz yılının, müebbet hapis cezasının otuzüç yılının, süreli hapis cezasının ise beşte dördünün infaz kurumunda iyi halli olarak çekilmesi durumunda, şartla salıverilmeden yararlanılabileceği hükme bağlanmıştır.

İkinci kez tekerrür hükümlerinin uygulanması hâlinde, hükümlünün şartla salıverilmesi mümkün olmayacaktır.

Hakim, mükerrir suç işleyenler hakkında cezanın infazının tamamlanmasından sonra başlamak ve bir yıldan az olmamak üzere denetim süresi belirleyecektir.

Tekerrür dolayısıyla belirlenen denetim süresi içinde, şartla salıverilmeye ilişkin 107 nci maddedeki hükümlünün davranışları, sosyal uyumu ve sorumluluk bilincindeki gelişme hakkında hükümler burada da uygulanır.

Hakim, mükerrir hakkında denetim süresinin uzatılmasına da karar verebilir. Denetim süresi en fazla beş yıla kadar uzatılabilecektir.

Madde 109- Kısa süreli hapis cezası yerine suçlunun kişiliğine, sosyal ve ekonomik durumuna, yargılama sürecinde duyduğu pişmanlığa ve suçun işlenmesindeki özelliklere göre mahkemece Türk Ceza Kanununun 50 nci maddesine göre hükmedilen seçenekli yaptırımların infazında uygulanacak rejimin tüzükte gösterileceği ifade edilmiştir.

Madde 110- Maddede üç özel infaz şeklinin, yani hafta sonu infaz, geceleri infaz ve konutta infazın yerine getirilmesi düzenlenmektedir.

Hükümlülük süresinin altı ayı aşmaması hâlinde iki grup kişinin cezasının oturduğu yerde infazı kabul edilmiştir; Bunlar hükümlünün altmışbeş yaşını bitirmiş olanların veya kadınların oturduğu yerde infazıdır.

Hafta sonu infaz, hükümlülük süresinin altı ayı aşmaması hâlinde her hafta Cuma günleri en geç 19.00'da girmek ve Pazar günleri aynı saatte çıkmak suretiyle yerine getirilir.

Geceleri infaz, hükümlülük süresinin altı ayı geçmemesi hâlinde, hükümlünün serbestçe çalışmasını temin için, her gün saat 19.00'da girmek ve sabahları saat 7.00'de çıkmak suretiyle yerine getirilir.

Bu özel infaz şekilleri sayesinde cezanın Devlete bir külfet yüklemekten yerine getirilmesi, kadınların ev işlerini, çocuklarının bakımını sürdürmeleri ve hükümlünün iş ve diğer faaliyetlerini sürdürmesi de mümkün olmaktadır.

Madde 111- Tutuklama kararlarının infaz edileceği yani tutuklunun adliyenin eli altında tutulacağı maddenin birinci fıkrasında tanımlanmaktadır.

İlke olarak tutuklu, tutukevinde muhafaza edilecektir. Tutukevi bu maksatla tahsis edilmiş bir bina olacaktır. Ancak bu nev'i tutukevleri bulunmayan maddî olanaksızlık hâllerinde, tutuklama kararı, diğer kapalı ceza infaz kurumlarının bu amaca yani tutukluların barındırılmasına ayrılmış bölümlerinde infaz edilecektir. Her iki hâlde de binaların içermeleri gerekli özellikleri şunlardır:

- a) İç ve dış güvenlik personeli bulunacaktır.
- b) Kurum firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizik engellerle donatılmış olacaktır.
- c) 34 üncü maddede belirtilen hâller dışında oda ve koridor kapıları, sürekli olarak kapalı tutulacaktır.
- d) Kanunî zorunluluklar dışında dışarı ile irtibat ve haberleşme olanağı bulunmayacaktır.
- e) Normal çerçevede güvenlik esas olacaktır.

Eylem ve davranışları ile 9 uncu madde kapsamına giren tutuklular, yüksek güvenlikli tutukevlerinde veya buna olanak bulunmadığı hâllerde yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumlarının tutuklulara ayrılan bölümlerinde barındırılacaklardır.

Tutukluların bulunduruldukları tesislerde, büyükler, kadınlar, gençler, küçükler suç türleri de gözetilerek ayrı yerlerde barındırılacaklar ve aralarında temas olmayacaktır.

Madde 112- Maddeye göre, kolluk tarafından tutukevine gönderilen ve re'sen başvuran tutuklunun tutukevine kabul edilebilmesi için, yetkili yargı merciinden, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu hükümlerine göre verilmiş bir tutuklama kararının varlığı ve buna dayanılarak verilmiş bir tutuklama müzekkeresinin getirilmesi zorunludur.

Tutuklu, usulüne uygun olarak kuruma konulduktan sonra, tutuklama kararını vermiş olan yargı merciine, tutuklunun kuruma alındığı gün ve saat bildirilecektir.

Madde 113- Tutukluluk bir tedbir oluşturduğundan, kişinin geçici bir hukukî statü içine konulması demektir. Bu nedenle, tutukluların maddî olanaklar elverdiğince suç türlerine ve taşıdığı güvenlik risklerine göre ayrı odalarda barındırılmaları ve iştirak hâlinde suç işleyenlerin mutlaka ayrı odalarda barındırılmaları gerekir.

Aynı odayı paylaşmama dışında; tutuklamanın amacına ulaşabilmesi için, tutukluların birbirleri ile temas etmemeleri lazımdır. Aralarında husumet bulunan tutukluların da mutlaka ayrı odalarda bulundurulmaları maddenin emri gereğidir.

Madde 114- Bu madde ile, tutukluların hakları gösterilmekte ve adeta tutukluluk statüsü tanımlanmış olmaktadır. Burada sayılmayan diğer haklar, 116 ncı maddede sayılan yükümlülüklerin karşısından çıkmaktadır.

a) Tutuklu çalışmaya mecbur değildir ama, isterse çalışabilir.
b) Tutuklular ilke olarak kurumca verilen giysileri giymek zorunda değildirler.
c) Tutukluların ziyaretleri, hükümlülerinki gibi sınırlı tutulmamıştır. Fakat bu soruşturma açısından Cumhuriyet savcısı ve kovuşturma açısından hâkim veya mahkeme tarafından kısıtlanabilecektir.

d) Tutuklunun dışarı ile muhaberesi de, kurumun güvenliğini tehlikeye düşürmemek ve tutuklamanın amacı dışına çıkmamak koşulu ile, serbest bırakılmıştır. Ancak tutukluların yazılı haberleşmeleri ile telefonla görüşmeleri hazırlık soruşturması sırasında Cumhuriyet savcısı, kovuşturma evresinde hâkim veya mahkemesince kısıtlanabileceği, geçikmesinde sakınca bulunan hâllerde kurum güvenliği bakımından gerekli olduğunda kurumun en üst amirinin isteği üzerine infaz hakimi kararı ile haberleşme veya görüşme yasağı konulabileceği düzenlenmiştir.

e) Tutuklu savunması için istediği avukatı seçebilir. Ancak hiçbir kurum personeli, seçeceği avukat bakımından tutukluya telkinde veya tavsiyede bulunamaz.

f) Tutuklunun avukatı ile haberleşmesine hiçbir suretle engel olunmayacak ve herhangi bir kısıtlama konulamayacaktır. Kurum içindeki temaslar da, esasta aynı kurala tâbidir. Ancak temaslar kurum düzenine uygun olarak yani o düzeni ihlâl etmeyerek sürdürülecektir.

Madde 115- Madde, tutuklanan kişinin delil karartmasını önlemek; yürütülen soruşturmanın amacını tehlikeye düşürmesine mani olmak, tutukevinin güvenliğini korumak veya suçun tekrarını engellemek amacı ile uygulanabilecek ek tedbirlere yer vermiştir. Bu tedbirlerin somut olayda haklı görülebilmesi için, orantılı bir şekilde kullanılmaları gerekir.

2

Madde 116- Tutukluluk, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun tesis ettiği bir statüdür ve bu statü çeşitli yönlerden hükümlülere ait bazı hak ve kuralların uygulanmasını gerekli kılmaktadır. Bu nedenle mukayeseli kanunların bir kısmı hükümlüler için düzenlenmiş bulunan yükümlülük ve hakların, tutuklular açısından tek tek ele alınarak düzenlenmesini, diğer bazı kanunlar ise sadece ilkeyi koyarak farkları saptamaya uygun saymaktadırlar.

Madde ikinci görüşten hareketle, hükümlüler ile ilgili olmakla birlikte tutukluluk hâli ile bağdaşan düzenlemelerin, tutuklular hakkında uygulanmasına olanak vermiş ve gereksiz tekrarlardan kaçınmıştır.

Tutuklunun haklarına bir ölçüde açıklık vermek üzere maddelerde hak ve yükümlülükler ayrıca sayılmıştır.

Madde 117- Hapis cezası ve tedbirlerin infazında göz önünde bulundurulacak ve uygulanacak diğer kanunlardaki hükümlere atıfta bulunulmuştur.

Madde 118- Asker edilen kişilerin cezalarının infazının nasıl yapılacağı belirlenmiştir.

Madde 119- Bu Kanun, düzenlediği konulardaki kavramları bugünün Türkçesine uygun ve herkesçe anlaşılabilir sözcüklerle belirlemiştir. Kanunda geçen terim ve deyimler yürürlükteki kanunlarda bunların karşılığı olarak kullanılmış olanların yerini alacaktır.

Madde 120- Yürürlükten kaldırılan 647 sayılı Kanunun hapis cezaları ile güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin hükümlerine diğer kanunlarda yapılan yollamalar, bu Kanunda düzenlenen ilgili hükümlere yapılmış sayılır ve bu Kanundaki hükümler uygulanır.

Madde 121- Kanun gereğince çıkarılması gereken tüzük ve yönetmeliklerin Kanunun yürürlüğünden itibaren hazırlanacağı süre belirtilmiştir.

Madde 122- Madde ile yürürlükten kaldırılan hükümler belirtilmiştir.

Geçici Madde 1- Türk Ceza Kanunu dışındaki diğer kanunlarda yer alan para cezalarının ödenmemesi hâlinde bir gün hesabıyla yapılacak paraya çevirmeye ilişkin hükme yer verilmiştir.

Geçici Madde 2- Haklarında 1/3/1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap, Birinci Bap, "Devletin Arsıulusal Şahsiyetine Karşı Cürümler" başlıklı Birinci Fasil, "Devlet Kuvvetleri Aleyhinde Cürümler" başlıklı İkinci Fasil altında yer alan suçlardan birinin bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi dolayısıyla ölüm cezasından dönüştürülerek veya doğrudan ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûmiyet hükmü verilenlerin şartla salıverilme hükümlerinden yararlanamayacağı belirtilmiştir.

Madde 123- Yürürlük maddesidir.

Madde 124- Yürütme maddesidir.

CEZA VE TEDBİRLERİN İNFAZI HAKKINDA KANUN TASARISI

BİRİNCİ KİTAP

Amaç ve Temel İlkeler,
Hapis Cezası ve Güvenlik Tedbirleri

BİRİNCİ KISIM

Amaç ve Temel İlkeler

BİRİNCİ BÖLÜM

Kanunun Amacı

Amaç

Madde 1- (1) Bu Kanunun amacı, ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir

İKİNCİ BÖLÜM

Temel İlkeler

İnfazda temel ilke

Madde 2- (1) Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin kurallar hükümlülerin ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, doğum, felsefî inanç, millî veya sosyal köken ve siyasî veya diğer fikir yahut düşünceleri ile ekonomik güçleri ve diğer toplumsal konumları yönünden ayırım yapılmaksızın ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınmaksızın uygulanır.

(2) Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında, zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz.

İnfazda temel amaç

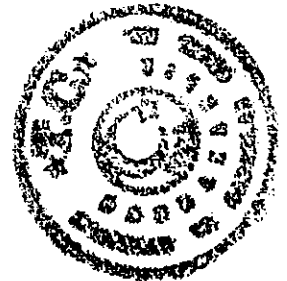
Madde 3- (1) Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazındaki temel amaç, hükümlünün pişmanlık göstermesini sağlamak, yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirerek sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken, hukuka ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmak ve toplumu suçludan korumaktır.

İnfazın koşulu

Madde 4- (1) Mahkûmiyet hükümleri kesinleşmedikçe infaz olunamaz.

İnfazın dayanakları ve kimin tarafından izleneceği

Madde 5- (1) Mahkeme, kesinleşen ve yerine getirilmesini onayladığı cezaya ilişkin hükmü Cumhuriyet başsavcılığına gönderir. Bu hükme göre cezanın infazı Cumhuriyet savcısı tarafından izlenir ve denetlenir.

İKİNCİ KISIM Hapis Cezaları ve Güvenlik Tedbirleri

BİRİNCİ BÖLÜM Hapis Cezaları ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazında Gözetilecek İlkeler

Hapis cezalarının infazında gözetilecek ilkeler

Madde 6- (1) Hapis cezalarının infaz rejimi, aşağıda gösterilen temel ilkelere dayalı olarak düzenlenir.

a) Hükümlüler, ceza infaz kurumlarında güvenli bir biçimde ve kaçmalarını önleyecek tedbirler alınarak, düzen, güvenlik ve disiplin çerçevesinde muhafaza olunurlar.

b) Ceza infaz kurumlarında hükümlülerin düzenli bir hayat sürdürmeleri sağlanır. Hapis cezasının zorunlu kıldığı hürriyetten yoksunluk, insan onuruna saygının korunmasını sağlayan maddî ve manevî koşullar altında çektilir.

c) Ceza infaz kurumlarında hükümlülerin yaşama hakları ile beden ve ruh bütünlüklerini korumak üzere her türlü koruyucu tedbirin alınması zorunludur.

d) Cezanın infazında hükümlünün iyileştirilmesi için uygulanacak programlar, hükümlülerin kişilikleri ve bireysel ihtiyaçları göz önünde bulundurularak belirlenir.

e) Cezanın infazında adalet esaslarına uygun hareket edilir. Bu maksatla ceza infaz kurumları, kanun, tüzük ve yönetmeliklerin verdiği yetkilere dayanarak nitelikli elemanlarca denetlenir.

f) Hükümlü, infazın amacına uygun olarak kanun, tüzük ve yönetmeliklerin belirttiği hükümlere uymakla yükümlüdür.

g) Tüzükte belirlenen disipline aykırı tutum ve davranışlarıyla kurum düzenini bozanlar hakkında bu Kanunda gösterilen disiplin cezaları uygulanır.

İyileştirmede başarı ölçütü

Madde 7- (1) Hapis cezalarının infazında iyileştirmenin ölçütünü, hükümlünün gösterdiği pişmanlık ve bu süreçte uygulanan programlara uyum hususundaki gayret ve başarısı oluşturur.

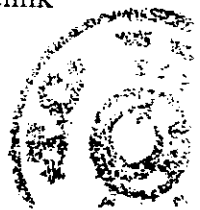
İKİNCİ BÖLÜM Ceza İnfaz Kurumlarının Türleri

Kapalı ceza infaz kurumları

Madde 8- (1) Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik personeli bulunan, firara karşı teknik, mekânî, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir.

Yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumları

Madde 9-(1) Yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik personeline sahip, firara karşı teknik, mekanik, elektronik ve fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları sürekli kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasların geçerli olduğu sıkı güvenlik

rejimine tâbi hükümlülerin bir veya üç kişilik odalarda barındırıldıkları tesislerdir. Bu kurumlarda bireysel veya grup hâlinde iyileştirme yöntemleri uygulanır.

(2) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm olanlar ile süresine bakılmaksızın, suç işlemek amacıyla örgüt kurmak, yönetmek veya bu örgütün faaliyeti çerçevesinde, Türk Ceza Kanununda yer alan,

- a) İnsanlığa karşı suçlardan (madde 77, 78),
- b) Kasten öldürme suçundan (madde 81),
- c) Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçundan (madde 188),
- d) Devletin güvenliğine karşı suçlardan (madde 302, 303, 304, 307, 308),
- e) Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlardan (madde 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315)

mahkûm olanların cezası, bu kurumlarda infaz edilir.

(3) Bu Kanun hükümlerine göre disipline aykırı davranışları dolayısıyla disiplin cezası olarak hakkında sıkı güvenlik rejimi uygulanması gerekenler bu kurumlara gönderilirler.

(4) Birinci fıkrada tanımı yapılan kurumların ihtiyacı karşılama bakımından yetersiz olması hâlinde, diğer kapalı ceza infaz kurumlarının yüksek güvenlikli bölümleri kullanılır.

(5) Toplam cezasının üçte birini bu kurumlarda geçirerek pişmanlık ve iyi hâl gösteren hükümlülerin, tutum ve kişiliklerine uygun diğer ceza infaz kurumlarına gönderilmelerine karar verilebilir.

Kadın kapalı ceza infaz kurumları

Madde 10- (1) Kadın kapalı ceza infaz kurumları, kadın hükümlülerin, hapis cezalarının infaz edildiği bu Kanunun 8 ve 9 uncu maddelerine göre kurulmuş kurumlardır. Bu kurumlarda iç güvenlik personeli kadınlardan oluşturulur.

(2) Bu maksatla kurulmuş kurumların ihtiyacı karşılama bakımından yetersiz olması hâlinde, kadın hükümlülerin hapis cezaları diğer kurumların, erkek hükümlülerin kaldığı bölümlerle bağlantısı olmayan bölümlerinde infaz edilir.

Çocuk kapalı ceza infaz kurumları

Madde 11-(1) Çocuk tutukluların ya da çocuk eğitimevlerinden disiplin veya diğer nedenlerle kapalı ceza infaz kurumlarına nakillerine karar verilen çocukların barındırıldıkları ve firara karşı engelleri olan iç ve dış güvenlik personeli bulunan, eğitim ve öğretime dayalı kurumlardır.

(2) Oniki-onsekiz yaş grubu çocuklar cinsiyetleri ve fizikî gelişim durumları göz önüne alınarak bu kurumların ayrı ayrı bölümlerinde barındırılırlar.

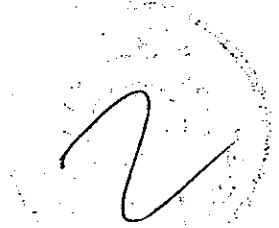
(3) Bu hükümlüler, kendilerine özgü kurumun bulunamadığı hâllerde kapalı ceza infaz kurumlarının çocuklara ayrılan bölümlerine yerleştirilirler. Kurumlarda ayrı bölümlerin bulunmaması hâlinde, kız çocukları kadın kapalı ceza infaz kurumlarının bir bölümünde veya diğer kapalı ceza infaz kurumlarının kendilerine ayrılan bölümlerinde barındırılırlar.

(4) Bu kurumlarda çocuklara eğitim ve öğretim verilmesi ilkesine tam olarak uyulur.

Gençlik kapalı ceza infaz kurumları

Madde 12-(1) Gençlik kapalı ceza infaz kurumları, cezanın infazına başlandığı tarihte onsekiz yaşını bitirmiş olup da, yirmibir yaşını doldurmamış genç hükümlülerin cezaları çektikleri, eğitim ve öğretim esasına dayalı, firara karşı engelleri olan, iç ve dış güvenlik personeli bulunan kurumlardır.

(2) Bu hükümlüler için, ayrı bir kurum kurulmadığı takdirde, yukarıdaki fıkra kapsamı içerisindeki hükümlüler, diğer kapalı ceza infaz kurumlarının gençlere ayrılan bölümlerinde bu maddedeki esaslara göre barındırılırlar.

(3) 9 uncu madde kapsamındaki gençlerin cezaları gençlik kapalı ceza infaz kurumlarının güvenli bölümlerinde yerine getirilir.

Gözlem ve sınıflandırma merkezleri

Madde 13- (1) Hükümlülerin durumlarına uygun kurumlara dağıtımı, 23 üncü maddede belirtilen gözlem ve sınıflandırma merkezlerince yapılır.

(2) Gözlem ve sınıflandırma merkezlerinin kuruluş, görev, çalışma esas ve usulleri bir yönetmelikte gösterilir.

Açık ceza infaz kurumları

Madde 14- (1) Açık ceza infaz kurumları, hükümlülerin iyileştirilmelerinde, çalıştırılmaları ve meslek edindirilmelerine öncelik verilen, firara karşı engelleri ve dış güvenlik personeli bulunmayan, güvenlik bakımından kurum personelinin gözetim ve denetimi ile yetinilen kurumlardır.

Açık ceza infaz kurumları ihtiyaca göre ayrıca;

- a) Kadın açık ceza infaz kurumları,
 - b) Gençlik açık ceza infaz kurumları,
- şeklinde kurulabilir.

(2) Hükümlülerin açık cezaevlerine ayrılmasına ilişkin esas ve usuller yönetmelikte gösterilir.

(3) İlk kez suç işleyen, iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına hükümlü bulunanların cezaları doğrudan açık ceza infaz kurumlarında yerine getirilebilir.

(4) Açık ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerden kınamadan başka bir disiplin cezası alanlar ve hükümlü oldukları suçtan başka bir fiilden dolayı haklarında tutuklama kararı veya soruşturma konusu olan suçun kanunda öngörülen cezasının üst sınırı yedi yıldan az olmayan bir başka suçtan hazırlık soruşturması veya böyle bir suçtan tutuksuz yargılaması devam etmekte olanlar ile yaş, sağlık durumu, bedensel veya zihinsel yetenekleri bakımından çalışma koşullarına uyum sağlayamayacakları saptananlar, kurum yönetim kurulunun kararı ile kapalı ceza infaz kurumlarına geri gönderilirler. Bu karar infaz hâkiminin onayına sunulur.

Çocuk eğitimevleri

Madde 15- (1) Çocuk eğitimevleri, çocuk hükümlüler hakkında verilen cezaların, hükümlülerin eğitilmeleri, meslek edinmeleri ve yeniden toplumla bütünleştirilmeleri amaçları güdülerek yerine getirildiği tesislerdir. Bu kurumlarda firara karşı engel bulundurulmaz; kurum güvenliği iç güvenlik personelinin gözetim ve sorumluluğunda sağlanır.

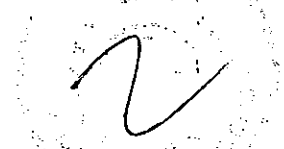
(2) Kurum içinde veya dışında herhangi bir eğitim ve öğretim programına devam eden ve onsekiz yaşını dolduran çocukların, eğitim ve öğretimlerini tamamlayabilmeleri bakımından yirmibir yaşını bitirinceye kadar bu tesislerde kalmalarına izin verilebilir.

(3) Haklarında tutuklama kararı bulunanlar ile 11 inci madde kapsamına girenler hariç olmak üzere, bu tesislerde bulunan çocuk hükümlüler kapalı ceza infaz kurumlarına gönderilmezler.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM **Cezanın İnfazının Ertelenmesi**

Hapis cezasının infazının hastalık nedeni ile ertelenmesi

Madde 16- (1) Akıl hastalığına tutulan hükümlünün cezasının infazı geriye bırakılır ve hükümlü iyileşinceye kadar Türk Ceza Kanunun 57 inci maddesinde belirtilen sağlık

kurumunda koruma ve tedavi altına alınır. Sağlık kurumunda geçen süreler cezaevinde geçmiş sayılır.

(2) Diğer hastalıklarda, cezanın infazına, resmi sağlık kuruluşlarının mahkûmlara ayrılan bölümlerinde devam olunur. Ancak bu durumda bile hapis cezasının infazı mahkûmun hayatı için katî bir tehlike teşkil ediyorsa mahkûmun cezasının infazı iyileşinceye kadar geri bırakılır.

(3) Yukarıdaki fıkralarda belirtilen geri bırakma kararı, Adlî Tıp Kurumunca düzenlenen ya da Adalet Bakanlığınca belirlenen tam teşekküllü hastanelerin sağlık kurullarınca düzenlenip Adlî Tıp Kurumunca onaylanan rapor üzerine, infazın yapıldığı yer Cumhuriyet başsavcılığınca verilir. Geri bırakma kararı, mahkûmun tâbi olacağı yükümlülükler belirtilmek suretiyle kendisine ve yasal temsilcisine tebliğ edilir. Mahkûmun geri bırakma süresi içinde bulunacağı ve/veya olacağı yer, kendisi veya yasal temsilcisi tarafından ilgili Cumhuriyet başsavcılığına bildirilir. Mahkûmun sağlık durumu, geri bırakma kararını veren Cumhuriyet başsavcılığınca veya onun istemi üzerine mahkûmun bulunduğu veya tedavisinin yapıldığı yer Cumhuriyet başsavcılığınca, sağlık raporunda belirtilen sürelerle, bir süre bulunmadığı takdirde üçer aylık dönemlere göre bu fıkra yazılı usule uygun olarak incelettirilir. İnceleme sonuçlarına göre geri bırakma kararını veren Cumhuriyet başsavcılığınca geri bırakmanın devam edip etmeyeceğine karar verilir. Geri bırakma kararını veren Cumhuriyet başsavcılığının istemi üzerine, mahkûmun izlenmesine yönelik tedbirler, bildirim yapıldığı yerde bulunan kolluk makam ve memurlarınca yerine getirilir. Bu fıkra yazılı yükümlülüklerle aykırı hareket edilmesi hâlinde geri bırakma kararı, kararı veren Cumhuriyet başsavcılığınca kaldırılır. Bu karara karşı infaz hâkimliğine başvurulabilir.

(4) Hapis cezasının infazı, gebe olan veya doğurduğu tarihten itibaren altı ay geçmemiş bulunan kadınlar hakkında geri bırakılır. Çocuk ölmüş veya anasından başka birine verilmiş olursa, doğumdan itibaren iki ay geçince ceza infaz olunur.

Hükümlünün istemiyle infazın ertelenmesi

Madde 17- (1) Üç yıl ve daha az süreli hapis cezalarının derhâl infazının, hükümlü veya ailesi için mahkûmiyetin amacı dışında ağır bir zarara neden olacağı anlaşılırsa; hükümlünün istemi üzerine infazı Cumhuriyet başsavcılığınca ertelenebilir. Erteleme süresi altı ayı geçemez.

(2) Erteleme isteminin kabulü güvence gösterilmesine veya diğer bir koşula bağlanabilir.

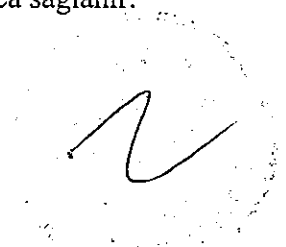
Psikiyatri ceza infaz kurumları

Madde 18- (1) Psikiyatri ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik personeli ile yeterli sayıda tıp personeli bulunan, firar, saldırı, kriz ve buna benzer kurum düzenini bozan olaylara tıbbî, fizikî, mekanik ve elektronik güvenlik önlemleri bulunan ancak mevzuatla belirlenen hâllerde ve tıp görevlilerinin muvafakatiyle aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu tıbbî ve eğitsel iyileştirme yöntemlerinin uygulandığı tesislerdir.

(2) Bu kurumların ruh ve sinir hastalıkları hastanelerine yakın yerlerde kurulmasına özen gösterilir.

(3) Bu kurumlarda hapsedilme veya diğer nedenlerden kaynaklanan psikiyatrik, sinirsel, depresif gibi rahatsızlıkları bulunup da ruh ve sinir hastalıkları hastanelerinde tutulmaları gerek görülmeyerek kurumlara geri gönderilenler barındırılır.

(4) Bu kurumlar için gerekli olan uzman ve diğer tıp personeli Sağlık Bakanlığınca, tıbbî hizmete gerekli olan fizikî ortam, tesis ve araçlar Adalet Bakanlığınca sağlanır.

Yakalama emri

Madde 19- (1) Hükümlü, hapis cezası veya güvenlik tedbirinin infazı için gönderilen davetiye'nin tebliği üzerine on gün içinde gelmez, kaçar ya da kaçacağına dair şüphe uyandırır, Cumhuriyet savcısı yakalama emri çıkarır.

(2) Üç yıldan fazla hapis cezalarının infazı için doğrudan yakalama emri çıkarılır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Hükümlülerin Ceza İnfaz Kurumlarına Kabul İşlemleri

Cumhuriyet başsavcılığınca yapılacak işlemler

Madde 20- (1) Hapis cezasını içeren kesinleşmiş mahkûmiyet kararları, mahkemece, hangi hükümlü ve hangi cezanın infazına ilişkin olduğu açıkça belirtilmek suretiyle Cumhuriyet başsavcılığına verilir.

(2) Cumhuriyet başsavcılığınca infaz defterine kaydedilen ilâmdaki cezanın türü ve süresi gözetilerek hükümlü hakkında davetiye veya yakalama emri çıkarılır.

(3) Davetiye, hükümde gösterilen adrese tebliğ edilir. Hükümlü, adres değişikliklerini mahkemeye veya Cumhuriyet başsavcılığına bildirmekle yükümlüdür. Aksi hâlde hükümde gösterilen adreste yapılan tebligat geçerlidir.

(4) Hükümlüye, Cumhuriyet başsavcılığınca düzenlenen ceza infaz kurumuna alındığı ve salıverileceği tarih ile ceza süresini ve cezanın hangi hükme ilişkin bulunduğunu belirten bir belge verilir.

Kuruma alınma ve kayıt işlemleri

Madde 21- (1) Haklarında, kesinleşmiş hapis cezasını içeren mahkûmiyet ve ödenmeyen adli para cezalarının hapis cezasına çevrilmesine ilişkin karar bulunanlar, Cumhuriyet başsavcılığının yazılı emriyle, üstleri ve eşyaları arandıktan sonra kabul odalarına konulur ve tabip muayenesinden sonra kuruma yerleştirme işlemleri yapılır.

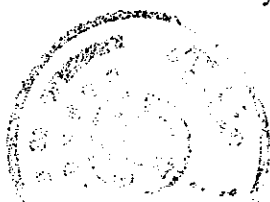
(2) Ceza infaz kurumuna alınan hükümlülerin adı ve soyadı, işledikleri suç, cezalarının türü ve süresi, mahkûmiyet ilâmının tarih ve numarası ve infaza başlandığı gün "hükümlü defteri"ne kayıt olunur. Bu defterdeki sıra numarası, hükümlünün numarasını oluşturur.

(3) Tanıya yönelik olarak, hükümlülerin parmak ve avuç içi izleri alınır, fotoğrafları çekilir, kan grupları, vücutlarının dış özellikleri ve ölçüleri belirlenir. Kayıt altına alınan söz konusu bilgiler hükümlünün kişisel dosyasında ve/veya elektronik ortamda saklanır. Bu bilgiler, Kanunun zorunlu kıldığı hâller dışında hiçbir kurum ve kişiye verilemez.

Hükümlüler ile yakınları ve ilgililerin bilgilendirilmesi

Madde 22- (1) Hükümlülere, kuruma alındıklarında uygulanacak iyileştirme çalışmaları, disiplin suçları ve cezaları, bilgi edinme ve şikâyet yolları, hak ve sorumlulukları gibi konular ile kurumdaki yaşam biçimine uyum sağlamaları için gereken bilgiler, kurum yöneticileri tarafından sözlü olarak anlatılır ve yazılı olarak tebliğ olunur. İnfaz sonrası koruma ve yardım konusunda ayrıca bilgi verilir. Türkçe bilmeyen yabancı uyruklu hükümlülere kendi dilinde, mümkün olmadığında İngilizce, Fransızca veya Almanca olarak bildirilir. Duyma ve konuşma engellilere işaret diliyle anlatılır. Görme engellilere ise kendi alfabeleri ile yazılmış kitapçık verilir.

(2) Hükümlülerin ceza infaz kurumlarına alınmalarında, başka kuruma nakillerinde ve hastaneye yatırılmalarında, istekleri üzerine ailelerine veya gösterdikleri kişilere; hükümlü

2

yabancı ise, uyruğu olduğu devletin diplomatik temsilcilik veya konsoloslukuna durum bildirilir.

(3) Askerlik çağına giren, hâlen silâh altında bulunan kişilerin ceza infaz kurumlarına alınmalarında, başka kuruma nakillerinde veya kurumda iken askerlik çağına girmeleri veya salıverilmeleri hâlinde durum, kayıtlı bulundukları askerlik şubesine bildirilir.

(4) Hükümlülerin ölümü hâlinde de yukarıdaki hükümler uygulanır ve ayrıca durum ailelerine derhâl bildirilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Hükümlülerin Sınıflandırılması ve Cezaların İnfazı

Hükümlülerin gözlem ve sınıflandırılması

Madde 23- (1) Hükümlülerin gözlem ve sınıflandırılması aşağıdaki esaslara göre yapılır:

(2) Hükümlülerin kişisel özellikleri, bedensel, aklî ve sağlık durumları, suç işlemekten önceki yaşamları, sosyal çevre ve ilişkileri, sanat ve meslek faaliyetleri, ahlâkî eğilimleri, suça bakış açıları, hükümlülük süreleri ve suç türleri belirlenerek, durumlarına uygun infaz kurumlarına ayrılmalrı ve bunlara göre saptanacak infaz ve iyileştirme rejimi, gözlem, inceleme ve değerlendirme yöntemiyle çalışan gözlem ve sınıflandırma merkezlerinde veya kapalı ceza infaz kurumlarının bu hizmete ayrılan bölümlerinde yapılır. Hükümlüler, işledikleri suç tiplerine, gösterdikleri eğilimlere, tutum ve davranışları nedeniyle sıkı gözetim ve denetim altında bulundurulmaları gerekip gerekmediğine göre yüksek güvenlikli ceza infaz kurumlarına veya normal güvenlikli ceza infaz kurumlarına veya açık ceza infaz kurumlarına gönderilirler.

(3) Bu merkezlerde; mümkün olduğunca kriminoloji, penoloji, davranış bilimleri, adalet psikolojisi veya ceza hukuku alanında bilgi ve deneyime sahip yöneticiler, psikiyatrist, tabip, adli tıp uzmanı, psikolog, pedagog, sosyal çalışmacı, psikolojik danışma ve rehberlik uzmanı ve öğretmen gibi uzman personel ile diğer kurum personeli bulundurulur.

(4) Kadın, çocuk, küçük ve genç hükümlüler ile ilgili gözlem ve sınıflandırma, gerekli görülen yer veya bölgelerdeki ayrı gözlem ve sınıflandırma merkezlerinde veya bunların noksanlığı hâlinde kadın, çocuk, küçük ve kadın ve erkek gençlik kapalı ceza infaz kurumlarının bu hizmete ayrılan bölümlerinde yerine getirilir.

(5) Hükümlülerin gözlemleri, gözlem kurulunca kuruma kabul tarihinden başlayarak tek kişilik odalarda yapılır. Ancak kurumun tek kişilik odası bulunmaması veya kısıtlı sayıda olması durumunda tahsis edilmiş özel bölümlerinde de yapılabilir. Hükümlülük süresi iki yıldan fazla olanlar, suçun niteliği ile cezanın türü ve süresine göre altmış günü geçmemek üzere gözleme tâbi tutulurlar.

(6) Ağırlaştırılmış müebbet hapis ve müebbet hapis cezalarına veya bir yıldan fazla süreli hapis cezasına mahkûm olanlar, haklarında uygulanacak rejimi ve gönderilmeleri gereken infaz kurumunu ve bu maksatla kişisel ve sosyal özelliklerini belirlemek için kanunda gösterilen esaslar uyarınca gözleme tâbi tutulurlar. Gözlem süresi altmış günü geçemez.

(7) Hükümlü, kişiliğine, sair hâllerine, suçun işlenmesindeki özelliklere göre gerektiğinde Kanunda belirtilen usule göre gözleme tâbi tutulmayabilir.

(8) Gözlem sonunda, gözlem merkezi hükümlüye ait dosyayı görüşü ile birlikte Adalet Bakanlığına gönderir. Gözlem sonucuna göre hükümlünün gönderileceği infaz kurumu Bakanlıkça belirlenir.

(9) Hükümlülerin gözleme tâbi tutulmasına ve cezaevlerinin sınıflandırılmasına dair hükümler, askerî cezaevleri ve buralarda cezaları infaz olunan hükümlüler hakkında uygulanmaz.

(10) Kısa süreli hapis cezaları, kanunda gösterilen esaslara göre infaz olunur. Bu tür cezalara mahkûm olanlar gözleme tâbi tutulmazlar.

Hükümlülerin gruplandırılması

Madde 24- (1) Hükümlüler;

a) İlk defa suç işleyenler, mükerrirler, itiyadî suçlular veya suç işlemeyi meslek edinenler,

b) Aklî ve bedensel durumları nedeniyle veya yaşları itibarıyla özel bir infaz rejimine tâbi tutulması gerekenler,

c) Tehlike hâli taşıyanlar,

d) Terör suçluları,

e) Suç örgütlerine veya çıkar amaçlı suç örgütlerine mensup olan suçlular, gibi gruplara ayrılırlar.

(2) Hükümlüler ayrıca yaşları, hükümlülük süreleri ve suç türleri itibarıyla da gruplandırılırlar.

Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının infazı

Madde 25- (1) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının infazı rejimine ait esaslar aşağıda gösterilmiştir:

a) Hükümlü, tek kişilik odada barındırılır.

b) Hükümlüye, günde bir saat açık havaya çıkma ve spor yapma hakkı tanınır.

c) Risk ve güvenlik gerekleri ile iyileştirme ve eğitim çalışmalarında gösterdiği gayret ile pişmanlık eğilimine göre;

Hükümlünün, açık havaya çıkma ve spor yapma süresi uzatılabileceği gibi kendisi ile aynı ünite de kalan hükümlülerle temasta bulunmasına sınırlı olarak izin verilebilir.

d) Hükümlü, yaşadığı yerin olanak verdiği ve idare kurulunun uygun göreceği bir sanat veya meslek etkinliğini yürütebilir.

e) Hükümlü, kurum idare kurulunun uygun gördüğü hâllerde ve onbeş günde bir kez olmak üzere (f) bendinde gösterilen kişilere süresi on dakikayı geçmemek üzere telefon edebilir.

f) Hükümlüyü, eşi, altsoy ve üstsoyu, kardeşleri ve vasisi, belirlenen gün, saat ve koşullar içerisinde onbeş günlük aralıklarla ve günde bir saati geçmemek üzere ziyaret edebilirler.

g) Hükümlü hiçbir suretle ceza infaz kurumu dışında çalıştırılmaz ve kendisine izin verilmez.

h) Hükümlü, kurum iç yönetmeliğinde belirtilenlerin dışında herhangi bir spor ve iyileştirme faaliyetine katılamaz.

ı) Hükümlünün cezasının infazına, hiçbir surette ara verilemez. Hükümlü hakkında uygulanacak tüm sağlık tedbirleri, tıbbî tetkik ve zorunluluklar hariç ceza infaz kurumlarında, mümkün olmadığı takdirde tam teşekküllü Devlet ya da üniversite hastanelerinin tek kişilik ve yüksek güvenli mahkûm koşullarında uygulanır.

ALTINCI BÖLÜM

Hükümlünün Yükümlülükleri

Cezayı çekme, güvenlik ve iyileştirme programına uyma

Madde 26-(1) Hükümlü hapis cezasının yerine getirilmesine katlanma ve bu amaçla düzenlenen infaz rejimine uygun tutum ve davranışlar içinde bulunmakla yükümlüdür.

(2) Hükümlü ceza infaz kurumunun güvenlik ve iyileştirme programlarına tam bir uyum göstermekle yükümlüdür. Her ne amaçla olursa olsun, bilerek kendi yaşamlarını ve bedensel bütünlüklerini tehlikeye düşürecek eylemlere girişmeleri cezanın yerine getirilmesine katlanma yükümlülüğünün ihlali sayılır.

Sağlığın korunması kurallarına uyma

Madde 27- (1) Hükümlü, sağlığının korunması ve salgın hastalıkların önlenmesi için gerekli ve alınmış tedbirlere uymak, kişi sağlığı için tehlike doğuran durumları gecikmeksizin kurum yönetimine bildirmek, kendi ve içinde yaşadığı ortamın temizliğine uygun davranışlar göstermek zorundadır.

(2) Hükümlü, hem kendi, hem de diğer hükümlülerin sağlığını tehlikeye düşürebilecek eylemlerden kaçınmakla yükümlüdür.

Bina ve eşyanın korunması

Madde 28- (1) Hükümlü barındırıldığı odayı, kurum binasını, yönetimce kendisine bırakılan şeyleri düzenli bir biçimde kullanmak ve bunlarla diğer kişilere ait eşyayı özenle korumakla yükümlüdür.

Hükümlülerin çalıştırılması

Madde 29-(1) Kurum tabibi tarafından ruhsal ve bedensel olarak sağlıklı olduğu belirlenen meslek sahibi olmayan hükümlüler ile meslek sahibi olan istekliler kurum imkanları ölçüsünde belirlenen ücret karşılığında atölye veya işyurtlarında çalıştırılabilirler.

(2) Çalıştırmanın amacı, hükümlülerin salıverilmelerinden sonra yaşamlarını sürdürecektir. meslek ve sanatları öğrenmelerini sağlamak, çalışma ve üretme isteklerini geliştirmek veya güçlendirmektir. Çalıştırmada hükümlünün yetenek, beceri, eğilim ve zihinsel ve bedensel durumları göz önünde bulundurulur.

(3) Çocuk hükümlülerin çalıştırılması yalnızca meslek eğitime yönelik olur. Öğretim kurumlarına veya örgün eğitime devam eden çocuk ile genç hükümlüler öğretim yılı içinde atölye ve işyerlerinde çalıştırılmazlar.

(4) Bunların çalıştırılmalarında 5/6/1986 tarihli ve 3308 sayılı Meslekî Eğitim Kanununun bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır.

Kurum dışında çalışma

Madde 30- (1) Açık ceza infaz kurumlarında bulunanlar ile kapalı ceza infaz kurumlarında bulunup da açık ceza infaz kurumlarına ayrılmaya hak kazanmış hükümlüler, kurum dışındaki iş alanlarında çalıştırılabilirler.

(2) Açık ceza infaz kurumlarında bulunanlar ceza infaz kurumu personeli gözetiminde, kapalı ceza infaz kurumunda bulunanlar ise iç ve dış güvenlik personeline alınacak tedbirler altında çalıştırılırlar.

(3) Çocuk eğitimevlerinde bulunan hükümlülerin, kurum dışında çalıştırılmaları sırasında, kurum personelinin gözetimi ve muhafazası aranmaz.

(4) İş alanlarına sahip kuruluşların hükümlü çalıştırmaları teşvik olunur.

(5) Hükümlülerin kurum dışında çalışma esasları tüzükte gösterilir.

Kurum hizmetinde çalıştırma

Madde 31- (1) Kurum yönetimi, cezasının en az bir yılını iyi hâlli olarak çekmiş bulunan hükümlüleri, durumlarına uygun kurum içi hizmetlerde çalıştırabilir. Çocuk hükümlüler, kendi yaşam alanları veya eğitsel amaçlar dışında çalıştırılmazlar.

(2) Hükümlü, yöneticilerin ve personelin kişisel işlerinde çalıştırılmaz.

Ücret ve sosyal haklar

Madde 32- (1) Çalışan hükümlülere ürettiklerinden elde edilen gelirden, çalışmaları karşılığı ücret ödenir ve bu hükümlüler sosyal haklardan yararlandırılırlar.

(2) Sosyal güvenlik kurumlarına tâbi olanlar ile bunların hak sahiplerine yapılan her türlü yardım ve giderler, kendi mevzuatları çerçevesinde ilgili sosyal güvenlik kurumunca karşılanır.

YEDİNCİ BÖLÜM

Ceza İnfaz Kurumlarında Düzen ve Güvenlik

Kurumların iç güvenliği

Madde 33- (1) Kurumların iç güvenliği, Adalet Bakanlığına bağlı infaz ve koruma personeli tarafından sağlanır. İç güvenlik personeli gerektiğinde dış güvenlik personeli ile işbirliği yapar.

(2) Açık kurumlar ile çocuk eğitimevlerindeki idare ile infaz ve koruma personeli; firarların önlenmesi, asayiş ve disiplinin sağlanması için gözetim ve denetimle yükümlüdür.

Kapıların açılmaması ve temasın önlenmesi

Madde 34- (1) Kapalı ceza infaz kurumlarında oda ve koridor kapıları kapalı tutulur. Kapılar aşağıdaki hâllerde açılır:

- a) Kurum tabibine, revir, hamam ve berbere gitme, başka odaya nakil,
- b) Hastane ve duruşmaya gönderme ve başka kuruma nakil,
- c) Tahliye, ziyaret, arama, sayım, denetim, eğitim, öğretim, spor ve iyileştirme çalışmaları, kurumda çalıştırma,
- d) Kurullara çağrılma,
- e) Ölüm ile depresyon, yangın gibi olağanüstü hâller,
- f) Cezaevi idaresince gerekli görülen hâller.

(2) Hükümlüler, yukarıda sayılan hâller dışında, diğer odalardaki hükümlüler ve kurum personeli ile temasta bulunamazlar.

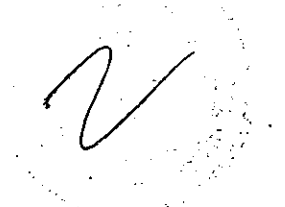
Oda ve eklentilerinde bulundurulabilecek kişisel eşyalar

Madde 35- (1) Kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlülerin oda ve eklentilerinde bulundurulabilecekleri veya bulunduramayacakları kişisel eşya, gıda, tıbbî malzeme ve diğer ihtiyaç maddeleri yönetmelikle düzenlenir.

Arama

Madde 36- (1) Kurumlarda, odalar ve eklentilerinde, hükümlülerin üst ve eşyasında habersiz olarak her zaman arama yapılabilir. Her ay bir kez mutlaka arama yapılır.

(2) Aramalar, gerektiğinde dış güvenlik personeli veya kolluk kuvvetleriyle veya diğer kamu görevlilerince ortaklaşa gerçekleştirilebilir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Disiplin Ceza ve Tedbirleri, Ödüllendirme

Disiplin cezalarının niteliği ve uygulama koşulları

Madde 37- (1) Hükümlü hakkında, kurumda, düzenli bir yaşamın sürdürülmesi, güvenliğin ve disiplinin sağlanması bakımından, kanun, tüzük, yönetmelikler ile idarenin uyulmasını emrettiği veya gerekli kıldığı davranış ve tutumları, kusurlu olarak ihlâl ettiğinde, eyleminin niteliği ile ağırlık derecesine göre kanunda belirtilen disiplin cezaları uygulanır.

(2) Suç oluşturan eylemlerden dolayı açılan kamu davası, disiplin soruşturması yapılmasını ve cezanın uygulanmasını engellemez.

Disiplin cezaları ve tedbirleri

Madde 38- (1) Çocuklar haricindeki hükümlü hakkında uygulanabilecek disiplin cezaları ağırlık derecesine göre şunlardır:

- a) Kınama,
- b) Bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma,
- c) Ücret karşılığı çalışılan işten yoksun bırakma,
- d) Haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama,
- e) Ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma,
- f) Hücreye koyma,

Toplu, bedensel, zalimane, insanlık dışı veya küçültücü cezalar disiplin cezası olarak uygulanamaz.

Kınama

Madde 39- (1) Kınama cezası, hükümlüye eyleminin kötü niteliğinin ve uygunsuzluğunun açıklanması ve tekrarı durumunda doğuracağı sonuçlara dikkatinin çekilmesidir.

(2) Kınama cezasını gerektiren eylemler tüzükte gösterilir.

Bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma

Madde 40- (1) Bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma cezası, hükümlünün bir aydan üç aya kadar süreyle kurumun kültürel ve spor etkinliklerine katılmaktan yoksun bırakılmasıdır.

(2) Bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma cezasını gerektiren eylemler tüzükte gösterilir.

Ücret karşılığı çalışılan işten yoksun bırakma

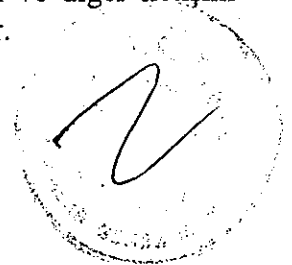
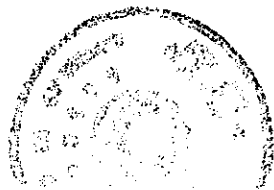
Madde 41- (1) Ücret karşılığı bir işten yoksun bırakma cezası, hükümlünün kurum yönetiminde ücret karşılığı çalıştığı işten bir aydan üç aya kadar yoksun bırakılmasıdır.

(2) Ücret karşılığı bir işten yoksun bırakma cezasını gerektiren eylemler tüzükte gösterilir.

Haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama

Madde 42- (1) Haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama cezası, hükümlünün bir aydan üç aya kadar mektup ve telgraf almak ve yollamaktan, televizyon izlemekten, radyo dinlemekten, telefon etmekten ve diğer iletişim araçlarından yararlanmasından tamamen veya kısmen yoksun bırakılmasıdır.

(2) Bu cezayı gerektiren eylemler tüzükte gösterilir.

(3) Hükümlüye gelen mektup, faks ve telgraflar, disiplin cezasının infazından sonra kendisine verilir. Aynı türden olsa bile sonraki disiplin cezasının infazına bu işlem yapılmadan başlanamaz.

(4) Anne, baba, eş, çocuk ve kardeşlerin ölüm veya ağır hastalıkları ile doğal afet hâllerinde yapılması gereken haberleşmeler ve avukat ile ilişkilerde bu madde hükmü uygulanmaz.

Ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma

Madde 43- (1) Ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezası, hükümlünün bir aydan üç aya kadar ziyaretçi görüşüne çıkarılmamasıdır.

(2) Ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezasını gerektiren eylemler tüzükte gösterilir.

(3) Resmî ve yetkili merciler ile avukatlar ve yasal temsilcilerle görüşmelerde bu madde hükmü uygulanmaz.

Hücreye koyma

Madde 44- (1) Hücreye koyma cezası, hükümlünün eylemlerinin nitelik ve ağırlığına göre bir günden on beş güne kadar, açık havaya çıkma hakkı saklı kalmak üzere, geceli ve gündüzlü bir hücrede tek başına tutulması ve her türlü temastan yoksun bırakılmasıdır.

(2) Hücreye koyma cezasını gerektiren eylemler tüzükte gösterilir.

(3) Hücre, yaşamsal gereksinimleri karşılayacak biçimde düzenlenir. Hücreye konulan hükümlünün resmî ve yetkili merciler ve avukat ile görüşmesine engel olunmaz.

Çocuk hükümlüler hakkında uygulanabilecek disiplin işlem ve cezaları

Madde 45- (1) Çocuk hükümlüler hakkında uygulanacak disiplin işlem ve cezaları şunlardır:

a) Disiplin cezasını gerektiren eylemin gerçekleşme riskinin bulunması hâlinde, bu riski ortadan kaldırmak veya soruşturma sürerken telâfisi güç ve imkânsız zararların doğmasını önlemek amacıyla uygulanan ve ceza niteliği taşımayan koruma ve önleme amaçlı disiplin tedbirleri,

b) Kurumun içinde veya dışında uyulması gereken kuralların ihlâli hâlinde uygulanacak disiplin cezaları.

(2) Disiplin işlemleri ile ilgili esas ve usuller tüzükte belirlenir.

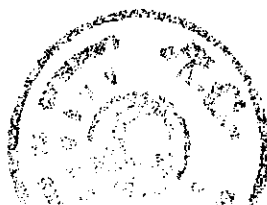
Çocuk hükümlüler hakkında uygulanabilecek disiplin cezaları

Madde 46- (1) Çocuk hükümlüler hakkında uygulanabilecek disiplin cezaları şunlardır.

- a) Uyarma,
- b) Kınama,
- c) Onarma, tazmin etme ve eski hâle getirme,
- d) Bazı faaliyetlere katılmaktan alıkoyma,
- e) Harcamalarına sınır koyma,
- f) Teşvik esaslı ayrıcalıkları geri alma,
- g) İzin ertelenmesi veya kaldırılması,
- h) Odaya kapatma.

(2) Uyarma; çocuğa eyleminin kötü niteliğinin ve uygunsuzluğunun açıklanması ve tekrarı durumunda doğuracağı sonuçlara dikkatinin çekilmesidir.

(3) Kınama; uyarı cezası verilmesine sebep olan davranışın ikinci kez tekrarı hâlinde davranışın sonuçlarına çocuğun ikinci kez dikkatinin çekilmesidir.

2

(4) Onarma, tazmin etme ve eski hâle getirme; disiplin cezası gerektiren eylemin sonuçlarının, istekli olması hâlinde çocuk tarafından, onarma, tazmin etme veya eski hâle getirme suretiyle giderilmesidir.

(5) Bazı faaliyetlere katılmaktan alıkoyma; çocuğun tüzükte gösterilen sürelerde sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere katılmaktan yoksun bırakılmasıdır.

(6) Harcamalarına sınır koyma; çocuğun çalışması karşılığında aldığı ücret ve ailesinden gelen paranın harcanmasına belli oranda sınır konulmasıdır.

(7) Teşvik esaslı ayrıcalıkları geri alma; çocuğun, beklenen davranışları göstermeleri hâlinde tanınan ayrıcalıkların geri alınmasıdır.

(8) İznin ertelenmesi veya kaldırılması; disiplin cezası gerektiren eylemin niteliğine ve ağırlık derecesine göre çocuğun izninin, tüzükte öngörülen sürelerle ertelenmesi veya kaldırılmasıdır.

(9) Odaya kapatma; çocuğun, eylemin nitelik ve ağırlığına göre tüzükte öngörülen sürelerle, açık havaya çıkma hakkı saklı kalmak üzere gece ve gündüz tek başına bir odada tutulmasıdır.

Disiplin soruşturması

Madde 47- (1) Kınama ve bazı etkinliklerden alıkoyma cezaları kurumun en üst amiri tarafından verilir ve uygulanır.

(2) Hükümlülerin diğer disiplin cezalarını gerektiren eylemlerinin öğrenilmesinden itibaren derhâl ve en geç iki gün içinde kurum en üst amirince atanan bir görevli tarafından soruşturmaya başlanır.

(3) Soruşturma en geç yedi gün içerisinde tamamlanır ve düzenlenen rapor ve ekleri disiplin kuruluna sunulur. Soruşturma süresi eylemin ve soruşturmanın niteliğine göre infaz hâkiminin yazılı onayı ile yedi güne kadar uzatılabilir.

(4) Savunma alınmadan disiplin cezası verilemez. Haklarında disiplin soruşturması yapılanlara, yüklenen eylemin niteliği ve sonuçları ile üç gün içinde savunmalarını vermeleri, aksi hâlde bu haklarından vazgeçmiş sayılacakları yazılı olarak bildirilir. Savunma yazılı olarak sunulabileceği gibi sözlü olarak da yapılabilir. Sözlü savunma tutanakla saptanır. Türkçe bilmeyenlerle, sağır ve dilsizlerin savunmaları tercüman aracılığıyla alınır.

(5) Disiplin cezaları disiplin kurulunca evrak üzerinden görüşülerek en geç üç gün içinde karara bağlanır. Disiplin kurulu, yasada yazılı disiplin cezası uygulanmasına veya disiplin cezası verilmesine yer olmadığına karar verebilir. Disiplin kurulu kararları gerekçeli olarak yazılır ve kararda şikâyet mercii ve süresi açıkça gösterilir.

(6) Disiplin kurulu kararı, haklarında soruşturma yapılanlara yönetim tarafından derhâl tebliğ edilir.

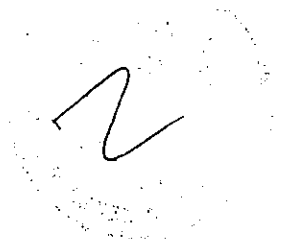
(7) Kurumun iç düzenini ve hükümlülerin yaşam ve beden bütünlüklerinin ciddi tehlike altında bulunması nedeniyle derhâl tedbir alınması zorunlu olan hâllerde, kurumun en üst amiri 49 uncu maddede belirtilen tedbirleri almakla beraber soruşturmayı başlatır. Bu hâlde infaz hâkimine bilgi verilir.

Disiplin cezalarının infazı ve kaldırılması

Madde 48- (1) Disiplin cezalarının infazı:

a) Hücreye koyma cezasına ilişkin hükümler saklı kalmak üzere, kesinleşen disiplin cezalarının infazına derhâl başlanır. Birden fazla disiplin cezası verilmiş olması hâlinde, bu cezalar kesinleşme tarihleri sırasına göre ayrı ayrı infaz edilir. Bir cezanın infazı tamamlanmadan diğerinin infazına başlanmaz.

b) Disiplin cezalarının tamamı infaz edilip kaldırılmadıkça şartla salıverilme işlemi yapılmaz, ancak bu süre bihakkın salıverme tarihini geçemez.

c) Hücreye koyma cezasına ilişkin disiplin cezalarının infazından önce ve infazı sırasında hükümlü, tabip tarafından muayene edilir. İlgilinin bu cezaya katlanamayacağı anlaşılırsa cezanın infazı sonraya bırakılır veya tabibin belirleyeceği aralıklarla infaz edilir. Şartla salıverilme tarihine kadar hükümlünün iyileşemeyeceğinin, tam teşekküllü devlet veya üniversite hastanesi sağlık kurulu raporu ile saptanması hâlinde hücreye koyma cezası infaz edilmez; yerine ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezası iki katı süreyle uygulanır. Raporlar infaz dosyasına konulur.

(2) Disiplin cezasının kaldırılmasında ve iyi hâlin kazanılmasında aşağıda belirtilen süreler esas alınır:

a) İnfaz edildiği tarihten itibaren kınama cezası onbeş gün, bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma cezası bir ay sonunda kurumun üst amiri tarafından; haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama cezası iki ay, ücret karşılığı çalışılan işten yoksun bırakma cezası üç ay, ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezası üç ay, hücreye koyma cezası veya hücreye koyma cezasından çevrilme ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezası altı ay sonunda, disiplin cezası almamak ve iyi hâlli olmak koşuluyla, kurumun en üst amirinin önerisi ve disiplin kurulu kararıyla kaldırılır.

b) Çocuk hükümlüler hakkında verilen disiplin cezalarının kaldırılması:

1) Uyarma ve kınama cezaları kararla birlikte; onarma, tazmin etme ve eski hâle getirme cezası yedi gün; bazı faaliyetlere katılmaktan alıkoyma cezası onbeş gün; harcamalarına sınır koyma cezası otuz gün; teşvik esaslı ayrıcalıkları geri alma cezası kırkbeş gün, iznin ertelenmesi veya kaldırılması cezası altmış gün; odaya kapatma cezası doksan günün geçmesi ile kendiliğinden kalkmış sayılır.

2) Disiplin kurulu, kurum kurallarına uyma, iyileştirme programında ilerleme veya verilen ceza ile amaçlanan sonucun gerçekleşmesi durumunda çocuk hakkında vermiş olduğu cezayı süre koşulu aranmaksızın her zaman kaldırabilir.

Yönetim tarafından alınabilecek tedbirler

Madde 49- (1) Yönetim, disiplin soruşturması yapılan hükümlünün odasını, iş ve çalışma yerini değiştirebilir, hükümlüyü kurumun başka kesimine nakledebilir veya diğer hükümlülerden ayırabilir.

(2) Kurumun düzeninin ve kişilerin güvenliklerinin ciddi tehlikeyle karşı karşıya kalması hâlinde, asayiş ve düzeni sağlamak için kanunda açıkça belirtilmeyen diğer tedbirler de alınır. Tedbirlerin uygulanması, disiplin cezasının verilmesine engel olmaz.

Zorlayıcı araçların kullanılması

Madde 50- (1) Hiçbir hâlde zincir ve demire vurmak tedbir olarak uygulanmaz. Kelépçe ve bedensel hareketleri kısıtlayıcı araçlar;

a) Yetkili makamın önüne getirildiğinde çıkarılmak kaydıyla, sevk ve nakil sırasında kaçmayı önlemek için,

b) Tabibin talimat ve gözetiminde olmak üzere tıbbî nedenlerle,

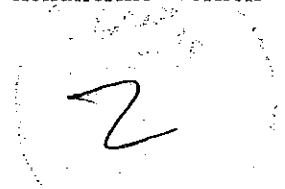
c) Diğer kontrol usullerinin yetersizliği hâlinde hükümlünün kendisine veya başkalarına zarar vermesine veya eşyayı tahrip etmesine engel olmak için kurum en üst amirinin emriyle,

kullanılabilir.

(2) Çocuk hükümlüler için birinci fıkranın (a) bendi hükmü uygulanmaz.

Ödüllendirme

Madde 51- (1) Kurum içindeki veya dışındaki genel durumları, iyileştirme faaliyetlerine ilgileri ve uyumları, kurum düzenine karşı tutumları, kendilerine verilen

işlerdeki gayretleri gibi beklenen davranış ve tutumları gösteren hükümlülere teşvik esaslı ayrıcalıklar tanınır.

(2) Birinci fıkra hükmü, çocuk hükümlüler için de geçerlidir.

(3) Ödüllendirme sisteminin esas ve usulleri tüzükte gösterilir.

Şikâyet ve itiraz

Madde 52- (1) Disiplin cezalarına ve tedbirlerine karşı şikâyet ve itiraz durumunda 16/5/2001 tarihli ve 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu hükümleri uygulanır.

(2) Diğer mevzuattan kaynaklanan dilekçe ve şikâyet hakkı saklıdır.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Hükümlülerin Nakilleri

Nakiller

Madde 53- (1) Hükümlüler, kendi istekleri veya toplu sevk, disiplin, asayiş ve güvenlik, hastalık, eğitim, öğretim, suç ve yargılama yeri nedenleriyle başka bir kuruma nakledilebilirler.

(2) Hükümlü nakilden önce aranır ve kurum tabibine, yoksa diğer bir resmî tabibe muayene ettirilir; muayene sonucu yola çıkarılamayacağı anlaşılanlar, kurumun en üst amirince derhâl resmî bir sağlık kuruluşuna sevk edilir. Mazeretinin, biri hastalığın uzmanı olmak üzere en az iki uzman tabibin imzaladığı ve hastane baştabibinin onayladığı resmî rapor ile belgelenmesi hâlinde nakil, mazeret ortadan kalkıncaya kadar geri bırakılır ve durum Adalet Bakanlığına bildirilir.

Kendi istekleri ile nakil

Madde 54- (1) Hükümlülerin kendi istekleri ile bulundukları kurumdan başka kurumlara nakledilebilmeleri için:

a) Gitmek istedikleri kurumlardan durumlarına uygun en az üç yeri belirten bir dilekçe vermeleri,

b) Nakil giderlerini peşin olarak ödemeyi kabul etmeleri,

c) Şartla salıverilmelerine beş aydan az süre kalmamış olması,

d) İyi hâl göstermeleri, disiplin cezası alınmamış veya kaldırılmış olması,

e) İstekte bulunulan kurumda yer, kapsama gücü ve sınıfının uygun bulunması ve tutukevi olmaması,

f) Mahkûmiyet sürelerine uygun hükümlülerin barındırıldığı bir kurum olması,

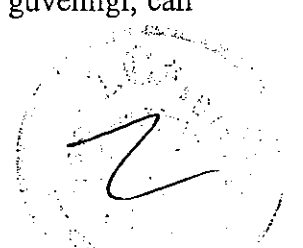
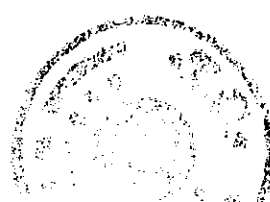
g) Daha önce disiplin nedeniyle ayrılmak zorunda kaldıkları kurum olmaması gerekir.

(2) Bu hükümlüler nakledildikleri kurumlarda, eğitim öğretim veya hastalık nedeniyle nakil hariç bir yıl kalmak zorundadırlar. Çocuklar bakımından bu süre altı ay olarak uygulanır.

Disiplin nedeniyle nakil

Madde 55- (1) Hükümlü, hücreye koyma cezasını gerektiren eylemlerde bulunması hâlinde kurum yönetimince hakkında disiplin işlemi yapılır ve kurum en üst amirinin istemi üzerine Bakanlıkça başka kurumlara nakledilebilir. Disiplin cezaları yeni kurumlarda çektirilir.

(2) Bu hükümlüler nakledildikleri kurumlarda, mahkeme kararı, kurum güvenliği, can güvenliği veya hastalık sebepleriyle nakil hariç, altı ay kalmak zorundadırlar.

Zorunlu nedenlerle nakil

Madde 56- (1) Kurumların elverişsiz ve yetersiz kalması, kapsama gücünün aşılması, kullanılamaz hâle gelmesi, asayiş, güvenlik, doğal afet, yangın ve büyük onarım gibi zorunlu nedenlerle başka kurumlara nakledilmeleri gerekli görülen hükümlüler, yargı çevresi dışında Adalet Bakanlığınca belirlenen ve konumlarına uygun olan diğer kurumlara nakledilebilirler.

Hastalık nedeniyle nakil

Madde 57- (1) Hastaneye sevki zorunlu görülen hükümlü, bulunduğu yere en yakın tam teşekküllü Devlet veya üniversite hastanesinin hükümlü koğuşuna yatırılır.

(2) Bu hastanelere gönderilen hükümlülerin başka yerlerdeki hastanelere sevki, sağlık kurulu raporuyla, acil ve yaşamsal tehlikesi bulunması hâlinde, varsa biri hastalığın uzmanı olmak üzere iki uzman tabipçe verilip, baştabip tarafından onaylanan ve hastalığın sebebi, tedavinin hangi sebeple bulunduğu hastanede gerçekleştirilemediği, hastaya nerede ve ne tür bir tedavi gerektiğini açıkça belirten bir raporla mümkündür. Bu durumda da en yakın ve hükümlü koğuşu bulunan Devlet veya üniversite hastaneleri tercih edilir.

(3) Hükümlünün bu hastanelerde kontrol ve tedavisinin devam edip etmeyeceğinin sağlık kurulu raporuyla belgelendirilmesi gerekir; aksi hâlde hükümlü ait olduğu kuruma iade edilir.

(4) Hükümlü, acil hâller dışında özel sağlık kuruluşlarında tedavi edilemez. Acil hâllerin varlığı hâlinde Adalet Bakanlığına bilgi verilir.

(5) Hükümlü, sağlık nedenleriyle bulunduğu kurumda kalmasının uygun olmadığı, kurum tabibinin önerisi ve en üst amirinin isteği üzerine alınacak sağlık kurulu raporuyla belirlendiği takdirde, başka kurumlara nakledilebilir.

Nakillerde alınacak tedbirler

Madde 58- (1) Hükümlülerin kuruma veya başka bir yere götürülüp getirilmesi sırasında, hâlkla bir araya gelmelerine ve başkaları tarafından görülmelerine engel olacak tedbirler alınır.

(2) Hükümlü, havalandırma ve ışık durumu yetersiz araçlarla, eziyet verici veya onur kırıcı şekilde nakledilemez. Nakil sırasında alınacak tedbirler, hükümlünün firarını önleyici ve yukarıdaki fıkra yazılı engelleri gerçekleştirici sınırları aşamaz ve birbirleriyle ve görevlilerle herhangi bir tartışmaya girmelerini engelleyici boyutları geçemez.

(3) Açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitimevlerine nakiller kurum personelinin gözetiminde yapılır.

(4) Nakil sırasında hükümlünün iâşe ve bedensel ihtiyaçları giderilir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

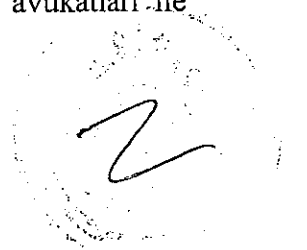
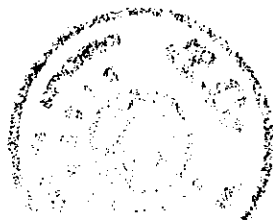
Ceza İnfaz Kurumunda Hükümlünün Hakları, Güvenceleri ve Kısıtlamalar

BİRİNCİ BÖLÜM

Savunma Haklarının Kullanılması, Kültür ve Sanat Etkinliklerine Katılma, İfade Özgürlüğü

Avukat ve noterle görüşme hakkı

Madde 59- (1) Hükümlü, avukatlık mesleğinin icrası çerçevesinde avukatları ile vekâletnamesi olmaksızın en çok iki kez görüşme hakkına sahiptir.

(2) Avukat ve noter ile görüşme, meslek kimliklerinin ibrazı üzerine, tatil günleri dışında ve çalışma saatleri içinde, bu iş için ayrılan görüşme yerlerinde, konuşulanların duyulamayacağı, ancak güvenlik nedeniyle görülebileceği bir biçimde yapılır.

(3) Avukatlar, vekâletnameleri olsa da aynı anda birden fazla hükümlü ile görüşme yapamazlar.

(4) Avukatların savunmaya ilişkin belgeleri, dosyaları ve müvekilleri ile yaptıkları konuşmaların kayıtları incelemeye tâbi tutulamaz.

(5) Yabancı ülkelerde haklarında soruşturma veya kovuşturma yapılmakta olan, yabancı ülke veya uluslararası yargı mercilerinde dava açmak isteyen, leh veya aleyhine açılmış davası olan Türk vatandaşı veya yabancı uyruklu hükümlülerle yabancı uyruklu avukatları, bu soruşturma, kovuşturma, açılacak veya açılmış davalarla sınırlı olmak ve vekâletname sunmak koşuluyla görüşebilirler. Vekâletnamesi olmayan yabancı uyruklu avukatlar, hükümlü ile Türkiye barolarına kayıtlı bir avukatla birlikte görüşme yapabilirler.

Kültür ve sanat etkinliklerine katılma, ifade özgürlüğü,

Madde 60- (1) Ceza infaz kurumlarında, olanaklar elverdiğince, kültürün ve sanatın çeşitli dallarını temsil eden programlar hazırlanır ve hükümlülerin bunlara katılmaları hususundaki usuller düzenlenir.

(2) Bu programların temel hedefi, hükümlülerin ifade yeteneklerini geliştirmelerini ve bilgilerini arttırmalarını sağlamaktır.

(3) Kurumun kültür ve sanat programları, Adalet Bakanlığınca belirlenen esaslara göre kurum en üst amiri tarafından düzenlenir. Bu maksatla devletin kültür ve sanat işleriyle görevli kuruluşları gerekli yardımları yaparlar.

(4) Hükümlülerin ifade özgürlüğü çerçevesinde gerçekleştirebilecekleri yayın etkinlikleri, kurumda çalışma esaslarını düzenleyen hükümlere ve bu husustaki koşullara bağlıdır.

Kütüphaneden yararlanma

Madde 61-(1) Ceza infaz kurumlarında, kurumun büyüklüğüne göre, kütüphane veya kitaplık oluşturulur. Kütüphanelerde veya kitaplıklarda verilen derslere kaynaklık edecek kitapların yanı sıra, olanaklar ölçüsünde hükümlülerin boş zamanlarını değerlendirmelerini, okuma alışkanlığı edinmelerini ve kültür bakımından ufuklarını geliştirmelerini sağlayacak kitaplar da bulundurulur.

(2) Hükümlüye kurum kütüphanesinden yararlanma imkanı verilir.

(3) Bu hizmet gezici kitaplıklarla da yerine getirilebilir.

Sürelili veya süresiz yayınlardan yararlanma hakkı

Madde 62- (1) Hükümlü, mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla süreli ve süresiz yayınlardan bedelini ödeyerek yararlanma hakkına sahiptir.

(2) Resmî kurumlarla, üniversiteler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla bakanlar kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflar ve kamu yararına çalışan dernekler tarafından çıkartılan gazete, kitap ve basılı yayınlar, hükümlü ve tutuklulara ücretsiz olarak ve serbestçe verilir. Eğitim ve öğretimine devam eden hükümlü ve tutukluların ders kitapları denetime tâbi tutulamaz.

(3) Odalarda, ihtiyaçtan çok yayın bulundurulmaz. Bu nedenle el konulan yayınlar hükümlü adına emanet eşya deposunda korunur. Kurum güvenliğini tehlikeye düşüren veya müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsayan her türlü yayın hükümlüye verilmez.

2

İKİNCİ BÖLÜM

Günlük Yaşamda Haklar ve Yükümlülükler

Hükümlünün barındırılması ve yatırılması

Madde 63- (1) Tehlikeli hâli bulunan hükümlü ancak bir veya üç kişilik odalarda, diğer hükümlüler ise kurumun fizik yapısı, kapasite durumu ve güvenlik gerekleri göz önüne alınarak cezaevi yönetimi tarafından belirlenecek sayıda mahkumun kalabileceği odalarda barındırılırlar.

(2) Her hükümlüye yöresel iklime uygun nitelikte tek tip yatak ve yeterli sayıda yatak takımı verilir.

(3) Kadınların erkeklerle, hükümlülerin tutuklularla, çocukların ve küçüklerin birbirleriyle ve yetişkinlerle, örgüt veya çıkar amaçlı örgüt suçluları ile terör suçlularının Kanunda sayılan hâller dışında bir araya gelmelerine ve bağlantı kurmalarına izin verilmez.

(4) Odalarda ve kısımda iklim koşulları göz önüne alınarak yeterli yer, ışık, ısınma ve havalandırma ve hijyen sağlanır.

Hükümlünün giydirilmesi

Madde 64- (1) Muhtaç hükümlülere talepleri hâlinde, idare tarafından iklime ve sağlığa uygun giysiler verilir.

(2) Hükümlülerin giysileri iç ve dış güvenlik personelinin giymekte olduğu üniformalara benzer şekil ve renkte olamaz.

Hükümlünün bakıma muhtaç çocuklarının barındırılması

Madde 65- (1) Anaları hükümlü olup da, dışarıda korumasına bırakılacak kimsesi bulunmayan sıfır-altı yaş grubundaki çocuklar, analarının yanında kalabilirler. Bu çocuklar gündüzleri ceza infaz kurumu bünyesindeki veya Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu veya diğer kurum ve kuruluşlara ait kreş ve gündüz bakımevlerinde barındırılırlar.

(2) Analarının yanında kalan çocuklara, yaş ve durumlarına ve ihtiyaçlarına göre yiyecek ve içecek verilir.

(3) Üç yaşını doldurmuş çocuklar, hâkim kararıyla çocuk yuvalarına veya yetiştirme yurtlarına yerleştirilebilirler. Bu çocukların belirlenecek bir program ve usule göre zaman zaman analarıyla temasları sağlanır.

Hükümlünün telefon ile haberleşme hakkı

Madde 66- (1) Kapalı ceza infaz kurumlarındaki hükümlüler, Tüzükte belirlenen esas ve usullere göre idarenin kontrolündeki ücretli telefonlar ile görüşme yapabilirler. Telefon görüşmesi idarece dinlenir ve kayıt altına alınır. Bu hak tehlikeli halde bulunan ve örgüt mensubu hükümlüler bakımından kısıtlanabilir.

(2) Açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitimevlerinde hükümlüler, ücretli telefonlarla serbestçe görüşme yapabilirler.

(3) Açık ve kapalı ceza infaz kurumlarındaki hükümlüler altsoy, üstsoy, eş ve kardeşlerinin ölüm veya ağır hastalık hâllerinde, kuruma ait telefon ve faks cihazından derhâl yararlanırlar. Görüşmeler, tutanak ile belgelenir ve tutanaklar özel bir dosyada saklanır.

(4) Hükümlüler açık ve kapalı ceza infaz kurumlarında, çocuk eğitimevlerinde araç telefonu, telsiz telefon veya cep telefonu ve benzeri iletişim araçlarını bulunduramaz ve kullanamazlar.

Hükümlünün radyo, televizyon yayınları ile internet olanaklarından yararlanma hakkı

Madde 67- (1) Hükümlü, ceza infaz kurumlarında merkezî yayın sistemi bulunduğu takdirde bu sisteme bağlı olarak radyo ve televizyon yayınlarını izleme hakkına sahiptir.

(2) Merkezî yayın sistemi bulunmayan kurumlarda yararlı olmayan yayınların izlenmesini ve dinlenmesini engelleyecek önlemler alınmak suretiyle bağımsız anten kullanılarak televizyon ve radyo izlenmesine ve dinlenmesine izin verilir. Bu cihazlar bedeli kendisi tarafından ödenmek koşuluyla hükümlü adına kurumca satın alınır. Her ne biçimde olursa olsun dışardan gelenler tarafından getirilen radyo, televizyon ve bilgisayarlar kuruma alınmaz. Ancak, Adalet Bakanlığının uygun görmesi hâlinde eğitim ve kültürel amaçlı olarak bilgisayarın ceza infaz kurumuna alınmasına izin verilebilir.

(3) Kapalı ve açık ceza infaz kurumları ile çocuk ve küçük eğitimevlerinde ancak, eğitim ve iyileştirme programları çerçevesinde kurum yönetimince belirlenen yerlerde görsel ve işitsel eğitim araç ve gereçlerinin kullanımına izin verilebilir. Eğitim ve iyileştirme programları gerekli kıldığı takdirde denetim altında internetten yararlanılabilir. Hükümlü odasında bilgisayar bulunduramaz.

(4) Bu haklar, tehlikeli halde bulunan veya örgüt mensubu hükümlüler bakımından kısıtlanabilir.

Hükümlünün mektup, faks ve telgrafları alma ve gönderme hakkı

Madde 68- (1) Hükümlü, bu maddede belirlenen kısıtlamalar dışında, kendisine gönderilen mektup, faks ve telgrafları alma ve ücretleri kendisince karşılanmak koşuluyla, gönderme hakkına sahiptir.

(2) Hükümlü tarafından gönderilen ve kendisine gelen mektup, faks ve telgraflar; mektup okuma komisyonu bulunan kurumlarda bu komisyon, olmayanlarda kurumun en üst amirince denetlenir.

(3) Kurumun asayiş ve güvenliğini tehlikeye düşüren, görevli personeli hedef gösteren, terör ve çıkar amaçlı suç örgütü veya diğer suç örgütleri mensuplarının haberleşmelerine neden olan, kişi veya kuruluşları paniğe yöneltmek yalan ve yanlış bilgileri, tehdit ve hakareti içeren mektup, faks ve telgraflar hükümlüye verilmez. Hükümlü tarafından yazılmış ise gönderilmez.

(4) Hükümlü tarafından resmî makamlara veya savunması için avukatına gönderilen mektup, faks ve telgraflar denetime tâbi değildir.

Hükümlüye dışarıdan gönderilen hediye kabul etme hakkı

Madde 69- (1) Kapalı ceza infaz kurumlarındaki hükümlü dinî bayram, yılbaşı veya kendi doğum günlerinde, dışarıdan gönderilen ve kurum güvenliği için tehlikeli olmayan bir hediye kabul etme hakkına sahiptir. Bunun esas ve usulleri tüzükte gösterilir.

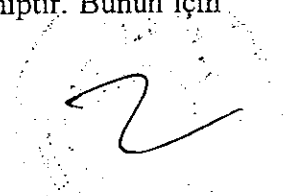
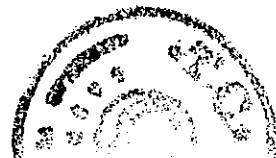
Din ve vicdan özgürlüğü

Madde 70- (1) Hükümlü ceza infaz kurumunda, mensup bulunduğu dinin ibadetlerini, düzeni bozmayacak ve çalışmayı engellemeyecek biçimde serbestçe yerine getirebilir ve ibadette kullanılan eşyayı, dinî yaşamı bakımından zorunlu olan kitap ve eserleri temin ve bulunduğu yerlerde muhafaza edebilir.

(2) Hükümlünün, mensup bulunduğu dinin görevlilerince ziyaret edilmesine ve onlarla iletişim kurmasına, kurum güvenliğini tehlikeye düşürmemek koşuluyla, izin verilir.

Hükümlünün muayene ve tedavi istekleri

Madde 71- (1) Hükümlü beden ve ruh sağlığının korunması, hastalıklarının tanısı için muayene ve tedavi olanaklarından, tıbbî araçlardan yararlanma hakkına sahiptir. Bunun için

hükümlü öncelikle kurum revirinde, mümkün olmaması halinde Devlet veya üniversite hastanelerinin mahkum koğuşlarında tedavi ettirilir.

Hükümlünün beslenmesi

Madde 72- (1) Hükümlüye Adalet ve Sağlık Bakanlıklarınca birlikte belirlenecek kalori esasına göre, sağlıklı ve güçlü kalması için nitelik ve nicelik olarak besleyici, sağlık koşullarına uygun, makul çeşitlilikte, yaş, sağlık, çalıştığı işin özelliği, dinî ve kültürel gerekleri göz önünde tutularak besin verilir ve içme suyu sağlanır.

(2) Hükümlü kendisine verilen günlük besin ve ihtiyaç maddeleri dışındaki ihtiyaçlarını kurum kantininden sağlayabilir. Kantini bulunmayan kurumlarda, bu maddeler, idarenin izin ve kontrolü altında dışardan sağlanabilir.

(3) Hasta hükümlüye kurum tabibinin belirleyeceği besinler verilir.

Kurumda annesiyle birlikte kalan çocuklara ve süt emziren annelere durumlarına uygun gıda verilir.

DÖRDÜNCÜ KISIM

İyileştirme

BİRİNCİ BÖLÜM

Bireyselleştirme

İyileştirme rejiminin belirlenmesi

Madde 73- (1) Hükümlünün geçmişi, suçluluk nedenleri, suç sicili, fizik yeteneği ve ruhsal yapısı, kişisel doğası, arzedeabileceği tehlike hâlleri, hapis cezasının süresi, salıverildikten sonraki beklentisi dikkate alınarak, toplumun hukuka uygun hareket eden ve üretken bir üyesi olarak yaşamını sürdürmesini sağlayacak ve bireysel ihtiyaçlarına uygun bir biçimde iyileştirme programları uygulanır. Bu programların hazırlanması ve uygulanması amacıyla ceza infaz kurumlarında eğitim ve psiko-sosyal hizmet servisleri oluşturulur.

(2) Hükümlü amaca uygun iyileştirme gereklerinin gerçekleştirilebileceği kurumlara veya bölümlere yerleştirilir.

Hükümlülerin sayısı ve uygulanacak güvenlik tedbirleri

Madde 74- (1) Hükümlülerin yerleştirildikleri kurum veya bölümlerde bireyselleştirmeyi mümkün kılacak sayıda bulundurulmalarına özen gösterilir.

(2) İyileştirme programları uygulanan grupların özelliklerine göre değişik güvenlik tedbirlerine yer verilir.

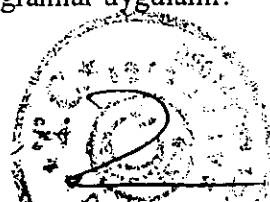
(3) Tehlikeli hâlde oldukları saptanan hükümlüler, bireyselleştirilmeleri için yapılacak çalışmalarda on kişiyi aşacak biçimde gruplandırılmaz.

İKİNCİ BÖLÜM

Eğitim

Eğitim programları

Madde 75- (1) Ceza infaz kurumlarında bulunduğu süre içinde hükümlüye, kişiliğini geliştirecek, eğitimini güçlendirecek, yeni beceriler elde etmesini, suç işleme eğilimini yok etmeyi sağlayacak ve salıverilme sonrasına hazırlayacak programlar uygulanır.

Hükümlünün yaş, ceza süresi ve yeteneklerine öncelik verilerek ekonomik ve kültür durumuna uygun biçimde düzenlenen eğitim programları; temel eğitim, orta ve yükseköğretim, meslek eğitimi, din eğitimi, beden eğitimi, kütüphane ve psiko-sosyal hizmet konularını kapsar.

Öğretimden yararlanma

Madde 76- (1) Açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitimevlerinde bulunan hükümlülerin örgün ve yaygın, kapalı ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerin yaygın öğretimden, yararlanmaları sağlanır.

Dernekler, vakıflar, gönüllü kuruluşlar ve kamu kurum ve kuruluşları ile ilişkiler

Madde 77- (1) Hükümlülerin iyileştirilme çabalarında başarıya ulaşılması için dernekler, vakıflar ve gönüllü kişi ve kuruluşlar ile işbirliği yapılabilir. Kamu kurum ve kuruluşları bu maksatla olanakları ölçüsünde, gerekli yardımları yapmakla yükümlüdürler.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Sağlığın Korunması ve Tıbbî Müdahâleler

Hükümlünün muayene ve tedavisi

Madde 78- (1) Kurumun sağlık koşullarının düzenlenmesi, hükümlünün acil veya olağan muayene ve tedavisi kurumun yetkili tabibince yapılır ve genel veya hastalık nedeniyle yapılan tüm muayene ve tedavi sonuçları, sağlık izleme kartına işlenir ve dosyasında saklanır.

(2) Sağlık Bakanlığı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile zorunlu durumlarda üniversitelerin sağlık kuruluşları hükümlülerin tedavileri bakımından gerekli yardımları yapmakla görevlidirler.

(3) Rızası olsa bile hiçbir hükümlü üzerinde tıbbî deney yapılamaz.

Sağlık denetimi

Madde 79- (1) Kurum tabibi, kurumu ayda en az bir kez denetleyerek genel ve özel önlem alınması gereken hastalıklar ile kurumda sağlık koşulları yönünden alınması gereken önerileri içeren bir rapor düzenler ve kurum yönetimine verir.

Hastaneye sevk

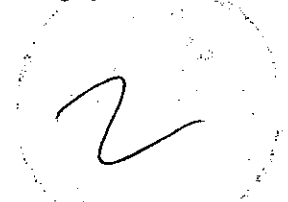
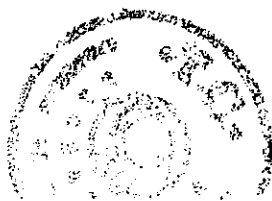
Madde 80- (1) Hükümlünün sağlık nedeniyle hastaneye sevkine gerek duyulduğunda durum kurum tabibi tarafından derhâl bir raporla ceza infaz kurumu yönetimine bildirilir.

İnfazı engelleyecek hastalık hâli

Madde 81- (1) Kurum tabibi veya görevli tabip tarafından yapılan muayene ve incelemeler sonucunda hükümlünün cezasını yerine getirmesine engel olabilecek hastalığı saptanırsa, durum kurum yönetimine bildirilir.

Hükümlünün kendisine verilen yiyecek ve içecekleri reddetmesi

Madde 82- (1) Hükümlüler, hangi nedenle olursa olsun, kendilerine verilen yiyecek ve içecekleri sürekli olarak reddettikleri takdirde; bu hareketlerinin kötü sonuçları ile bırakacağı bedensel ve ruhsal hasarlar konusunda ceza infaz kurumu tabibince bilgilendirilirler. Psiko-sosyal hizmet birimince de bu hareketlerinden vazgeçmeleri yolunda

çalışmalar yapılır ve sonuç alınamaması hâlinde, beslenmelerine kurum tabibince belirlenen rejime göre uygun ortamda başlanır.

(2) Beslenmeyi reddederek açlık grevi veya ölüm orucunda bulunan hükümlülerden, birinci fıkra gereğince alınan tedbirlere ve yapılan çalışmalara rağmen hayatî tehlikeye girdiği veya bilincinin bozulduğu tabipçe belirlenenler hakkında, isteklerine bakılmaksızın kurumda, olanak bulunmadığı takdirde derhâl hastaneye kaldırılmak suretiyle muayene ve teşhise yönelik tıbbî araştırma, tedavi ve beslenme gibi tedbirler, sağlık ve hayatları için tehlike oluşturmamak şartıyla uygulanır.

(3) Yukarıda belirtilen hâller dışında, bir sağlık sorunu olup da muayene ve tedaviyi reddeden hükümlülerin sağlık veya hayatlarının ciddi tehlike içinde olması veya ceza infaz kurumunda bulunanların sağlık veya hayatları için tehlike oluşturan bir durumun varlığı hâlinde de ikinci fıkra hükümleri uygulanır.

(4) Bu maddede öngörülen tedbirler, kurum tabibinin tavsiye ve yönetimi altında uygulanır. Ancak kurum tabibinin zamanında müdahale edememesi veya gecikmesi hükümlü için hayatî tehlike doğurabilecek ise, bu tedbirlere ikinci fıkroda belirtilen şartlar aranmaksızın başvurulur.

(5) Bu madde uyarınca hükümlülerin sağlıklarının korunması ve tedavilerine yönelik zorlayıcı tedbirler, onur kırıcı nitelikte olmamak şartıyla uygulanır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Dışarıyla İlişkiler

Hükümlüyü ziyaret

Madde 83- (1) Hükümlü, belgelendirilmesi koşuluyla eşi, üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımları ile vasisi veya kayyımı tarafından haftada bir kez ve ayrıca kuruma kabullerinde, zorunlu hâller dışında bir daha değiştirilmemek üzere, ad ve adreslerini bildirdiği en fazla üç kişi tarafından, yarım saatten az ve bir saatten fazla olmamak üzere çalışma saatleri içinde ziyaret edilebilir.

(2) Birinci fıkroda belirtilen kişiler dışındaki kimselerin ziyaretine Cumhuriyet başsavcılığı tarafından yazılı olarak izin verilebilir.

(3) Görüşler, koşul ve süreleri Adalet Bakanlığınca belirlenecek yönetmeliklerle kapalı ve açık olmak üzere iki biçimde yaptırılır.

Yabancı hükümlülerini ziyaret

Madde 84- (1) Yabancı hükümlülerin vatandaşı olduğu devletin diplomatik temsilciliği veya konsoloslğunun ziyaret istemleri mevzuatta belirlenen esas ve usullere uygun olarak geciktirilmeden yerine getirilir.

(2) Diplomatik temsilciliği veya konsoloslğu bulunmayan devletler vatandaşlığındaki hükümlüler ile mülteci veya vatansız olan hükümlülerin, yararlarını koruyan devletin diplomatik temsilciliği veya bu gibi kimseleri koruma görevini üstlenmiş ulusal veya uluslararası kuruluşlarla görüştürülmelerinde yukarıdaki fıkra hükmü uygulanır.

(3) 83 üncü madde hükümleri saklıdır.

Heyetlerin ceza infaz kurumlarını ziyaretleri

Madde 85- (1) Resmî kurum ve kuruluşlar, heyet hâlinde veya bireysel olarak ceza infaz kurumlarını ziyaret edebilmek ve hükümlülerle görüşebilmek için Adalet Bakanlığından izin almak zorundadırlar. Bilimsel araştırma yapanlarla görsel ve yazılı basın mensupları hakkında da bu hüküm uygulanır.

2

(2) Hükümlü denetim amacıyla yalnızca, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerle yetkisi kabul edilen kurum ve kuruluşların temsilcileri tarafından gerekçesi belirtilmek suretiyle ve Adalet Bakanlığının izniyle ziyaret edilebilir.

(3) Bu ziyaret ve görüşmelerde güvenliği tehlikeye düşürmeyecek tedbirler kurum yönetimince alınır. Ziyaret ve görüşmeler yasal zorunluluk olmadıkça kurum personelinin gözetiminde yapılır.

(4) Güvenlik bakımından bir araya getirilemeyecek hükümlülerle toplu görüşme yapılamaz. Önceden izin verilmiş olsa bile doğal afet, yangın ve ayaklanma gibi olağanüstü durumlarda ziyaret ve görüşmeler ertelenebilir.

Ziyaret ve görüşlerde uyulacak esaslar

Madde 86- (1) Kapalı ve açık ceza infaz kurumlarına ziyaret veya görüşe gelen resmî heyet ve özel kişiler, kurum güvenliğini tehlikeye sokacak davranışlarda bulunamaz, kurum güvenliği için alınan ve uygulanan yasal ve idarî tedbirlerin değiştirilmesini isteyemezler.

(2) Kurumun düzen ve güvenliğini, hükümlülerin sağlığını bozabilecek nitelikteki eşya ve maddeler ile her türlü iletişim araçları ve taşıma izin belgesi olsa da silahlar kuruma sokulamaz. Ziyaret ve görüşlerde hükümlülere para, kıymetli evrak ve eşya verilemez.

(3) Kurum personeli ve dış güvenlik personeli dahil olmak üzere, sıfat ve görevi ne olursa olsun, ceza infaz kurumlarına girenler duyarlı kapıdan geçmek zorundadır. Bu kişilerin üstleri metal dedektörle aranır; eşyaları x-ray cihazından veya benzeri güvenlik sistemlerinden geçirilir, ayrıca şüphe hâlinde elle aranır. Bu cihazların bulunmadığı yerlerde arama ve kontrol elle yapılır. Ancak milletvekilleri, mülkî amirler, hâkim, Cumhuriyet savcıları ve bu sınıftan sayılanlar, avukatlar, noterler, ceza infaz kurumları ve tutukevleri kontrolörleri, izleme kurulu başkan ve üyeleri, uluslararası sözleşmelerle yetkileri tanınmış kişi ve kuruluşların temsilcileri, ceza infaz kurumu ve tutukevi koruma birlik komutanı ile kurum müdürünün üstleri ağır cezayı gerektiren suçüstü hâlleri dışında elle aranamaz. Duyarlı kapı cihazının ikazının sürmesi hâlinde bu kişiler ancak, elle aramayı kabul ettikleri takdirde kuruma girebilirler. Ziyaret yerleri de ziyaret öncesi ve bitiminde aranır.

(4) Ceza infaz kurumlarına giren avukatlarca, savunmaya ilişkin olduğu yazılı olarak beyan edilen belge ve dosyalar incelemeye tâbi tutulmaz. Konusu suç teşkil etmemekle birlikte ceza infaz kurumlarına sokulması yasak olan her türlü eşya çıkışta sahibine verilmek üzere idare tarafından muhafaza altına alınır.

(5) Hükümlüler, odalarından çıkış ve dönüşlerinde ayrı yerlerde ve farklı memurlarca üst ve eşya aramasına tabî tutulurlar.

(6) Aramalarda insan onuruna saygı esastır.

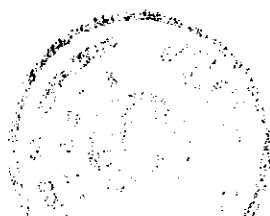
(7) Ziyaret ve görüşlerde kurallara uymayan heyet ve kişilerin ziyaret ve görüşmeleri sürdürmelerine derhâl son verilir. Suç oluşturan davranışlar, ilgili idarî ve adlî makamlara bildirilir. Görüşme hakkına sahip özel kişilerin kurum güvenliğinin korunması amacıyla alınan tedbirlere aykırı davranışları ve istekleri nedeniyle görüşme hakları, kurumun en üst amirince bir aydan bir yıla kadar kısıtlanabilir. Mevzuatın avukatlar bakımından getirdiği hükümler saklıdır.

BESİNCİ BÖLÜM

Beden Eğitimi ve Boş Zaman Etkinlikleri

Beden eğitimi

Madde 87-(1) Hükümlünün toplumsal, ruhsal ve bedensel gelişmelerini sağlamak amacıyla, fizik ve ruhsal sağlık durumlarının elverdiği ölçüde spor, beden eğitimi ve

eğlendirici etkinliklere katılmasına müsaade olunur ve olanaklar ölçüsünde yer ve araç sağlanır.

(2) Açık havada çalışmayan veya kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlüye, hava koşulları elverdiği ölçüde, günde en az bir saat açık havada gezinmek olanağı verilir. Bu süre içerisinde bireysel spor da yapılabilir. Kurum dışındaki etkinliklere açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitimevlerinde bulunan hükümlüler katılabilirler.

Kütüphane ve kurslardan yararlanma

Madde 88- (1) Hükümlü, çalışma saatleri dışında ve belirlenecek düzenine göre idarece tertiplenen kurslara katılabilir ve kütüphaneden yararlanabilir. Bu konudaki programlar uzmanların önerileri ve hükümlünün istekleri dikkate alınarak kurum yönetimince belirlenir.

ALTINCI BÖLÜM **Salıverilme İçin Hazırlama**

Şartla salıverilmede iyi hâlin saptanması

Madde 89- (1) Hükümlünün, bu Kanunun 107 nci maddesinde öngörülen süreleri, ceza infaz kurumlarının düzen ve güvenliği amacıyla konulmuş kurallara içtenlikle uyarak, haklarını iyi niyetle kullanarak, yükümlülüklerini eksiksiz yerine getirerek geçirmiş ve uygulanan iyileştirme programlarına göre de toplumla bütünleşmeye hazır olduğunun disiplin kurulunun görüşü alınarak idare kurulunca saptanmış bulunması gerekir.

Salıverilme öncesi için önlem ve ilişkiler

Madde 90- (1) Hükümlünün salıverildikten sonraki geleceğini düzenlemeyi düşünmesini sağlayıcı tedbirler alınır ve toplumla uyumu ile ailesinin çıkarları için bu konularda hizmet veren resmî ve özel kuruluş veya kişilerle ilişki kurması doğrultusunda katkı ve yardımda bulunulur.

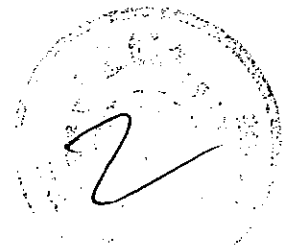
Hükümlüye iş bulmada yardım

Madde 91- (1) Hükümlü, salıverildiğinde iş bulması veya kendi işini kurması yönünde özendirilir. Bu konuda gönüllü kişi ve kuruluşlar ile resmî kurumlarla işbirliği yapılır. Bu husustaki ayrıntılar tüzükte gösterilir.

YEDİNCİ BÖLÜM **İzinler**

Kapalı ceza infaz kurumu dışına çıkma hâlleri

Madde 92- (1) Hükümlü, izin, hastaneye, Cumhuriyet başsavcılığına veya duruşmaya sevk, eğitim, öğretim, işyurdu, cezanın ertelenmesi, salıverilme, nakil, deprem, sel gibi doğal afet ve yangın hâlleri dışında ve yetkili makamca verilmiş yazılı bir emir olmadıkça kapalı kurumun dışına çıkarılamaz.

İzinler

Madde 93- (1) Yüksek güvenlikli ceza infaz kurumlarında bulunanlar dışındaki hükümlülere, mazeret izni, özel izin veya iş arama izni verilebilir. İzinde geçen süreler hükümlülükte geçmiş sayılır.

(2) İzinlerin kullanılması ile ilgili ayrıntılar tüzükte gösterilir.

Mazeret izni

Madde 94- (1) Hükümlülük süresinin üçte birini iyi hâlde geçirmiş olanlara;

a) Ana, baba, eş, kardeş veya çocuğunun ölümü nedeniyle istekleri üzerine ceza infaz kurumu en üst amirinin önerisi ve Cumhuriyet başsavcılığının onayı ile,

b) Yukarıdaki bentte sayılan yakınlarından birisinin yaşamsal tehlike oluşturacak önemli ve ağır hastalık hâllerinin veya deprem, su baskını, yangın gibi felaketler nedeniyle zarara uğradıklarının belgelendirilmesi koşuluyla,

Hükümlünün isteği, kurum en üst amirinin görüşü, Cumhuriyet başsavcılığının önerisi ve Adalet Bakanlığının onayı ile, yol dışında on güne kadar mazeret izni verilebilir.

(2) Tehlikeli hükümlüler hariç olmak üzere, hükümlü, infaz kurumunun bulunduğu yerde olmak ve dış güvenlik personelinin refakatinde bulunmak şartıyla, hükümlünün talebi ve Cumhuriyet başsavcısının onayı ile ana, baba, eş, kardeş ve çocuk cenazesine katılmasına izin verilebilir.

Özel izin

Madde 95- (1) Açık ceza infaz kurumlarında bulunanlarla, kapalı ceza infaz kurumunda olup da açık ceza infaz kurumlarına ayrılmaya hak kazananlara, aileleriyle bağlarını sürdürmelerini veya güçlendirmelerini ve dış dünyaya uyumlarını sağlamak amacıyla kurum en üst amirinin önerisi ve Cumhuriyet başsavcılığının onayı ile yılda en çok üç kez olmak üzere her defasında yol hariç üç güne kadar izin verilebilir.

İş arama izni

Madde 96- (1) Ceza infaz kurumlarında hükümlülük sürelerinin en az altı ayını kesintisiz geçirmiş ve şartla salıverilmelerine bir ay kalmış hükümlülere olağan yaşantılarına döndüklerinde uyum sorunu ile karşılaşmamaları ve iş bulma olanakları sağlanmak üzere kurum en üst amirinin önerisi ve Cumhuriyet başsavcılığının onayı ile çalışma günleri içinde sekiz saate kadar izin verilebilir.

İzinden dönmeme, geç dönme

Madde 97- (1) İzinden dönmeyen veya iki günden fazla bir süre geçtikten sonra dönen hükümlüler hakkında, Türk Ceza Kanununun 292 nci ve izleyen maddelerinde yazılı hükümler uygulanır.

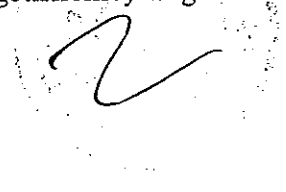
(2) İzin süresini iki gün veya daha az bir süre geçiren hükümlüler hakkında disiplin işlemi yapılır. İzinli iken firar eden hükümlüye bir daha izin verilmez.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

İnfazla İlgili Kararlar

Mahkûmiyet hükmünün yorumunda veya çektirilecek cezanın hesabında tereddüt

Madde 98- (1) Mahkûmiyet hükmünün yorumunda veya çektirilecek cezanın hesabında tereddüt edilir, cezanın kısmen veya tamamen yerine getirilip getirilemeyeceği ileri

sürülür ya da sonradan yürürlüğe giren kanun hükümlünün lehinde olursa; tereddüdün giderilmesi veya yerine getirilecek cezanın belirlenmesi için hükmü veren mahkemeden karar istenir.

(2) Bu Kanunun 16 ncı madde gereğince cezasının ertelenmesi isteminin reddi hâlinde de aynı hüküm uygulanır.

(3) Yukarıdaki fıkralar uyarınca yapılan başvurular cezanın infazını ertelemeyiz. Ancak, mahkeme olayın özelliğine göre infazın ertelenmesine veya durdurulmasına karar verebilir.

Birden fazla hükümlerdeki cezaların toplanması

Madde 99- (1) Bir kişi hakkında başka başka kesinleşmiş hükümler bulunur ve mahkemece cezaların toplanması kuralının uygulanmamış olduğu görülürse, Türk Ceza Kanununun bu hususa ilişkin hükümleri gereğince bir ceza belirlenmesi için mahkemeden karar istenir.

Hastanede geçen sürenin cezadan indirilmesi

Madde 100- (1) Cezanın infazına başlandıktan sonra hastalık nedeniyle hükümlünün ceza infaz kurumu hastanesinden başka bir hastaneye kaldırılması hâlinde burada geçirdiği süre, cezadan indirilir.

(2) Ancak, cezanın infazını durdurmak için hükümlü hastalığına kendisi neden olmuşsa bu hükümden yararlanamaz. Bu hâlde Cumhuriyet savcısı mahkemeden bir karar alır.

İnfaz sırasında verilecek kararların mercii ve usulü

Madde 101- (1) Cezanın infazı sırasında, 98 ilâ 100 üncü maddeler gereğince mahkemeden alınması gereken kararlar duruşma yapılmaksızın verilir. Karar verilmeden önce Cumhuriyet savcısı ve hükümlünün görüşlerini yazılı olarak bildirmeleri istenebilir.

(2) 98 inci madde gereğince cezaların toplanması kuralı uyarınca bir ceza belirlenmesi gerektiğinde bu hususta hüküm vermek yetkisi, en ağır türden cezaya hükmetmiş olan mahkemeye, eğer cezalar aynı türden ise en fazla cezaya hükmetmiş bulunan mahkemeye, bu son durumda birden çok mahkeme yetkili ise son hükmü vermiş olan mahkemeye; hükümlerden biri doğrudan doğruya bölge adliye mahkemesi tarafından verilmiş ise, bölge adliye mahkemesine, Yargıtay tarafından verilmiş ise Yargıtaya aittir.

(3) Bölge adliye mahkemesi veya Yargıtaydan başka mahkemeler tarafından verilmiş olan bu kararlara karşı acele itiraz yoluna gidilebilir.

BEŞİNCİ KISIM

Salıverilme Öncesi ve Sonrası Hükümlüye ve Eski Hükümlüye Yardım

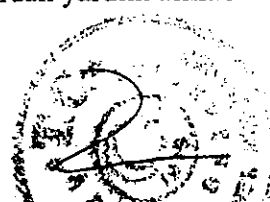
BİRİNCİ BÖLÜM

İnfaz Kurumuna Dış Yardımlar ve Hükümlüler Arası Yardımlaşmalar

İnfaz kurumuna dış yardımlar

Madde 102- (1) Hükümlülerin ceza infaz kurumlarından salıverilmelerinden önce veya salıverilmelerinden sonra kişisel zorluklarını aşmalarını, iyileştirilmelerini ve dışardaki yaşama uyumlarını sağlamak amacıyla ilgili bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları ile kamu tüzel kişileri görev alanlarına giren konularda gerekli desteği ve hizmeti vermekle yükümlüdürler.

(2) Bu konuda gönüllü kişi, kurum ve kuruluşlardan yardım alınabilir.

(3) Bu yükümlülük ve yardımların yöntem ve esasları üzükte belirlenir.

Hükümlüler arası yardımlaşma

Madde 103- (1) Meslek ve sanatlarında becerili olan hükümlüler, çalışma yeteneğine sahip ve istekli diğer hükümlülere, yönetimle işbirliği yaparak ceza infaz kurumunda ve salıverilmelerinden sonraki yaşamlarında iş, meslek veya sanat öğrenmelerini sağlamak amacıyla katkıda bulunabilirler.

İKİNCİ BÖLÜM

Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezi ile Koruma Kurulu

Denetimli serbestlik ve yardım merkezi ile koruma kurulu,

Madde 104- (1) Cezaları ertelenen, tahliye olan veya haklarında hapis ceza dışı herhangi bir tedbire hükmedilen hükümlülerin toplum içinde izlenmesi, iyileştirilmesi, psiko-sosyal problemlerinin çözülmesi, tahliye sonrası korunması ve yargılanan kişiler hakkında sosyal araştırma raporlarının düzenlenmesi ve mağdurun korunması gibi görevleri yerine getirmek üzere denetimli serbestlik ve yardım merkezi kurulur.

(2) Tahliye sonrasında hükümlülere iş sağlanması için Cumhuriyet başsavcısının başkanlığında belediye başkanı, ceza infaz kurumu müdürü, millî eğitim müdürü, sosyal hizmetler müdürü, teşkilâtı bulunan yerlerde Türkiye İş Kurumu il müdürü veya bunların görevlendirecekleri yardımcıları, varsa ticaret ve sanayi odaları, ticaret odaları, sanayi odaları, deniz ticaret odaları, ziraat odaları ve esnaf ve sanatkarlar birliğinden görevlendirilecek birer temsilciden oluşan koruma kurulları kurulur.

(3) Denetimli serbestlik ve yardım merkezi ile koruma kurulunun kuruluşu, çalışma usul ve esasları kanununda düzenlenir.

İKİNCİ KİTAP

Diğer Cezalar, Tedbirler, Şartla Salıverilme ve Tutukluluk

BİRİNCİ KISIM

Diğer Cezalar

BİRİNCİ BÖLÜM

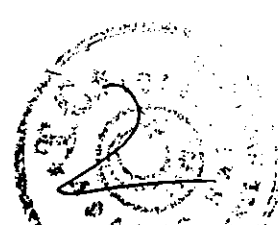
Kamuya Yararlı Bir İşte Çalıştırma ve Adli Para Cezalarının İnfazı

Kamuya yararlı bir işte çalıştırma

Madde 105- (1) Türk Ceza Kanununun 50 nci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde yer alan kısa süreli hapis cezasının yaptırım seçeneklerinden kamuya yararlı bir işte çalıştırma; hükümlünün, ücretsiz olarak, bir kamu kurumunun veya kamu yararına hizmet veren bir özel kuruluşun belirli hizmetlerinde çalıştırılmasıdır.

(2) Denetimli serbestlik ve yardım merkezleri, bölgelerinde bulunan bu tür kurumlardan hükümlülere ne suretle çalıştırabileceklerine dair bilgi alırlar ve bir hizmetler listesini oluştururlar. Bu listeler mahkemelere verilir.

Mahkeme, bu listelerden uygun gördüğü hizmeti ve süresini hükümlüye önerir ve bunu reddetme hakkına sahip olduğunu hatırlatır.

(3) Diğer bir hapis cezaya hükmedildiğinde kamu yararına çalıştırma kararı verilemez.

(4) Kısa süreli hapis cezaya hükümlü olanlar ile iki yıl cezaya mahkûm olanlardan hükümlülük süresinin yarısını iyi hâlle geçirenlerin, istekleri bulunmak koşuluyla kendilerinin veya yasal temsilcilerinin veya Cumhuriyet başsavcısının istemi üzerine, mahkûmiyet sürelerinin geriye kalan yarısını kamuya yararlı bir işte çalıştırılmalarına mahkemece karar verilebilir.

(5) Mahkeme kararında belirtilen çalışma esasları ile rejimlere uymama hâlinde, geri kalan ceza aynen çektirilir.

Adlî para cezalarının infazı

Madde 106- (1) Adlî para cezası, Türk Ceza Kanununun 52 nci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen usule göre tayin olunacak bir miktar meblâğın Devlet hazinesine ödenmesinden ibarettir.

(2) Adlî para cezasının hükmünü bildiren ilâm kesinleşince, Cumhuriyet başsavcılığına verilir. Cumhuriyet savcısı bir ay içerisinde adlî para cezasının ödenmesi için hükümlüye bir ödeme emri tebliğ eder.

(3) Hükümlü, tebliğ olunan ödeme emri üzerine belli süre içinde adlî para cezasını ödemezse, Cumhuriyet savcısının kararı ile ödenmeyen kısma karşılık gelen gün miktarınca hapsedilir.

(4) Çocuklar hakkında verilen adlî para cezaları ile kısa süreli hapis cezasından çevrilen adlî para cezaları ödenmemesi hâlinde, bu cezalar, hapse çevrilemez.

(5) Adlî para cezasının hapse çevrileceği mahkeme ilâmında yazılı olmasa bile üçüncü fıkra hükmü Cumhuriyet başsavcılığınca uygulanır.

(6) Hükümde, adlî para cezası taksite bağlanmamış ise, bir aylık süre içinde adlî para cezasının üçte birini ödeyen hükümlünün isteği üzerine geri kalan kısmının birer ay ara ile iki eşit taksitte ödenmesine izin verilir. İlk taksitin süresinde ödenmemesi hâlinde, verilen ikinci taksite ilişkin izin hükümsüz kalır.

(7) Adlî para cezası yerine çektirilen hapis süresi üç yılı geçemez. Birden fazla hükümle adlî para cezalarına mahkûmiyet halinde bu süre beş yılı geçemez.

(8) Hükümlü, hapis yattığı günlerin dışındaki günlere karşılık gelen parayı öderse haptiden çıkartılır.

(9) Türk Ceza Kanununun 50 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi saklı kalmak üzere, adlî para cezasından çevrilen hapsin infazı ertelenemez ve bunun infazında şartla salıverilme hükümleri uygulanamaz. Hapse çevrilmiş olmasına rağmen hak yoksunlukları bakımından esas alınacak olan, adlî para cezasıdır.

(10) Türk Ceza Kanununun 50 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine göre kısa süreli hapis cezasından çevrilen adlî para cezalarının infazında aynı maddenin altıncı ve yedinci fıkraları hükümleri saklıdır.

(11) İnfaz edilen hapis cezasının süresi adlî para cezasının tamamıyla karşılanmamış olursa geri kalan adlî para cezasının tahsili için ilâm, Cumhuriyet başsavcılığınca mahallin en büyük mal memuruna verilir. Bu makamlarca 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanuna göre kalan adlî para cezası tahsil edilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Şartla Salıverilme, Mükerrirlere Özgü İnfaz Rejimi ve Denetimli Serbestlik Tedbiri

Şartla salıverilme

Madde 107 - (1) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiş olanlar, otuzaltı yılını, müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiş olanlar otuz yılını, diğer mahkûmlar cezalarının üçte ikisini infaz kurumunda çektikleri takdirde, şartla salıverilmeden yararlanabilirler. Şartla salıverilmeden yararlanabilmek için, mahkûmun kurumdaki infaz süresini iyi halli olarak geçirmesi gerekir.

(2) Şartla salıverilme süresinin hesaplanmasında, hükümlünün onsekiz yaşını dolduruncaya kadar infaz kurumunda geçirdiği bir gün, iki gün olarak dikkate alınır.

(3) Suç işlemek için örgüt kurmak veya yönetmek ya da örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçtan dolayı mahkûmiyet halinde; hükümlü, mahkûm olduğu ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının otuzdokuz yılını, müebbet hapis cezasının otuzdört yılını, süreli hapis cezasının dörtte üçünü infaz kurumunda iyi halli olarak çektği takdirde şartla salıverilebilir.

(4) Türk Ceza Kanunu İkinci Kitap, Dördüncü Kısım, "Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar" başlıklı Dördüncü Bölüm, "Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar" başlıklı Beşinci Bölüm, "Milli Savunmaya Karşı Suçlar" başlıklı Altıncı Bölüm altında yer alan suçlardan birinin bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi dolayısıyla ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûmiyet halinde, şartla salıverilme hükümleri uygulanmaz.

(5) Şartla salıverilme için infaz kurumunda geçirilmesi gereken süre;

a) Birden fazla ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına veya ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile müebbet hapis cezasına ya da birden fazla müebbet hapis cezasına mahkûmiyet halinde, kırk,

b) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası veya müebbet hapis cezası ile süreli hapis cezasına ya da birden fazla süreli hapis cezasına mahkûmiyet halinde, en fazla kırk,

Yıldır.

(6) Şartla salıverilen hükümlünün tabi tutulacağı denetim süresi, infaz kurumunda geçirdiği sürenin yarısı kadardır.

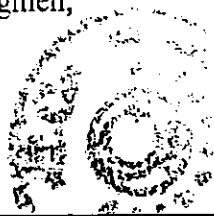
(7) Hükümlü, denetim süresinde, infaz kurumunda öğrendiği meslek veya sanatı icra etmek üzere, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında, ücret karşılığında çalıştırılabilir.

(8) Onsekiz yaşından küçük olan hükümlüler, denetim süresinde, eğitimlerine, gerektiğinde barınma imkanı da bulunan bir kurumda devam ederler.

(9) Hakim, denetim süresinde hükümlüye rehberlik edecek bir uzman kişiyi görevlendirebilir. Bu kişi, kötü alışkanlıklar edinebileceği çevrelerden uzak kalması ve sorumluluk bilinciyle iyi bir hayat sürmesini temin hususunda hükümlüye öğütte bulunur; eğitim gördüğü kurum yetkilileri veya nezdinde çalıştığı kişilerle görüşerek, istişarelerde bulunur; hükümlünün davranışları, sosyal uyumu ve sorumluluk bilincindeki gelişme hakkında üçer aylık sürelerle rapor düzenleyerek hakime verir.

(10) Hâkim, şartla salıverilen hükümlünün kişiliğini ve topluma uyumdaki başarısını göz önünde bulundurarak; denetim süresinin, denetimli serbestlik tedbiri uygulanmadan veya herhangi bir yükümlülük belirlemeden geçirilmesine karar verebileceği gibi; denetimli serbestlik tedbiri uygulanmasını veya belirlenen yükümlülükleri, denetim süresi içinde kaldırabilir.

(11) Şartla salıverilen hükümlünün, denetim süresinde hapis cezasını gerektiren kasıtlı bir suç işlemesi veya kendisine yüklenen yükümlülüklere, hâkimin uyarısına rağmen,

uymamakta ısrar etmesi halinde; şartla salıverilme kararı geri alınır, şartla salıverilme tarihi itibarıyla kalan cezası tamamen veya kısmen infaz kurumunda aynen çektirilir ve bu ceza ile ilgili olarak bir daha şartla salıverilmeden yararlanılamaz. Ancak, aynen çektirilmesine karar verilen kısım, sonraki suçun işlendiği tarih itibarıyla kalan cezasından az olamaz.

(12) Denetim süresi yükümlülüklerle uygun veya iyi halli olarak geçirildiği takdirde, ceza infaz edilmiş sayılır.

(13) Şartla salıverme kararının geri alınmasına karar vermeye, ilk hükmü veren mahkeme yetkilidir.

Mükerrirlere özgü infaz rejimi ve denetimli serbestlik tedbiri

Madde 108 - (1) Tekerrür halinde işlenen suçtan dolayı mahkûm olunan;

a) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının otuzdokuz yılının,

b) Müebbet hapis cezasının otuzüç yılının,

c) Süreli hapis cezasının beşte dördünün,

infaz kurumunda iyi halli olarak çekilmesi durumunda, şartla salıverilmeden yararlanılabilir.

(2) İkinci defa tekerrür hükümlerinin uygulanması durumunda, hükümlü şartla salıverilmez.

(3) Hakim, mükerrir hakkında cezanın infazının tamamlanmasından sonra başlamak ve bir yıldan az olmamak üzere denetim süresi belirler.

(4) Tekerrür dolayısıyla belirlenen denetim süresinde, şartla salıverilmeye ilişkin hükümler uygulanır.

(5) Hakim, mükerrir hakkında denetim süresinin uzatılmasına karar verebilir. Denetim süresi en fazla beş yıla kadar uzatılabilir.

İKİNCİ KISIM **Tedbirler ve Tutukluluk**

BİRİNCİ BÖLÜM

Kısa Süreli Hapis Cezasına Seçenek Yaptırımlar ile Kısa Süreli Hapis Cezalarının Özel İnfaz Şekilleri

Seçenekli yaptırımların uygulanması

Madde 109- (1) Kısa süreli hapis cezası yerine suçlunun kişiliğine, sosyal ve ekonomik durumuna, yargılama sürecinde duyduğu pişmanlığa ve suçun işlenmesindeki özelliklere göre mahkemece Türk Ceza Kanununun 50 nci maddesine göre hükmedilen seçenekli yaptırımların infazında uygulanacak rejim tüzükte gösterilir.

Özel infaz usulleri

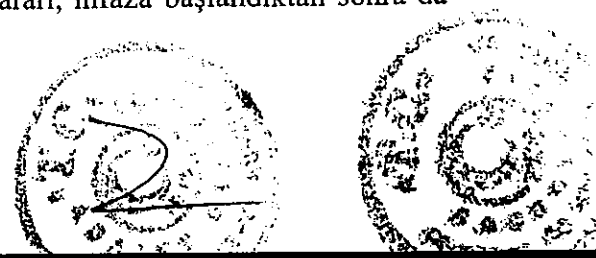
Madde 110- (1) İnfaz hakimi, mahkûm olunan altı ay veya daha az süreli hapis cezasının;

a) Her hafta cuma günleri saat 19.00'da girmek ve pazar günleri aynı saatte çıkmak suretiyle, hafta sonları,

b) Her gün saat 19.00'da girmek ve ertesi gün saat 07.00'de çıkmak suretiyle, geceleri, Cezaevinde çektirilmesine karar verebilir.

(2) Kadın veya altmışbeş yaşını bitirmiş hükümlülerin mahkûm oldukları altı ay veya daha az süreli hapis cezasının konutunda çektirilmesine karar verilebilir.

(3) Cezanın özel infaz usulüne göre çektirilmesi kararı, infaza başladıktan sonra da verilebilir.

(4) Cezanın özel infaz usulüne göre çektirilmesine karar verilenler hakkında şartla salıverilme hükümleri uygulanmaz.

(5) Bu infaz usulünün gereklerine geçerli bir mazeret olmaksızın uyulmaması hâlinde, cezanın baştan itibaren infaz kurumunda çektirilmesine karar verilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Tutuklama Kararının Yerine Getirilmesi

Tutuklama kararının yerine getirildiği kurumlar

Madde 111- (1) Tutuklular, iç ve dış güvenlik personeli bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizik engelleri olan, 34 üncü maddede sayılan hâller dışında oda ve koridor kapıları sürekli olarak kapalı tutulan ve yasal zorunluluklar ayırık, dışarıyla irtibat ve haberleşme olanağı bulunmayan normal güvenlik esasına dayalı tutukevlerinde veya maddî olanak bulunmadığı hâllerde diğer kapalı ceza infaz kurumlarının bu amaca ayrılmış bölümlerinde muhafaza olunurlar.

(2) Eylem ve davranışları ile 9 uncu madde kapsamına giren tutuklular, yüksek güvenliktir tutukevlerinde veya buna olanak bulunmadığı hâllerde yüksek güvenliktir kapalı ceza infaz kurumlarının tutuklulara ayrılan bölümlerinde barındırılırlar.

(3) Kadın, çocuk ve gençlik tutukevleri müstakil olarak kurulabilir. Tutuklular, tutukevlerinde veya maddî olanak bulunmadığı hâllerde kapalı ceza infaz kurumlarının tutuklulara ayrılan bölümlerinde, büyükler, kadınlar, gençler, çocuklar olmak üzere ve suç türleri de gözetilerek ayrı yerlerde barındırılırlar.

Tutukevine kabul

Madde 112- (1) Şüpheli veya sanığın tutukevine kabul edilebilmesi için, hâkim veya mahkeme tarafından verilmiş bir tutuklama kararı ve buna dayalı tutuklama müzekkeresinin bulunması zorunludur.

(2) Tutuklunun tutukevine konulduğu, kararı veren hâkim veya mahkemeye gün ve saati belirtilerek bildirilir.

Tutukluların barındırılması

Madde 113- (1) Tutuklular, maddî olanaklar elverdiğince, suç türlerine ve taşıdıkları güvenlik riskine göre ayrı odalarda barındırılırlar. Aralarında husumet bulunanlar ile iştirak hâlinde suç işlemiş olanlar aynı odalarda barındırılmazlar ve birbirleri ile temas etmelerini engelleyecek tedbirler alınır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Tutukluların Hakları ve Kısıtlayıcı Önlemler

Tutukluların hakları

Madde 114- (1) Tutuklulardan çalışmaları istenebilir ancak buna mecbur tutulamazlar. Tutuklular istediklerinde idare, barındırıldıkları odalarda çalışmalarına izin verebilir. Odada çalışmak olanağı yoksa, tutukluların iş yerlerinde çalışmalarına da izin verilebilir. Bu takdirde kendileri hakkında çalışmakta olan hükümlülere ait rejim uygulanır.

(2) Soruşturma ve kovuşturma evrelerinde tutuklular, kurumun bu husustaki genel düzenine uymak suretiyle ziyaretçi kabul edebilirler. Ancak soruşturma evresinde Cumhuriyet

savcısı ve kovuşturma evresinde hâkim veya mahkeme, soruşturmanın veya davanın selameti bakımından tutuklunun ziyaretçi kabulünü yasaklayabilir veya bu hususta kısıtlamalar koyabilir.

(3) Tutukluların yazılı haberleşmeleri ile telefonla görüşmeleri hazırlık soruşturması sırasında Cumhuriyet savcısı, kovuşturma evresinde hâkim veya mahkemesince kısıtlanabilir.

(4) Tutuklu, savunması için istediği avukatı seçmek ve görevlendirmek hakkına sahiptir. Her dereceden hiçbir kurum personeli bu hususta tutukluya tavsiyelerde bulunamaz.

(5) Tutuklunun avukatı ile olan haberleşmesine ve kurum düzeni çerçevesinde temas ve görüşmelerine hiçbir suretle engel olunamaz ve kısıtlamalar konulamaz.

(6) Özel kanunda yer alan hükümler saklıdır.

Kısıtlayıcı önlemler

Madde 115- (1) Tehlikeli hâlde bulunan, delil karartma tehlikesi olan, soruşturmanın amacını veya tutukevinin güvenliğini tehlikeye düşüren veya suçun tekrarına olanak verecek davranışlarda bulunan tutuklulara hazırlık soruşturması sırasında Cumhuriyet savcısı, kovuşturma evresinde hâkim veya mahkemesince aşağıdaki tedbirler uygulanabilir.

a) Tutuklunun tek başına, sıkı bir rejim altında muhafaza edilmesi ve kaldığı odanın kamera ile izlenmesi,

b) Belirli süre ile dışarıyla ilişkisinin, ziyaretçi kabulünün ve telefon görüşmelerinin kısıtlanması,

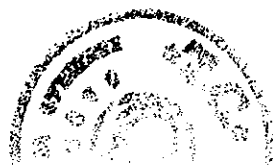
c) Gerekiyorsa kendisine veya başkalarına zarar vermesini önleyici biçimde hazırlanmış özel bir odada barındırılması ve kaldığı odanın kamera ile izlenmesi,

d) Saldırganlık göstermesi hâlinde belirli süreyle kelepçelenmesi veya hareketlerinin engellenmesi,

e) Yüksek güvenlikli bir kuruma nakledilmesi.

Tutukluların yükümlülükleri

Madde 116- (1) Bu Kanunun; yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumları, kuruma alınma ve kayıt işlemleri, hükümlüler ile yakınları ve ilgililerin bilgilendirilmesi, güvenlik programlarına ve sağlığın korunması kurallarına uyma, bina ve eşyaların korunması, kapıların açılmaması ve temasların önlenmesi, oda ve eklentilerinde bulundurulabilecek kişisel eşyalar, arama, disiplin cezalarının niteliği ve uygulanma koşulları, kınama, bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma, ücret karşılığı çalışılan işten yoksun bırakma, haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama, ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma, hücreye koyma disiplin cezalarını gerektiren eylemlerin tekrarı, çocuk hükümlüler hakkında uygulanabilecek disiplin cezaları, disiplin soruşturması, disiplin cezasının infazı ve kaldırılması, yönetim tarafından alınabilecek tedbirler, zorlayıcı araçların kullanılması, ödüllendirme, şikâyet ve itiraz, nakiller, disiplin nedeniyle nakil, güvenlik nedeniyle nakil, hastalık nedeniyle nakil, nakillerde alınacak tedbirler, Ceza Muhakemesi Kanununda tanınan haklar saklı kalmak üzere avukat ve noterle görüşme hakkı, kültür ve sanat etkinliklerine katılma, ifade özgürlüğü, kütüphaneden yararlanma, süreli veya süresiz yayınlardan yararlanma hakları, telefonla haberleşme hakları, internet ayrık radyo ve televizyon yayınlarından yararlanma, mektup, faks ve telgrafları alma ve gönderme hakları, bu kanunda sayılan günlerde dışarıdan gönderilen hediye kabul etme hakkı, din ve vicdan özgürlüğü, muayene ve tedavi istekleri, hükümlülerin beslenmesi, iyileştirme rejiminin belirlenmesi, hükümlülerin sayısı ve uygulanacak güvenlik tedbirleri, isteklerine bağlı olarak eğitim programları, muayene ve tedavileri, sağlık denetimi, hastaneye sevk, infazı engelleyecek hastalık hâli, kendilerine verilen yiyecek ve içecekleri reddetmeleri, ziyaret, ziyaret ve görüşlerde uygulanacak esaslar, beden eğitimi, kütüphane ve kurslara katılma konularında 9, 21, 22, 26 ilâ 28, 34 ilâ 36, 37 ilâ 43, 44 ilâ 50, 51, 52, 53, 55 ilâ 58, 59, 60 ilâ 62, 66 ilâ 72,

2

73, 74, 75, 78 ilâ 82, 83, 84, 86, 87 ve 88 inci maddelerinde düzenlenmiş hükümlerin tutukluluk hâliyle uzlaşır nitelikte olanları tutuklular hakkında da uygulanabilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Son Hükümler

Hapis cezalarının ve tedbirlerin infazında göz önünde bulundurulacak ve uygulanacak diğer kanunlardaki hükümler

Madde 117- (1) Cezanın kesinleşmesinden sonra asker edilen kişiler hakkındaki hapis cezanın infazı ve geri bırakılması hususunda da 1111 sayılı Askerlik Kanununun 39 uncu maddesi göz önünde bulundurulur ve uygulanır.

Asker edilen kişilerin cezalarının infazı

Madde 118- (1) Sırf askerî suçlar ile askerî disiplin suçları ayırık olmak üzere, askere alınmadan önce ve askerlikleri sırasında işledikleri suçlardan dolayı er ve erbaşlar ile yedek subaylar hakkında kısa süreli hapis cezalar yerine hükmedilen Türk Ceza Kanununun 50 inci maddesinin birinci fıkrasının (c), (e) ve (f) numaralı bentlerinde yazılı tedbirler ile bu Kanun 106 ncı maddesinde yazılı para cezalarının yerine getirilmesi askerlik hizmetlerinin sonuna bırakılır. Bu süreler içinde zamanaşımı işlemez.

(2) Herhangi bir suçtan askerî ceza ve tutukevinde tutuklu bulunan kişiler hakkında, adliye mahkemelerince verilen veya askerî mahkemelerce verilip de Askerî Ceza Kanununun 39 uncu maddesi uyarınca Adalet Bakanlığı ceza infaz kurumlarında infazı gereken hapis cezaların yerine getirilmesi, bu kişilerin tutukluluk hâli durdurulmak suretiyle askerî ceza ve tutukevlerinde yapılır. Hükümlü, tutukluluğunun sona ermesi durumunda, cezası infaz edilmemişse Adalet Bakanlığı ceza infaz kurumuna gönderilir. Cezaları askerî ceza ve tutukevinde bu suretle infaz edilenler hakkında bu Kanun hükümleri ile şartla salıverilmeye ilişkin bu Kanun hükümleri uygulanır.

Bu Kanunda geçen terim ve deyimlerin etkisi

Madde 119- (1) Bu Kanunda kullanılan terim ve deyimler, mevzuatta bunların karşılığı olarak kullanılmış bulunan terim ve deyimlerin yerini alır.

Diğer kanunlarda yapılan yollamalar

Madde 120- (1) Diğer kanunlarda 13/7/1975 tarihli ve 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkındaki Kanunun hapis cezalar ile tedbirlerin infazına ilişkin hükümlerine yapılan yollamalar bu Kanunda düzenlenen ilgili hükümlere de yapılmış sayılır.

Tüzük ve yönetmelikler

Madde 121- (1) Bu Kanun gereğince çıkarılması gereken tüzük ve yönetmelikler, Kanunun yürürlüğünden itibaren altı ay içinde hazırlanır.

Kaldırılan hükümler

Madde 122- (1) 13/7/1975 tarihli ve 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanun ile 14/6/1930 tarihli ve 1721 sayılı Hapishane ve Tevkifhanelerin İdaresi Hakkında Kanunun 3, 4 ve 6 ncı maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçici Madde 1- (1) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu dışındaki diğer kanunlarda yer alan para cezalarının ödenmemesi halinde bir gün yüz Türk Lirası hesabı ile hapis cezasına çevrilir.

Geçici Madde 2- (1) 1/3/1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap, Birinci Bap, "Devletin Arsiulusal Şahsiyetine Karşı Cürümler" başlıklı Birinci Fasil, "Devlet Kuvvetleri Aleyhinde Cürümler" başlıklı İkinci Fasil altında yer alan suçlardan birinin bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi dolayısıyla ölüm cezasından dönüştürülerek veya doğrudan ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde, şartla salıverilme hükümleri uygulanmaz.

2

T.C.
BAŞBAKANLIK
KANUNLAR ve KARARLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

T/ 782

Yürürlük

Madde 123- Bu Kanun 1/4/2005 tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 124- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Eki

RECEP TAYYİP ERDOĞAN
BAŞBAKAN

 M.A. ŞAHİN Dışişleri Bak. ve Başb. Yrd. V.	 A. ŞENER Devlet Bak. ve Başb. Yrd.	 M.A. ŞAHİN Devlet Bak. ve Başb. Yrd.	 B. ATALAY Devlet Bakanı
 A. BABACAN Devlet Bakanı	 M. AYDIN Devlet Bakanı	 G. AKŞİT Devlet Bakanı	 K. TÖZMEN Devlet Bakanı
 C. ÇİÇEK Adalet Bakanı	 A. AKSU M. V. GÖNÜL Milli Savunma Bakanı V.	 A. AKSU İçişleri Bakanı	 K. UNAKITAN Maliye Bakanı
 H. ÇELİK Milli Eğitim Bakanı	 Z. ERGÖZ Bayındırlık ve İskan Bakanı	 R. AKDAĞ Sağlık Bakanı	 B. YILDIRIM Ulaştırma Bakanı
 S. GÜÇLÜ Tarım ve Köylüleri Bakanı	 M. BAŞEĞİOĞLU Çalışma ve Sos. Güv. Bakanı	 A. COŞKUN Sanayi ve Ticaret Bakanı	 M. H. GÜLER En. ve Tab. Kay. Bakanı
 E. MUMCU Kültür ve Turizm Bakanı	 O. PEPE Çevre ve Orman Bakanı		

Dosya No.

101-706

/655